

ČTYŘICET POHÁDEK báchorek a pověstí.

V knihu urovnal a upravil Jul. Košnář
obrázky kreslil Ladá Novák.
Vydalo „Vincenzinum“ v Břevnově.

NAŠE BESÍDKA,
PŘÍLOHA ČASOPISU VINCENTINA ČÍS. 2.

ČTYŘICET POHÁDEK, BÁCHOREK A POVĚSTÍ.

V knihu urovnal a upravil
JULIUS KOŠNÁŘ.

Obrázky kreslil LÁĐA NOVÁK.

Celý čistý výnos jest věnován na stavbu pavilonu pro chudé
zmrzačené děti ve Vincentinu.

PRAHA - BŘEVNOV 1928.

Nákladem Vincentina, — Tiskem B. Stýbla.

O Jirkovi a jeho bratřích.

Slovenská pchádka. Dle Hurbana Valjanského.

Jirka, Joška a Janek byli rodní bratři; všickni tři už byli ženatí a každý z nich už měl několik dětí, když jim zemřel starý otec. Ten zanechal synům několik krav s přáním, aby o ně se spravedlivě rozdělili.

Starší bratři Joška a Janek měli bohaté ženy, kdežto Jíra vzal si za ženu chudé děvče a měl jen malou chaloupku, ač měl nejvíce dětí. Toho však bratři nedbali a proto byli by si nejraději ponechali krávy sami, třebaže Jirka by byl utřel hubu při tomto dělení.

Že však nešlo to tak snadno, navrhli, aby krávy na noc vyhnali ven a aby každý z nich tří nechal svůj chlév otevřený; do kterého chléva která vleze, ta že bude potom toho, komu chlév náleží.

Při tom zůstalo.

Jirka svůj chlév večer otevřel, lehl a spal. Jak bratři viděli, že usnul, vyvedli krávy i z jeho chléva, takže mu tam zbyla jen jedna stará kravka a ostatní krávy do svých chlévů zahnali.

Když Jirka ráno vešel do chléva a uviděl tam státi jenom starou krávu, velice se rozhněval a proto povídá: »A tuhle mrchu že si mám nechat? I to bych byl blázen! Když nemám mít lepší, ať nemám žádnou!«, a už vzal sekyru a krávu zabil.

Když ji zabil, stáhl s ní kůži a tu rozestřel na střechu svého baráčku, kdežto maso Jirkova žena vzala, nasolila a naložila.

I jde Jirka za několik dní se podívat na kůži a tu vidí, že jest plna čmelíků. Sebral tedy kůži i se čmelíky, zašil ji a vezl na trh do města.

Bylo již hodně pozdě, když Jirka dojel s trakařem k jednomu mlýnu.

»Tady bych se mohl zeptat, jestli by mne nenechali přes noc,« pomyslí si, a zaklepal na dveře mlýnice, kde právě zloděj si uchystal pytel mouky, chtěje ho ukrásti. Jak slyšel zaklepání, co nejrychleji schoval se do prázdné skříně, stojící za dveřmi. Že v těchto bylo okénko, a měsíc svítil, Jirka ihned se dovtípil, co tam as ten taškář dělá.

Že nikdo nepřicházel otevřít, připlížil se Jirka k oknu světnice, kde uviděl světlo. I dívá se do okna a spatří, kterak mlynářka právě zasedá ke stolu, na němž měla kus uzeného masa a plnou mísu zelí s bandaskou vína. Patrně ve své mlsnotě chtěla si na tom všem pochutnat v nepřítomnosti svého muže. Ale v té chvíli proti nadání vrátil se mlynář, snad odněkud z hospody a zabušil na dveře mlýnice tak, že všechno se zatřáslo. Mlynářka patrně tušíc, že jest to její manžel, rychle vzala uzené a zelí se stolu a strčila obé do trouby u plotny, načež bandasku s vínem ukryla pod lavici do kouta a shasla světlo. Potom teprve šla muži otevřít, jako by byla už spala a teprve vstala.

Jirka chvíli počkal a když viděl v oknech světnice opět světlo, také zaklepal na dveře. Mlynář přišel otevřít a vida před sebou neznámého člověka s trakařem, otázal se ho: »Co si přeješ?«

»Dej Pán Bůh štěstí,« povídá Jirka. »Prosím vás, pane mlynáři, nenechal byste mne tady přes noc, abych

se mohl vyspat třeba někde v koutečku, neboť beztoho časně ráno musím dále jeti?«

»I s radostí, jen pojd' dále!« řekl mlynář.

Jíra vešel do mlýnice, odkud se chodilo se sednice mlynářovy, a když šel kolem skříně, kde byl skryt zloděj, otočil klíčem trčícím v zámku, aby ptáček nemohl ulétnout.

Mlynář vedl Jirku až do sednice, pobídl jej, aby se posadil za stůl a potom řekl manželce: »Já řku, ženo, přines nám něco kloudného k snědku, neboť mám veliký hlad.«

Mlynářka odešla a za chvíli přinesla krajáč kyselého mléka a bochník chleba.

»Což pak nemáš nic lepšího?« tázal se mlynář. »Máme přece tolik kuřat na dvoře.«

»Mnoho už jich není, neboť kuna každého dne nám jedno zadává,« lhala mlynářka, která ráda potajmu si přilepšovala.

»Vidíš, a my celý čas ani kousek masa nemáme,« posteskl si mlynář a obrátiv se k Jirkovi, povídá: »A co vy to máte, človíčku, v tom ránci, že to tak opatrujete?«

»Hm, to je taková podivná věc,« odpovídá Jirka. »Vypadá to sice jako kravská kůže, ale jsou v ní zašiti proroci...«

»He, he, he! vy jste čtverák,« smál se mlynář. »Něco takového ještě jsem neslyšel.«

»Nu, když nevěříte, hned vás přesvědčím a ukáži vám, že co nikdo neví, oni vědí,« pravil Jíra a zaklepav na kůži, přiložil k ní své ucho. »Eheeé,« šklebil se.

»Co pak vám pěkného pověděli?« zvědavě se otázel mlynář.

»Co mi řekli? Inu, právě mi povídají, že v troubě jest překrásný kus uzeného masa a mísa zeli.«

Jirka hostem u mlynáře. (str. 5.)

»Ale, vy bláznínku, kde by se to tam vzalo? Ostatně podíváme se a hned budeme vědět, pakli ti vaši proroci mluvili pravdu,« pravil mlynář a otevřel dvířka u trouby.

»I na mou věru! Jest tam skutečně veliký kus uzeného a na misce zelí! Tož pojd'te, sedněte si zase ke stolu, to si pochutnáte!« pravil pan otec.

Jirka nedal se dvakráte pobízet a jedl jako vlk. Za to mlynářka zlostí celá sezelenala a odešla z jizby.

»Teď ještě kdyby tak byl džbán vína!« pravil mlynář, když pojedli.

»Už nemáme žádné,« řekla mlynářka, jež právě vrátila se do světnice. »Všecko nám ze sudu vyteklo!« zalhala.

»Ach to je škoda, to je škoda!« litoval pan otec.

Jirka zase zaklepal na kůži a přiložil k ní ucho:

»Ichuchu!« zajásal.

»Což vám pěkného ti proroci zase povídají?« vyzvídal mlynář.

»Že tamhle v tom tmavém koutě pod lavicí stojí bandaska plná výborného vína,« odvětil Jirka.

»I kde by se tam vzala!« pochyboval mlynář, ale přece se šel podívat.

»Opravdu, je tu džbán vína!« zvolal radostně pan otec a už víno postavil na stůl, a oba pili.

Když se napili, povídá mlynář k Jirkovi: »Neprodal byste mi tu kůži s těmi proroky?«

Jirka poškrábal se za uchem, jako by byl na rozpácích a pak řekl váhavě: »Nerad bych se s nimi rozloučil. Jest to nesmírně užitečná věc. Ale co byste dal, pantáto?«

»Padesát zlatých!« nabízel mlynář.

»Jen padesát zlatých? To je málo, to je málo!«

»Víc nemám a nedám,« odvětil mlynář.

»Nuž, tak aspoň nějakou jinou věc mi k té padesátce přidejte.«

»A co byste chtěl si vybrat?«

»Třeba tu skříň, co stojí ve mlýnici,« řekl Jirka a chytrácky se usmíval.

»I tu si vemte, když se vám tak líbí! Jest beztoho stará, a proto chtěl jsem ji rozštípat a spálit,« minil pan otec a jen dořekl, už si oba podali ruce, a koupě byla uzavřena.

»Jen na jednu věc vás upozorňuji, pantáto. Že totiž těch proroků se nesmíte často ptát, abyste je zbytečně neobtěžoval, protože když se rozhněvají, mlčí potom třeba po několik dní a neodpovídají,« upozorňoval Jirka.

»Dobrá, dobrá, však znám moresy,« přisvědčil mlynář a ráno s Jirkou srdečně se rozloučil, když mu starý šatník pomohl naložit na trakař.

Jirka obrátil a jel k domovu, ale jak přijel k rybníku, povídá si hezky nahlas: »Co to tam v té skříni pořáde haraší a heká? Že jest tam v ní uzavřený nějaký čert! A já čerta bych měl vozit po světě? I to bych byl blázen! Vím, co udělám. Tady tu skříň s hráze hodím do rybníka, ať se čert utopí! Bude potom aspoň pokoj na světě.«

»Pro Boha tě prosím, neutop mne! Já nejsem čert, ale ubohý člověk, jehož zlý mlynář do této skříně uzavřel. Pustíš-li mne ven, dám ti sto zlatých odměny,« začal křičeti zloděj ve skříni.

»To by mohl říci každý a já potom až bys mi utekl, mohl bych místo stovky si utřít hubu,« pochyboval Jirka. »Ostatně, stovka jest málo! Chceš-li se dostat ven, pod tři sta zlatých to neudělám. Ty si také hned připrav, a jak dveře skříně pootevřu, hned mi je dej, sice dveře opět

přirazím a ocitneš se i s almarou v rybníku!» hrozil zloději lišák.

Že nebylo jiné pomoci, zloděj skutečně tři stovky skulinou prostrčil, a když Jirka peníze přepočítal, teprve skříň otevřel.

Zloděj ocitnuv se na svobodě, pádil k domovu, a Jirka s prázdnou skříní, ale plnýma kapsama také, strkaje trakař před sebou.

Když přijel domů, a jeho bratři jej viděli, hned vyběhli ven z chalup a tázali se ho, kde byl a jak pochodil. Jirka nezapřel nic, ale pověděl poctivě, co a jak vše provedl.

»To bychom mohli také udělat a měli bychom rovněž peněz jako želez!» pomyslili si jeho dva bratři a vza-
vše kravskou kůži na trakař, jeli s ní do onoho mlýna. Ale tam mlynář už se přesvědčil, že byl ošizen a proto jak mu začali nabízet ke koupi »prorocky«, už začal křičeti: »Já řku, chaso, kde jste kdo, vezměte honem košťata, klacky a třeba i vidle a namažte tady těm darebům, kteří mne chtějí otaškařit, jak to udělal ten ničema před několika dny!«

A chasa opravdu poslechla a začala prášiti kabáty oběma, kteří nestačili utíkat. Když přijeli domů a viděli, že jsou samá modřina, řekli si: »To jsme pěkně pocho-
dili! A tím vším jest vinen Jirka, který takhle nás vyvedl
apřílem. Proto pomstíme se mu za to!«

»Ale jak!» uvažoval mladší.

»Takhle,« mínili starší. »Jirka má na louce kupku sena. Vezmeme si řezačku a seno rozřezáme na padrt', jakmile bratr usne.«

Tak to také provedli, ale Jirka nezarmoutil se ani trošičku, ač viděl hned ráno, že seno jest zkažené. Vzáv trakař a pytel, seno vecpal do pytle a jel s ním do města.

»Co to vezete, pantatínku,« tázali se ho zvědaví měšťáci hned u brány.

»Co bych vezl!« odvětil Jirka, jako by se mu ani nechtělo mluvit. »Vezu zvláštní koření proti moru, které každého vyléčí, takže neumře!«

»To bychom také mohli potřebovat, neboť kdykoliv k nám byl zanesen mor, umíral kde kdo. Je-li to takový výtečný lék, pojed' hned k starostovi našeho města, a my ho poprosíme, aby jej koupil,« hned nabízeli se někteří a již vedli ho k měšťanostovi. Ten svolal hned městskou radu, jakmile slyšel, oč běží, a dal Jirkovi za koření celé dvě stovky.

Lišák se poděkoval, ale než odjel, pravil: »Ale pokud moru nebude, pytel nerozvazujte! Koření by vyčichlo a ztratilo by svou léčivou moc!«

»To víš, že dle tvé rady se zachováme,« ubezpečovali Jirku, který pln radosti se vydal na cestu do rodné dědiny a když ocitl se na návsi, zavýsknul si, že jest zase doma a že tak dobře pochodil.

Když jej viděli bratři, hned k němu běželi a tázali se ho, proč jest tak vesel. Jako minule, tak i tentokráte Jirka jim všechno upřímně pověděl, ano i peníze ukazoval.

»To bychom také tak snadno mohli něco vydělat,« pomyslili si závistivě a hned také plný pytel rozřezaného sena naložili na své trakaře a jeli do onoho města. Ale měšťáci ze zvědavosti už Jirkův pytel otevřeli a přesvědčili se, že byli napáleni. Proto jakmile Jirkovi bratři začali starostovi nabízet ke koupi koření proti moru, ihned se rozkatil, křiče: »A já vám, vy darebové, dám mazání proti moru!« A už tu byl dráb a oba bratry položil na lavice, kde jim pětadvacet ran vysázel lískovkou.

»Ach, to jsme zase zle pochodili!« naříkali si oba a opět cestou se radili, jak by se pomstili svému bratru.

Když už přicházeli k rodné dědině, náhodou viděli, jak Jirka sedí u Dunaje, chytá ryby a hází je do sudu.

»Pojďme, strčme jej do sudu a pustíme jej dolů po řece,« navrhoval starší.

»Ano, to bude výborná věc! Divý proud Dunaje Jirku odnese až do moře, a my se ho tak zbavíme,« ihned přisvědčoval mladší. A tak skutečně učinili.

Ale jejich bratr ani tentokráte neztratil rozvahy. Když totiž divý proud ho unášel, vystrkoval hořejší část těla ze sudu a mávaje rukama, křičel, co měl síly: »Já nechci být králem! Ne, ne, vaším králem nebudu a nebudu, protože nechci a nechci!«

Nedaleko Dunaje pásł pastýř stádo ovec a když viděl Jirku plovoucího v sudu po Dunaji a slyšel, co křičí, stal se neobyčejně zvědavým, neboť nějak mu to vše nešlo do hlavy. I uchopil dlouhou větev, opatřenou na konci sukem v podobě háku, přitáhl sud i se šibalem až k břehu a potom se ho otázel pln udivení: »Co to děláš a proč tak křičíš?«

»Jak bych nekřičel, považ jen, co se mi stalo! Jen jsem přišel do Budína, už mne tam chytli a chtěli mne učinit svým králem. Ale já nechtěl a nechtěl, že mám doma ženu a děti. A tu oni ze zlosti mne dali do tohoto sudu a pustili po Dunaji.«

»Ty blázne!« zvolal pastucha. »Nechceš-li ty být králem, chci jím býti já, a proto honem vylez ze sudu, a já si tam vlezu sám!«

Jirka poslechl a pastýř v mžiku byl v sudu a odrážel se větví od břehu.

»Ale co bude s tvým stádem? Kdo je bude pást, když tě králem udělají?« otázel se Jirka.

»Stádo si vezmi a dělej s ním, co chceš!« odpověděl pastýř a sotva se ocitl uprostřed řeky, už křičel: »Lidi, lidi, lidičky! Já chci být králem, já chci být králem!«

Jirka klidně začal hnáti stádo k svému domovu, kde jeho bratři s úžasnou se na něho dívali i ptali se ho, kterak se dostal z vody ven a jak si pomohl k takovému pěknému stádu ovec.

Jirka ani tentokráte bratry nepřelhal a vypravoval do podrobnosti svoji příhodu.

»To také uděláme!« pravili si jeho bratři, a když si každý z nich zaopatřil pořádný sud, vlezli si do něho a plovouce po Dunaji, křičeli o překot: »Já nechci být králem v Budíně! Nechci a nechci!«, ale nikdo jich z řeky nevytáhl, až náhodou sudy s nimi uvázly v písku neda-leko města, kde se jich ujali drábové. Ale že oba hlupci stále křičeli: »Nechci být králem, nechci, ne, nechci!« považovali je tamní lidé za blázny a zavřeli je do blázince, držíce je tam déle nežli rok.

Jirka zatím z vytaškařených peněz žil vesele, ale že jich podvodem nabyl, nebyly mu požehnány, neboť sotvaže si novou střechu na chalupu pořídil, už mu zase shořela. Koupil-li si pěknou kravku, pošla mu a tak rána stíhala ho za ranou.

Ale Jirka už nepřemýšlel, jak by si zas nějakým podvodem anebo šalbou k penězům pomohl, ježto byl vyléčen. Proto začal si více hleděti svého malého hospodářství a brzy poctivou prací je tak zvelebil, že i bez šálení lidí dobře se mu vedlo.

I Jirkovi bratři, když se domů vrátili, zmoudřeli a poctivě si začali vydělávati svůj vezdejší chléb, takže se z nich stali ti nejlepší a nejzámožnější hospodáři.

O chudých sirotcích a andělu.

(Ze slovenských pohádek Boženy Němcové.)

Byla jedna vdova a velice chudobná; děti měla jako ratolesti, ale na všem jiném nedostatku zrovna dost. Že byla dobrou matkou, starala se o své děti, jak jen mohla; pracovala do úpadu, aby je vyživila, ale přece jen to velmi malý kousek chleba byl na tolik zubů. I trápila se nad tím, chřadla, až konečně na lože klesla a těžce se rozstonala.

Když se již blížila k poslední hodině, poslal k ní Pán Bůh anděla, aby odvedl její duši do nebe.

Sotva že anděl přistoupil k jejímu loži a viděl státi kolem něho plačící děti, sželelo se mu jich i vrátil se zpět do nebe prosit Otce nebeského, aby nechal těm malým ubožákům matky naživě.

Sotva však předstoupil před Pána Boha a svoji prosbu mu přednesl, řekl Otec nebeský: »Vrať se opět na zemi, ponoř se do hlubokého moře a dones mi ze dna mořského kámen.«

Anděl učinil tak, neboť ponořil se do moře a vzav tam veliký kámen na dně ležící, vrátil se s ním k Pánu Bohu.

Otec nebeský kámen vzal, jako kousek chleba rozlomil, a hle, bylo v něm plno maličkých zvířátek.

»Pohleď,« pravil k andělu, »jak na sta červíčků žije v tom kameni. A jako nedám zahynouti ani těmto malým

zvířátkům, tak nedám zahynouti ani malým sirotám na zemi.«

Po té Pán Bůh opět složil kámen tak, jak byl a dav jej andělu, poručil, aby opět odnesl jej do moře. Za trest však, že anděl měl tak malou důvěru k Němu, Vládcí světa, rozkázal mu po tři léta na zemi se zdržeti a sloužiti lidem.

Šel tedy anděl zase na zem a vstoupil do služby k pánovi, který měl veliké bohatství, ale neměl ani ženy, ani dětí, ani příbuzenstva, ba ani přítelíčka. Ostatně si jich ani nepřál, neboť co si zamlouval, to se mu stalo; kam se mu chtělo, tam jel, zkrátka — každá jeho vůle se mu vyplnila. Avšak nikomu neprokázal nic dobrého, co by za mák bylo. Bylť na lidi zlý, a proto neradi sloužili u něho i za drahé peníze.

Ale anděl měl andělskou trpělivost, a pán si ho zamiloval tak, že když někam jel, bral si jen jeho ssebou.

Jedenkrát vyjel si pán na lov, anděl s ním. Přišli do velikého lesa, a tu pán stíhaje srnu, zabloudil v hustém boru a nemohl najíti cesty zpět. Anděl však i tentokrát byl mu po boku. Než se nadáli, přepadla je noc, a pán snad poprvé v životě spal na holé zemi. Ještě více však trápil ho hlad — a všude pusto, ani plánky nebylo viděti.

Jak rád by byl vzal za vděk s nejčernějším kouskem chleba, kdyby ho bylo! Lačen a umdlen ráno vstal a zase s andělem na pochod se vydali. Druhý den našli už leckde plánku, čerstvý pramen, ostružinu, ale na stopu člověka nepřišli.

Pán brzy naříkal, brzy plakal a zase lál, ale anděl stále ho těšil a mu domlouval, aby důvěřoval v Pána Boha, ten jedině že může jim pomoci. Ale boháč málo dbal na Pána Boha. Tak bloudili mnohanácte dní v tom lese, živíce se jedině kořínky, lesním ovocem, a pakli někdy pán veverku zastřelil, tak si ji upekli.

Alé na tom nebylo dosti. Jednoho dne přepadli je loupežníci a když viděli na pánovi slušný šat, dočista ho o všechno obrali a ještě ho zbili. Kdyby nebylo anděla, jistě by nebyl více vstal, ale anděl mu rány zahojil.

»Ach, snad tu v tom lese zahyneme!« naříkal pán.

»Měj jen důvěru v Pána Boha a uvidíš, že nám pomůže,« utěšoval jej anděl.

»Ach, proč by se Pán Bůh o nás staral!« zoufal boháč.

»Protože jest svrchovaně dobrotivý, a ačkoliv ty se nestaráš o něho, proto on přece se postará o tebe, abys tu nezahynul,« ubezpečoval anděl.

»Jak bychom tu nezahynuli, když nemáme ani šat, ani prostředků, abychom se mohli zachránit!« odpovídal pán.

»Jen nezoufej a vstaň! Dáme se nyní touhle cestičkou a já doufám, že přece někam se dostaneme, kde bychom našli dobré lidi.«

»Stane-li se tak a vrátíme-li se domů, chci se ti dobře odplatit za tvé služby,« řekl pán andělovi, ale ten jen hlavou zavrtěl, že odměny nežádá.

Tak šli stále tou cestičkou, až skutečně se dostali z lesa ven do malé vsi, kde bydleli sice chudí, ale dobří lidé, kteří měli jen na strminách kousek políčka, na němž dařilo se pouze trochu žita a ječmene. Tu dostali pocestní kousek černého chleba jako z popele a trochu nakyslého mléka, ale co jim bylo dáno, toho dostalo se jim z upřímného srdce. Avšak pánovi nejdražší jídla, co jich na stole míval, nikdy tak nechutnala jako tento černý chléb.

A nejen o chléb se s nimi rozdělili tito dobří lidé, nýbrž i šaty jim darovali, když slyšeli, že byli od zbojníků o vše připraveni.

Pán vida, jak ti chudí lidé ochotně jim pomáhají, rozpomenul se, že ač oplýval bohatstvím, nikdy nuzným nepomohl, a proto nyní bylo mu toho velice líto. I umínil si v duchu, až domů se vrátí, že bude lépe činiti, nežli dříve dělával.

Anděl znaje tyto pánovy myšlenky, velice se z toho těšil, a když si byli odpočinuli, vedl svého pána dále zpět k domovu.

Třetího dne přišli opět do jedné dědiny a tam zastavili se u okénka nepatrné, do země zapadlé chaloupky, která stála už na pokraji lesa. Podívali se tím okénkem dovnitř, a hle, tam v jizbičce právě se modlilo oněch šest dětí za zemřelou mamičku, prosíce Pána Boha, aby jich neopouštěl.

»Vidíš, pane, ty malé děti, jak se vroucně modlí? A víš, kdo jsou? To jsou sirotci. Nemají ani matky, ani tatíčka a jen toho Otce nebeského,« řekl anděl pánovi a šli dále. Když však byli až u města, kde bydlel boháč, pravil anděl: »Jdi si nyní, pane, sám, však jsi už doma, já stále s tebou být nemohu, neboť již tři roky minuly, co ti sloužím a proto musím se zas vrátit k Pánu Bohu. V toho-li budeš doufat, zle ti nikdy nebude, zvláště budeš-li též dobro konat a ujmeš-li se oněch sirotek.«

Pohnut odešel pán do oné dědiny a co si předsevzal, to i vykonal. Všecku nádheru opustiv, stal se vlídným, milosrdným a otcem šesti sirotek.

O hloupé Báře.

Ze slovenských pohádek dle Bož. Němcové.

Bylo jednou jedno hloupé děvče a to se jmenovalo Bára, jež proto, že se špatně učilo ve škole, zůstalo hloupé jako boty. Proto také když se provdalo, měl s ním muž hotový očištec. Vždyť jeho žena nic nevěděla, ničemu nerozuměla a když někdy se na něco ptala, ptala se tak, jako by teprve včera se narodila.

Jednou vylezla na půdu a když viděla, že tam mají několik pytlů mouky, hned se vyptávala, k čemu je tamta mouka na půdě a uzené maso v komíně.

»Víš, ženuško,« odpověděl jí trpělivý manžel, »tu mouku jsem proto dal semlít ve mlýně z obilí, abys z ní mohla napéci placek a buchet, a to maso jsem proto vyudil, abychom ho mohli snísti se zelím a na něm si tak pochutnati.«

»A co máš v tom starém hrnčku pod postelí?,« vy-
zvídala Bára dále.

»Ale v tom nic není! Jsou to pouze tykvová jádra, která jsem tam jenom proto schoval, abychom si je mohli vyměnit za nový hrnek,« zalhal muž, ač tam měl schované peníze. To řekl proto, že věděl, jak jest jeho žena hloupá a že měl strach, aby to nikde neprozradila.

Jako každá lež, tak i tato se mu špatně vyplatila.

Druhého dne ráno, když muž odcházel do práce, nařídil Báře, aby mu pěkně vyprášila a vyčistila šaty a dala všecko do pořádku, nežli se vrátí z práce.

»Udělám to, udělám, nestarej se,« ubezpečovala jej.

Muž tedy odešel, ale jen vytáhl paty z domova, jel okolo hrnčír s plným vozem hmců. Bára jak ho viděla, hned chytila hnek stojící pod postelí s domnělými tykvovými jádry a když vyběhla s ním ze dveří ven, již křičela na hrnčíře: »Počkejte, pantáto, nevyměnil byste mi tenhle starý hnek s tykvovými jádry za nový?«

Hrnčír nahnul se z vozu a když viděl, že to nejsou tykvová jádra, ale peníze, hned věděl, že má hloupou husu před sebou a proto řekl: »Ale s největší radostí vám ho, teto, vyměním, a že jsou jádra pěkná, ještě vám přidám!« A přidal jí opravdu, neboť jí složil půl fůry hmků na zem a potom odjel.

Hloupá Bára dlouho uvažovala, kam by měla všechny ty hnce dát, ale potom se rozhodla a začala je nastrkovat na kůly v plotě. Ale že jeden malý hnek jí zbýval a nebylo už, kam by ho nastrčila, začala volat na ostatní hnce: »Jářku, hněte se trochu dál, tenhle ten malý chudinka nemá si nač sednout!« Ale že se hnce ani nehnuly, rozlobila se na ně Bára, vzala klacek a hned začala do nich mlátit, křícíc: »Tak vy neposlechnete? Tu máte, tu máte, vy nezdarové, já vás naučím moresům!« A tak dlouho do nich mlátila, až z nich zbyly jenom střepy. Potom vzala ten maličký, nastrčila ho na kůl a nesmírně si libovala, jak to chytře provedla.

Hned na to zašla do kuchyně, sňala z komína kusy uzeného masa a kladla je na hlávky zelí na zahrádce, myslíc si: »Muž řekl, že tu uzeninu se zelím sním a proto tady to má aspoň všecko pohromadě.« Avšak netrvalo to dlouho a již přiběhli psi, a maso sežrali. To Báru zase

pohněvalo a psy klackem ze zahrady vyhnala, kdežto vlastního psa chytila, zatáhla do sklepa a tam ho za trest přivázala k čepu u sudu. Pes sebou trhal a trhal, neboť chtěl utéci, až vytrhl čep, že všechno víno ze sudu vyteklo. Když to viděla Bára, honem běžela na půdu, vzala pytel mouky a hned jí do toho zamísila.

Když to všecko tak dobře vyvedla, vzpomněla si, že má mužovi šaty vyčistiti. Šla tedy do komory, vynesla jeho všechny šaty i čepice, naházela je do necek, svařila vodu, namydčila a pěkně spařila. Když to všecko pěkně vypařila, vyprala a vyplákala, pověsila to na plot a těšila se, jakou radost bude míti její muž, až přijde domů. Proto také jakmile slyšela jeho kroky, běžela mu vstříc a začala vypravovati, co přes celý den dělala a jak všecko do pořádku uvedla.

Mužovi ovšem při jejím vypravování vstávaly vlasy a když slyšel, jak i všecka tykvová jádra dala hmčiči, věděl hned, že je ten dareba hmčič o všechny peníze připravil. Proto dal se do křiku a volal: »Ženo, běž cestou na levo, a já poběhnu na pravo! Snad toho taškáře ještě dohoníme; vždyť to nebyla tykvová semena, ale peníze, — opravdové peníze! A kdybys ho dohonila, drž ho jako klíště a volej: »Už ho mám, muži, chytni ho ničemu!«

I dali se do běhu oba. Za malou chvíli už hloupá Bára ječela: »Muži, už ho mám! Chytni ho a nic mu nedaruj!«

Muž tedy spěchá tam, ale vidí, že jeho žena drží v objetí hastroše, kterého sedlák postavil do zelí, aby mu je ptáci neoklofali.

To se už mužovi zdálo přes příliš a proto povídá: »Božítku, s tebou je soužení! Co si já ubožák jen s tebou počnu, když jsi tak hloupá!«

Když tak naříkal, napadla mu chytrá lest, jak by ženu potrestal. I řekl jí: »Milá Báro, peníze jsou už pryč, ale přivalilo se na nás ještě větší neštěstí.«

»A jaké?« divila se hloupá Bára.

»Jaké? Vypukla válka s Turkem, který řeže lidem hlavy. Ale tentokrát ne mužové, ale všechny ženské musí vytáhnout do pole,« začal chytrák strašit svou ženu.

»A já také musím do války? Můj zlatý mužíčku, zachraň mne, aby mne neodvedli, neboť já se toho pohana nesmím bojím, vždyť i mně by mohl uříznout hlavu, a co bych si potom bez hlavy počala!« jala se naříkati Bára.

»Nic se neboj, já tě nedám, ale schovám tě, že tě nenajdou,« těšil ji chytrák. »Pojď se mnou do lesa a já tě tam ukryji.«

Bára tedy šla, a její muž tam vykopal jámu a do té v stoje zahrabal svou ženu až po krk, že vyčnívala jí jen hlava. Po té hlavu pokryl jí mechem a odešel, přikázav ženě, aby byla hezky tichá.

Nadešla jasná noc, a loupežníci, kteří se v tom lese zdržovali, přišli až k tomu místu, kde byla Bára zahrabaná.

»Zde se zastavíme a rozdělíme se o peníze,« řekl náčelník loupežníků. »Hle, tuhle je zrovna pařez,« dodal ukázav na hlavu Bářinu a již postavil na ni svíčku a rozsvítil. Avšak svíčka byla krátká a brzy to hloupou ženu začalo pálit do hlavy, že dala se do křiku: »Jaj, jaj! Já to nevydržím!«

»Jsme prozrazeni!« zvolal náčelník lupičů a shasl rychle svíčku.

»Straší tu, straší!« zvolal jiný loupežník, a už všichni dali se na útěk a všechny peníze tam nechali.

Bára v lese. (Str. 22.)

Když bylo ráno, řekl si Bářin muž: »Musím se podívat, co dělá má hloupá žena. Dost už jsem ji potrestal a proto ji zas vyhrabu. Snad už bude moudřejší.«

I pospíšil do lesa.

Když jej Bára viděla, hned volala radostně: »Podívej se, muži, co je tu peněz ! To bude zas hrníčků, vid' ?«

Muž vida hromadu zlatáků, dal si všecko vypravovat, a když se dověděl co a jak bylo, peníze sebral a Báru vykopav, odvedl si ji domů. A když nikdo se o peníze nehlásil, nakoupil zase mouky, vína, masa, pořídil si nové šaty, a že mu ještě hodně peněz zbývalo, postavil si také novou chalupu. Že prikoupil i kus pole a ještě mu mnoho zlatáků nebylo, byl boháčem a už nelitoval toho tolik, že má hloupou ženu.

I Bára, když viděla, jak jsou bohati, myslila si, že má také více rozumu, ale její všechna moudrost nestála ani za zlámanou grešličku.

Tři zlatá péra.

Česká národní pohádka dle B. Němcové.

Byl jednou jeden kupec a ten byl nesmírně bohatý, ale milejší nad všechno bohatství byla mu jeho dobrá žena a dceruška Svatava, jež byla netoliko hodná dívka, nýbrž také tak krásná jako jarní květ. Vždyť i lidé, kteří ji vídávali, říkali, že na koho ona se svýma modrýma očima podívá, že musí se potěšit, byť sebe více byl zarmoucen.

To zdálo se býti pravdou i Čestmíru, synu chudého pastýře, jenž nedaleko kupcova domu pásával stáda. Ubožák byl však tak chudičký, že neměl než tu režnou halenu, co měl na sobě a tu roztrhanou chaloupku, jež byla celým majetkem jeho dobrého tatíčka.

Den co den chodívala chůva s malou Svatavou do zahrady, blíže níž Čestmír pásal a zpíval. Děvčátko jakmile zaslechlo jeho krásný zpěv, vždy bylo jako okouzleno a tu vždy vytrhlo se své služce a pospíchalo na stráň, kde usedlo vedle malého pastýře, jenž vyřezával mu různé hračky, anebo pletl překrásné věnečky z polního a lučního kvítí.

Když bylo Čestmírovi asi dvanáct let a Svatavě asi osm, stalo se, že jednoho dne neobjevil se Čestmír na květnaté stráni. Tu Svatava zvědava, co asi se s ním stalo, pospíšila k pastýřově chaloupce, kde uviděla na práhu seděti svého druha, jenž hořce plakal.

»Pro Bůh, co se ti stalo, Čestmíre?« otázala se Svatava, jíž také vstoupily slzy do očí.

»Ach, jak bych neplakal, má drahá Svatavo, když tatíček mi právě umřel! Jsem nyní úplný sirotek, že mamička umřela mi už dávno, a proto, co si nyní počnu, věru nevím,« posteskl si dobrý hoch.

Svatava když to uslyšela, těšila Čestmíra jak dovedla a naposled mu slíbila, že se za něj přimluví u svého dobrého otce.

Ten skutečně se také sirotek ujal, koupil mu slušný šat a starého pastýře dal slušně po křesťansku pochovat.

Vida, že hoch jest hodný a nadaný, umínil si, že založí jeho štěstí a proto jej dal k svému příteli a také bohatému kupci do učení, který i na moři měl své lodi.

Když Svatava musila se s Čestmírem rozloučit, velice se jí zastesklo a tak se vedlo i dobrému hochu v dálné cizině.

Na štěstí však pán, u něhož se učil, byl velice hodný a když viděl, jak jeho učeň v učení prospívá, všeho si hledí a jak ve všem všude je poctivý, velice si ho zamiloval jako svého syna.

A když Čestmír dospěl v statného muže, napadlo kupci, že by otec Svatavin mohl Čestmírovi dáti svou dceru za ženu. I vypravil se proto se svým vyučencem do jeho rodiště a vešel s ním do domu svého bohatého přítele.

Jak radostné bylo shledání Svatavy s milým druhem z mládí, není možno ani vylíčiti, ale brzo bylo jinak, když otec Svatavin slyšel, proč oba — Čestmír a jeho pán —, k němu přicházejí.

»Darmo jste tak dalekou cestu až ke mně vážili,« řekl drsně, a jeho čelo se zamračilo. »Já jsem si totiž umínil,

že jenom tomu dám svou dceru za ženu, jenž mi přinese tři zlatá péra z velikého zlatohlavého ptáka, žijícího v dálném kraji.«

Přítel kupcův se sice zarazil, když slyšel ta slova, ale za to Čestmír pravil ohnivě: »A dostojíš tomuto slovu, byť jsi je dal i chudému sirotku?«

»Ano, dostojím!« řekl Svatavin otec, a Čestmír opravdu se chystal do světa, aby tři zlatá péra přinesl. Jeho pán ovšem ho zrazoval, a když to nepomohlo, tázal se ho: »A víš, kde je takový pták?«

»To nevím, ale budu chodit tak dlouho, až ho najdu,« odhodlaně odpověděl Čestmír.

»Milý hochu, těžkou sice úlohu vzal jsi na sebe, ale když jsi tak statečný, jdi jen a pokus se o své štěstí, snad ti bude Bůh milostiv.«

Druhý den obdržel Čestmír u pána schované peníze, k nimžto mu tento několik hrstek přidal, sedl na kůň a ubíral se do světa. Dlouho již jezdil, když se jednoho dne zastavil u města, které bylo celé černým sukem potaženo. I ptá se v hospodě, co to znamená, načež mu hospodský odpověděl: »Měli jsme zde ve městě studni, ve které byla uzdravující voda. Ať to byla jakákoli nemoc, kdo se té vody napil, byl uzdraven. Nyní ale dlouhý čas voda v studni se zkalila, a kdo se jí napije, musí umřít. Lékařů žádných nemáme, protože jsme jich nepotřebovali; lid umírá, a my si nevíme rady.«

»A což to nemůže nikdo vyšetřit, co v studni vězí?«

»Žádný se nechce na to odvážit, protože smrtný zápak z ní vane. Jediný pták obrovský mohl by míti vědomost, co v tom vězí.«

»Právě toho také hledám,« řekl Čestmír.

»I toť byste nám mohl, milý pane, to dobrodiní prokázat a také o nehodě naší studně se poptat.«

»Jestli se k němu dostanu, milerád to udělám.«

Než Čestmír z hospody odejel, vehnalo se množství lidu, kterým to hospodský napověděl, a všichni ho žádali, aby se u ptáka zlahohlavce poptal.

Zase přijel do jednoho města, a tam byl královský palác celý černým sukrem potažený. Zajede do hospody a ptá se, co to má znamenat. Tu mu povídají, že byl v královské zahradě strom, který zlatá jablka nesl. Po všechny časy, dokud byl strom zelený, byla také královská rodina šťastná i zdravá; nyní prý ale najednou strom uschnul, zlatá jablka opadala, a od té chvíle jediná dcera králova bledne a chřadne, a nikdo jí pomoci nemůže.

»A neví se, jakým prostředkem by se strom opět zelenal a princezna uzdravila?«

»Neví; jenom obrovský pták zlatohlavec má toho vědomost.«

»Toho já také hledám, ale nemohu se doptat, kde bych ho našel.«

»Prý se zdržuje na vysoké skále nad Černým mořem, kam ještě noha lidská nevstoupila. Ale kdybyste byl, pane milý, tak šťastný a k němu se dostal, poptejte se, jak by se našemu králi pomoci mohlo.«

»To vám rád udělám, jestli se k němu dostanu.«

Od toho města jel Čestmír přes hory a doly, že někdy za celý den ani človíčka neviděl. Konečně dostal se z lesů a pustin a viděl před sebou širé černé moře a na moři jedinou loďku, která se na vlnách kolébala. »Snad je tu přívozník,« pomyslí si Čestmír a čekal, až se loď ku břehu přiblíží. Ta se pomalu přihoupala a konečně ku břehu přirazila. Seděl v ní čert.

»A co ty, červíčku zemský, v této pustině pohledáváš?« ptal se Čestmíra.

»Já jdu za ptákem zlatohlavcem, který prý na druhé straně za mořem bydlí. Jsi ty přivozník?«

»Jsem ; ale koho nechci, toho nepřevezu.«

»Když ti dobře zaplatím, snad mně to neodepřeš?« ptal se Čestmír pln strachu, co mu asi čert odpoví.

»Za peníze nepřevážím nikoho; jestli však se zeptáš ptáka zlatohlavce, jak dlouho zde ještě zůstatí musím, převezu tě.«

»A proč bych se nezeptal? Což pak jsi zde z pokuty? Vždyť jsi čert, pomoz si tedy sám!«

»Kdybych věděl jak, nebyl bych na tebe čekal. Již dvě stě let se po tom moři plavím za trest, že jsem se jedenkrát svému pánu protivil, a nevím, jak bych se vykoupil.«

Čestmír nechal svého koně se pásti, sedl na loď a čert ho vezl na druhou stranu. Zdaleka viděl už Čestmír skálu, na níž pták bydlel. »Buďto tam najdu svoje blaho anebo smrt,« pravil sám k sobě, když z loďky vystupoval.

»Ať se nezapomeneš zeptat, sice tě podruhé nepřevezu,« přikazoval čert.

Nebezpečnou cestou bral se Čestmír nahoru, až na vrch skály, kde byla jeskyně, kterou po dlouhém hledání a namáhání konečně našel. U vchodu stála stará babička.

»Jak jsi až sem zabloudil, zemský červíčku?« ptala se babička, když k ní Čestmír došel.

»Má zlatá babičko, zabloudil jsem v těch ukrutných lesích a pustinách, noc je na krku a nevím, kudy kam. Popřejte mi noclehu, sice mne dravá zvěř roztrhá.«

»Milý hochu, bojíš-li se roztrhání, raději se vrať; zde přebývá obrovský pták zlatohlavec, můj pán; jestli tě ucítí, nespátíš světla více.«

»Prosím vás, milá, dobrá babičko, nechte mne jen tady a někde v koutku mně ukryjte, já nemohu již ani krok dále.«

I slitovala se babička nad Čestmírem, vzala ho do jeskyně, udělala oheň a uvařila něco k požití. Čestmír, který by byl tuze rád babičku na svou stranu přivedl, počal ledacos o světě vypravovat, což se babičce líbilo. Konečně vyjel s barvou ven. Když babička porozuměla, co host žádá, velice opovázlivosti té se podivila a chvíli se rozmýšlejíc, řekla: »Já byla také jednou na tom světě, ale již tomu tak dlouho, že to nepamatuju ; než proto nejsem přece tak divoká jako můj pán a mám outrpnost s ubohým člověkem. Co bude mého možného, to pro tě udělám. Ale čas se blíží, kdy pán přichází, pojd' tedy raději se mnou, ať se neopozdíš !« Na to ho babička odvedla do jedné díry, přikryla mechem a na vrch naházela roští a chvoje. »Ani se nehýbej, až tě zavolám !« přikázala posléz a odešla, aby pánu svému dobrou večeri přichystala.

Najednou to na protější straně od moře nad lesem vychází jako velká záplava, vždy blíže a blíže, až se to v šumném letu k jeskyni přižene. Je to pták zlatohlavec ; když zatřepe křídly, slyšet to na míle cesty a šlápne-li, praskají mu pod nohou kořeny stromů, peří jeho ale jedno slunce a hlava nad všechny mudrce.

»Čichám, čichám člověčinu, koho tady máš ?« křičí na bábu vejda do jeskyně.

»Hvězdo mořská ! Koho bych tu mohla mítí ?« odpoví bába a jde po své práci. Pták se upokojí, sedne a jí, co mu bába předkládá. Po chvílce ale začne zas: »Čichám, čichám člověčinu, pověz babo, koho tu máš !«

»Jen si pomysli, pane, kdo by se k nám dostati mohl ?« Pán to rozvážil a jedl zase dále ; ale když vstal

a obcházel okolo krbu, začal ještě hřmotněji: »Čichám, čichám člověčinu, pověz babo, koho tu máš, sice bude zle !«

»Panáčku, panáčku, jak si jen můžeš pomyslit, že bych tu někoho přechovala ; vždyť tvé oko každého na dvě míle třeba v nejtmavější noci vyslídí. Měl jsi asi dnes chutnou pečínku, a ta ti posud nosem čpí.«

Chvíli ještě pták čmuchal, hledal, ale potom šel přece na hnízdo. Baba ulehla vedle něho, ale nespala. Jakmile začal pták chrápat, přišoupla se blíže a mžikem mu jedno péro z křídla vytrhla.

»Co ti napadá, babo zlořečená, že mne ze sna budíš ?« rozkřikl se pták a vyvalil na ženu oči jak ohnivé koule.

»Ach, odpusť, milý pane ! Já měla děsný sen a chytila se tvého křídla. Zdálo se mi, že jsem přišla do jednoho města, kde byl velký pláč a nářek. Ptám se, proč naříkají, a tu slyším, že měli uzdravující vodu v studni a ta že je nyní otrávena a kdo se té vody napije, že umřít musí. Pověz mi pak pane, jestli byla opravdu taková studně na světě ?«

»Ovšem že byla ; ale najednou počali býti lidé v tom městě rozpustilí prostopášníci, a zapomínali bohům oběti přinášet. Bohové se na ně rozhněvali a za trest dali do studně jedovatého pavouka, který vodu otravuje a smrtelný zápach kolem studně rozesílá. Kdyby se lid polepšil, bohům u studně obětoval, mohli by vodu vybrat, pavouka zabít, a pramen uzdravující by se opět vyprýštil. Ted' ale spi a dej mi pokoj !« Na to se pták obrátil a za minutu chrápal jako prve.

Baba na to čekala a v malé chvílce mu opět druhé péro vyškubla.

»Což se ti v hlavě popudilo, ty pokušitelko?« křičel pták, a zlostí se mu oči jiskřily.

»Nezlobte se, pane milý, nevím, co se to dnes se mnou děje. Zase jsem byla v takovém městě a tam byl královský zámek celý černým sukrem potažený. I ptám se, co to znamená, a tu mi vypravují, že měli strom zlatá jablka nesoucí a ten že nyní uschl. Od té doby ale že královská princezna stůně a chřadne. Prosím tě, pověz mi také, jak by se těm lidem pomohlo!«

»Ta královská dcera měla ráda jednoho panoše, ale jak se to král dověděl, hned jej dal vsaditi do vězení. Princezna byla tím velice zarmoucená a proto na radu čarodějnice dala pochovat pod strom mrtvolu malého dítěte, poněvadž se domnívala, že tímto kouzlem otce obměkčí. Od té chvíle však strom chřadne a neponese zlatého ovoce, pokud král panoše s dcerou nezasnoubí a dítě na hřbitov nepochová. Potom budou zase všichni šťastni. Ale jestli mne, babo, ještě vzbudíš, bude s tebou zle.«

Baba se zaříkala, že nevzbudí, ale sotva pták usnul, vytrhla mu třetí péro.

»I ty zlopověstná babo, což tě čert pokouší?« zahřměl pták a popadl babu za krk.

»Zlatý panáčku, já za to nemohu; opravdu mi se zdálo o čertu a já se v úzkosti tvého křídla zachytila. Bylo mi, jak bych chodila na břehu moře, co pod skálou hučí. Tu připlúje černá loď a v ní sedí čert a smutně naříká. Ptám se ho, co mu je, a on povídá, že ho pán tam zaklel a že neví, kterak si pomoci.«

»Kdyby nebyl chtěl v pekle poroučeti, nebyl by se octnul na moři. Ale mohl by si pomoci, kdyby se mu trefilo, že by člověka převážel. Tu by musel blíže břehu na zem vyskočit a člověka nechat v lodi říka: »Ty zůstaneš

na moři a já zůstanu na zemi!« Jestli mne ale, babo, ne-
necháš spát, vstanu a hodím tě se skály dolů!«

Baba již věděla, co vědět chtěla a nechala pána spát až do rána. Ráno, když vstal, bylo dobré snídání již přichystáno; zlatohlavec se najedl a šel do lesa na lov. Jakmile ho stará necítila, pospíšila k díře, odrovnala roští a chvoj, by mohl host vylézt. Honem mu všecko vypravovala, kterak jí to pták v noci pověděl, dala mu snídání, tři zlatá péra a vyprovázela ho z jeskyně, přikázajíc, by se jen vpravo držel, tudy že cesta k moři vede.

Tisíckrát poděkoval Čestmír dobré stařeně a radostně se bral hustým lesem po vrchu dolů. Pod skalou čekal veslař a sotva k němu Čestmír došel, již na něho křičel, ví-li, co mu pomůže.

»Ovšem, že vím, ale nepovím, dokud mne na druhou stranu nepřevezeš.«

»Já tě dříve nepřevezu, až mi to povíš.«

»To bychom se tu hádali do soudného dne; jestli mne nepřevezeš, najdu si cestu jinady a ty nebudeš přece nic vědět.« Čert mu dal v duchu za pravdu a bez dalšího rozkládání na druhou stranu ho převezl. U břehu skočil Čestmír hbitě na břeh, a tu teprve řekl čertovi, co ho může vysvobodit.

»Počkej, ty ferino! Kdybych to byl dříve věděl, zajiště bys tam nestál.«

»Blázen bych býval! Každý sám sobě nejbližší. Za převezení ti děkuji a až se ti vyskytne příležitost, víš teď, jak vysvobození dojíti.« Zahvízdna na koně, který hned přiběhl, sedl Čestmír na něho a maje srdce plné sladkých nadějí, ujížděl jako vítr.

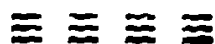
Když přišel do toho města, kde byl zámek černým sukнем potažen, dal se hned u krále ohlásit. Jak se král dověděl, že se cizinec od ptáka zlatohlavce navrátil, po-

slal pro něho zlatý vůz s čtyřmi koni. Když Čestmír, jsa s králem o samotě, všechno povídal, jak to byl pták řekl, ulekl se král velice; ale bez rozmýšlení podal Čestmírovi ruku a na svatbu dceřinu jej pozval. Čestmír by byl rád věděl, zdali se to všechno uskuteční, a proto slíbil, že zůstane. Král se hned odebral k dceři a všechno jí povídal. Princezna tu chvíli již se více nezdráhala, ke všemu se přiznala a tisíckrátě otci za jeho lásku děkovala. Panoš byl ihned z vězení vyveden a král sám kosti dítěte pod svatým stromem vyhrabal a pohřbil. Když žehnal nejvyšší kněz mladé manžely, začal se uschlý strom zelenat a kvést, a než byly obřady skončeny, visel plný zlatých jablek. Bylo radostí plné město a král nevěděl ani, kterak se Čestmíru odsloužiti. Dal mu koně, na kterého klenotů a zlata hojnost naložil, k tomu služebníka, což on vše bezděky přijmout musel. Třetí den se rozloučil s králem a mladí manželé ho vyprovázeli.

Šťastně přijel se svým novým služebníkem do druhého města. Sotva jej hospodský spatřil, hned se tázal, jestli na svou přípověď nezapomněl, a když slyšel, že jim dobrou zprávu nese, běžel bez meškání do královského paláce. Sám král si pro Čestmíra přišel a vedl ho do zámku, kde musel všechno vypravovati. Když dopověděl, svolal král nejvyšší kněze a kázal chystat oběti. S největší slávou a pobožností odebral se veškeren lid k divotvorné studni a tam bohům obětoval. Po oběti pak bez uškození zdraví pavouka zabili a studni vyčistili. Pramen jak stříbro čistý se vyprýštil, a když vody nabrali a jednomu nemocnému jí se napít dali, byl v okamžení zdrav. Nejdřív děkovali bohům a potom Čestmíru, kterého by byli všemi dary zahrabali. Byl ale už svrchovaný čas, aby se zpět navrátil, neboť začínaly stromy žloutnout.

Chýlilo se opět k večeru. Bledá co lilie seděla Svatava na pavlánu, myslíc na svého mládence, a jedna slza

za druhou se jí po klínu kotálela. Tu slyší kvapný dusot koňský; pozdvihne zakalené oko a jako když se slunce z temných mračen probere, rozjasní se tvář její a milostný úsměv pohrává kolem sladkých úst. Miláček se navrátil, již bylo konec žalosti. — Kupcová i kupec viděli Čestmíra také přijíždět a oba mu vyšli vstříc. Nebyl však Čestmír sám, byl s ním jeho dobrý starý pán, bohatý kupec, který jej za vlastního syna přijal a celé jmění mu daroval. Tři zlatá péra odevzdal Čestmír kupci a obdržel za ně krásnou Svatavu. Druhý den byla svatba a nevěstu krášlily klenoty, jež Čestmír od králů darem přinesl. Stal se z něho správný, bohatý obchodník, i byl daleko široko pro svou rozšafnost a dobrotu rozhlášen. Když přijížděl z cest domů, vodíval své děti na višek, kde před lety ovce pásával, a vypravoval jim o chudém sirotku, jak přišel k štěstí skrze tři zlatá péra.

Švec a čert.

Pohádka. (Z Hané.) K. J. Erben.

Jednou byl jeden švec a ten měl takovou nouzi, že se nemohl svým řemeslem ani vyživit, ani své synky vychovat. I dal se pošetilec zapsat čertovi s celou svou krví, s ženou i s dětmi, ačkoliv to velice nerad udělal. A když už byl zapsán, tož se ho ptá ten čert: »No, co včil za to chceš?« A švec mu povídá: »Já řku, dej mně tak moc peněz, co bych sám se mohl vyživit a vychovat ty své děti.« Čert mu to rád přislíbil a přinášel mu každý den pět rýnských (zlatých). A to bylo právě v tu dobu, kdy chodil Kristus Pán se svatým Petrem po zemi.

I přišli také k tomu ševcovi, co se dal čertovi zapsat, když se už počalo smrákat; švec nevěděl, kdo jsou a odkud jsou, a ptát se jich ostýchal, protože viděl, že jsou to nějaké vznešené osoby.

Oni žádali noclehu, a švec jim ho s velikou ochotou přislíbil. Žena jeho jich dobře uctila, i dobrou večeři připravila, a když se připozdilo, ustlala jim pořádně lůžko a sama si lehla ven na předsíňku.

Ráno vstala brzo a uchystala jim snídání, jak se patří.

Když se nasnídali a byli na odchodu, ptá se Kristus Pán: »Co jsme dlužní?« Švec na to: »Eh — nic.« A Kristus Pán: »No, snad přece něco?« A švec zase: »No tedy, když přece něco, tož bych rád, aby se mně tato trojí věc vyplnila: první, kdo se na tu mou usmolenou třínožku lapne, kde já sedávám, když látuji nějaké dřevé boty,

aby i s ní zůstal jako přikovaný, dokud já chci; potom, kdo se na mě z venčí oknem podívá do jizby, aby od toho okna nemohl odejít, až bych já tomu chtěl a naposledy, kdo by mně v zahradě z mé trnky karlata třásl, nebo koňárem tam ty hrušky třepal, aby se od ní nemohl hnout, dokud bych já nechtěl.«

A Syn Boží řekl: »Stane se ti, jak si to žádáš.« I odešel a svatý Petr s ním.

Když už vypršel ševcovi čas, tož si přišel pro něho čert, řka: »Ševče, včil půjdeš se mnou do pekla, pohleď, že už je čas.« Na to švec: »Vida, vida, ale počkej, až povečeříme, a zatím si odpočiň tady na třínožce.«

Čert nedada se dlouho pobízet, sedl si hned, aby svým údiskům hověl. To když viděl švec, tvářil se, jako by se opravdu chystal se ženou i dětmi na cestu do pekla. A tož když už byli všichni se vším hotovi, volal na čerta, aby už šel. Čertisko vstává, vstává, křiví se všelijak, až ho všecko bolí, jenom aby se mohl odtrhnout, ale — nejde to. A tož křičí na milého ševce: »Brachu, tady to po čertech pálí. Pomož mně tedy a pusť mne již přece, pusť! Já ti ještě něco času přidám.« A švec: »Když mně přidáš, tož mně přidáš, jdi si.« A tož mu přidal čert ještě sedm let.

A když těch sedm let už vypršelo, přiběhl si zase čert pro svého ševce; ale už nešel do jizby, jenom z venčí oknem se tam díval a klepaje na okno, volal: »Ševče, už jsem zas tu pro tebe, připrav se; však už víš, kam máš jít.« Milý švec právě šil botu a žena dělala večeři. A když uslyšel a uviděl čerta, řekl mu: »Eh, počkej jenom trochu, až povečeříme.«

Čert tedy čekal venku na ševce. A tož když už povečeřeli a na cestu se připravili, povídá švec: »No, čertíčku, pojd', jsme už hotovi.«

Čert přičarován na ševcovské stoličce. (Str. 35)

Ale milý čert nemohl nijak od okna, mělť nožiska jako přikována. A vida zlou a zlou, dal se do prošení: »Pust' mne, bratříčku, přidám ti raději ještě času.« A švec: »Když mně přidáš, tož mně přidáš, jdi si! Ale to ti povídám, jak mně přijdeš po třetí a ty zas budeš otálet, když já se připravím, pak si mne nežádej! Já nechci býti tvým bláznem.« Čert mu zase přidal sedm let a odešel sám domů.

A když zase těch sedm let vypršelo, přišel si poznovu čert pro svého ševce a vkročil hned do jizby.

Tu švec na něho s dobrou: »Dobře, dobře, že jdeš; právě nám včil dozrálo ovoce, které tuze dobře chutná; zaskoč si tam do mé zahrady a natřes si trnek nebo natrhej si hrušek, jak moc chceš. Čím víc si jich natřeseš, tím líp bude; má stará jich nabeře do velkého uzlu, abychom měli, čím bychom se na cestě občerstvili; ty si do-
zajista také rád vezmeš.«

Čert, jak to slyšel, hned si poskočí a běží přes prkno do zahrady a třepe trnkou, až i všecko listí i haluzí opadalo a jen holý kmen zůstal. Zatím se švec se svými přichystal a volá na čerta: »No, ty nám pěkně vyvádíš! Snad nechceš celý strom s sebou vzít? Vždyť jsem ti přece říkal, abys jen trnky střásal a ty tady řádíš jako v pekle. Pojd' tedy už raději tam! Jsem připraven se svými.«

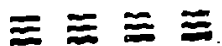
Milý čert trhal sebou sem tam, ale nemohl se ani hnout. A tu švec na něho zhurta: »Neřekl jsem já tobě, jestli pro mne zas přijdeš a potom budeš otálet, když ti řeknu »pojd'me!«, ale s si mne nežádal? Já chci jít a ty zase nechceš! Myslíš, že já jsem tvůj blázen? I počkej!«

A tož běží milý švec do jizby, vezme potěh a s ním honem na čerta, a jak ho mydlí, tak ho mydlí; čert výská, co může, křičí a píská, co mu hrdlo stačí, až se lidé z celé

dědiny sbíhali. Ale jak se podivili, když vlastníma očima viděli, kterak švec čertovi smolí záda.

Když už čerta dost zmaloval, takže chudák ani čertovi nebyl podoben, potom teprve ho pustil. řka: »Jdi. jestli tě v pekle poznají.«

To se rozumí, že rarach potom upaloval, až se mu hlava i s růčkama třásla a víckrát o chytrém ševci ani slyšet nechtěl.

Rybářův syn. (Ze slovinských pohádek.)

Byl jednou na Dunaji nějaký pán a měl svého rybáře. Jednou chtěje strojiti hostinu, poručil rybáři, aby mu ve třech dnech tři centy ryb odvedl. Rybář chodí lovit první, druhý, třetí den — ale ani rybičky dostati nemohl. Když pak třetího dne po poledni celý zarmoucený už domů se vrátiti chtěl, připlul k němu na loďce pán v zeleném obleku i tázal se ho, proč je tak smutný? Rybář mu odpověděl a pán řekl: »Slib mi, že mi dáš to, co máš, ale o tom nevíš a ještě dnes dosti ryb nalovíš.«

»Co nevěda mám, snadno pohřeším,« myslil si rybář, a proto řekl: »Budiž to tvé!« a do večera nalovil ryb tolik, že je sotva čtyřmi koňmi na voze odvezli.

»A víš-li, cos mi slíbil?« ptal se ho potom pán.

»Nevím,« řekl rybář, »ale nechť je cokoli.«

Pán se usmál a řekl: »Věz, že právě tvé ženě narodil se hošík: toho's mi tedy slíbil; za dvacet let si pro něj sem přijdu.«

A tak se také stalo: rybářovi narodil se skutečně synáček. Když povyrostl, posílali ho do školy a prospíval v učení tak, že by byl mohl svým časem na kněze býti vysvěcen.

»Za kněze ho nedáme,« řekli rodiče, »proto že je zaslíben; ale dejme ho raději do černé školy.«

Když se v černé škole vyučil, věděl všechno, co bylo a co bude.

Tehdy řekl svému otci: »Otče, už je čas, abychom šli...«

»A kam?«

»Což nevíte, komu jste mě před dvaceti lety slíbili, když jste tehdy šli lovit ryb? Však nic se nebojte! Jen pojdte za mnou, nic se vám, ani mně zlého nestane.«

Když přišli k Dunaji, připlula zase ta loďka a v ní pán v zeleném obleku.

Syn vstoupil do loďky, pán odstrčil a loďka s oběma se potopila.

Mezitím, co rybář zarmoucen domů se vracel, dostal se jeho syn vodou do nějakého zakletého města v podzemí, kdež ani človíčka viděti nebylo. Maje hlad, nalovil si ryb, upekl je a najedl se a potom usnul. Tu se mu zdálo, aby šel na noc do zámku, tam aby se posadil za stůl, rozžhal svíce a čekal.

I učinil tak. O půl noci otevřely se dveře a do pokoje se přivalil veliký had, postavil se proti mládenci a prosil: »Polib mne.«

Ale mládenec zvolal: »Odstup ode mne, ďáble! Nemáš ke mně žádné moci!«

Na to had odešel. Druhý den po poledni zase usnul; i zdálo se mu, že by byl dobře udělal, kdyby byl toho hada políbil.

Probudiv se, unínil sobě, že tam zase půjde a hada políbí, přijde-li. O půlnoci přivalil se ještě větší had, měl dvě hlavy, a postaviv se proti němu, prosil opět: »Polib mne.«

Mládence obešla hrůza a zase jej od sebe zapudil.

Třetího dne zdálo se mu zas: »Dobře bys učinil, kdybys byl políbil hada!«

Když se probudil, umínil si, že ho políbí, byť i ještě byl strašnější. Z večera šel zase do zámku, sedl za stůl, rozžhal svíce a čekal.

O půlnoci připravil se had tříhlavý, ještě větší a strašlivější než předešle: sepnul se proti němu a prosil: »Polib mne.«

Mládenec nakloniv se k němu, políbil ho.

V tom okamžení udělala se z hada překrásná panna. Byla to zakletá dcera pána tohoto zámku a s ní ten zámek i celé město bylo vysvobozeno

Otec i její matka přišli a přivítali je s radostí velikou; otec pak řekl: »Dám ti své království i svou dceru, líbí-li se ti.«

Mládenec ovšem byl spokojen, ale jedno rmoutilo jej, totiž pomyšlení: »Mně se zde tak dobře daří a můj otec na Dunaji myslí, že jsem se propadl do pekla. Kdybych aspoň mohl ještě jednou přijít k svému otci na Dunaj, abych mu řekl, jak se mi vede, byl bych zúplna spokojen!«

Na to mu řekla ta panna: »Mám takovou věc, že bys lehko přišel k svému otci, jen kdybys potom se zase vrátil.«

Mládenec slíbil, že zase přijde a panna se uvolila, že bude sedm let na něj čekat.

Potom mu dala prsten a řekla: »Pohleď skrze ten prsten a mysl si, že bys byl rád u svého otce na Dunaji a budeš tam. A když potom budeš chtít ke mně přijít, pohleď zase skrze ten prsten a mysl si, že bys byl rád u mne. Ale ať ho nikomu neukážeš, sic o něj přijdeš a pak se ztěžka kdy k nám dostaneš.«

Otec i matka velmi se radovali, že svého syna zase viděli zdravého; i musil jim obšírně vypravovati, co a jak se mu vedlo.

Potom ho dovedl otec také k svému pánu, kterému vždy ještě ryby lovil, a tu se všickni radovali. Měl pak ten pán dvě dcery a řekl mu: »Zůstaň; dám ti kus svého království a jednu svou dceru, bude-li se ti líbiti.«

On pak si myslil: »Mě tam očekává celé a větší království a krásnější žena než tato. Ale což je, zůstanu tu několik dní, však lehko se mohu zase dostat zpátky.«

Jednoho dne šel s těmi dcerami na procházku a na cestě jim ten prsten ukázal i pověděl, jakou má moc.

Dcery si myslily: »Kdybychom jemu ten prsten mohli vzíti, potom by rád u nás zůstal!«

A posadivše se s ním do stínu pod nějaký strom, uspaly jej a prsten mu vzaly; i nechaly ho potom v domnění, že jej ztratil po cestě. Tak zůstal u nich pět let a pak si umínil, že půjde toho podzemního města hledat.

Šel a přišel pozdě večer v lese do nějakého stavení a prosil, aby ho tu nechali přes noc. Nebylo nikoho doma, než nějaká žena; ta řekla: »Ráda bych ti tu popřála noclehu; ale moji tři bratři jsou loupežníci, přijdou domů a zabijí tě.«

»Nic se neboj,« řekl mládenec, »přines mi víno, budu tu na ně čekat.«

O půlnoci přišli bratři domů.

»Kdo jsi?«

»Já sám nevím; jsem tulák, sem tam po světě chodím, protože musím.«

»Kterého pak jsi rodu?«

»Nevím; klátím se po světě neustále; nejsem nikde doma.«

»Jak ti říkají?«

Mládenec věděl z černé školy, že ti tři loupežníci měli bratra a že ho ztratili; i jmenoval jim toho ztraceného bratra jméno a příjmení.

»Zajisté jsi ty náš vlastní bratr, kterého jsme před několika lety ztratili.«

»Dost možná,« odpověděl jim.

I začali ho přemlouvati, aby zůstal s nimi a vychvalovali mu své řemeslo.

»A co jste dnes dostali?« tázal se jich.

»Oj, velmi mnoho, jako nikdy ještě. Dostali jsme střevíce, plášť a klobouk: kdo ty střevíce obuje, ujde za půl hodiny dvě stě mil; kdo ten plášť na se vezme, nikdo ho neuvidí a kdo ten klobouk před sebe hodí, každá hora se mu otevře.«

»A jest-li to také pravda?«

»Ovšem pravda!« řekli a dovolili mu, aby toho sám na sobě zkusil.

On pak, maje na sobě klobouk, plášť i střevíce, skočil, až se země zatřásla a ten tam. Nejprve šel ke Slunci, kde vychází. Myslil si: »Slunce po vši zemi svítí, bude zajisté také věděti cestu do města podzemního.«

Ale slunce řeklo: »Neznám té cesty; musí to býti někde mezi horami v úzké dolině, kam nikdy nepřijdu. Ale Luna svítí po všech skulinách; jdi, zeptej se jí.«

Mládenec šel, kde Luna vychází, i tázal se jí, ví-li cestu do města podzemního?

A Luna zase řekla: »Nevím; musí to býti mezi horami, kam nikdy nepřijdu. Ale jdi k Větru; on všemi skulinami proletuje, zajisté ti také cestu poví.«

I šel tam, kde Vítr vychází, a tázal se opět, ví-li, kudy se jde do podzemního města?«

»Kterak bych nevěděl?« řekl Vítr, »zejtra přede dnem tam zase půjdu: králova dcera se tam vdává, půjdu jim na svatbu foukat, aby jim nebylo příliš horko.«

Přede dnem šli. Přišli k ohromným skalám. Vítr se probral skulinou a mládenec za ním nemohl. I vzal klo-

bouk a hodil jím o skálu, skála se otevřela a měl za větrem cestu hotovou.

K ránu byli v podzemní městě. Vítr šel na svatbu žoukat a mládenec do kostela očekávat svatebníků. Svatebníci přišli a kněz počal oddávati. V tom dotkl se jeho knihy, a ta upadla na zem.

»Z vás jeden musí míti veliký hřích na sobě,« řekl kněz ženichovi a nevěstě. A nevěsta ihned vyznala, že slíbila svému osvoboditeli, že na něj bude čekati sedm let, a ty že ještě neprošly.

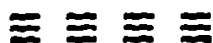
Na to řekl kněz, že musí čekati do sedmi let a prve že si jiného nesmí vzíti. I tázal se jí, kterého měla raději: toho neb onoho?

»Onoho,« řekla, »ale vím, že ho nikdy víc neuhlídám!«

I bylo to mládenci milo slyšeti. Když se svatebníci rozešli, sundal se sebe v královském zámku plášť a hned ho tu poznali. Panna jej objala a řekla: »Hleď, právě dnes bych se byla za jiného vdala, kdyby mne vyšší moc nebyla vystřežila.«

Brzy na to měli spolu oddavky a po oddavkách bohatou hostinu.

A mě tam taky dali vína z řešeta, chleba ze sklenice a lopatou po hřbetě. A já jsem už na víc nečekal a běžel domů.

O starém psu a vlku.

Ze slovenských pohádek B. Němcové.

Byl jednou jeden pastucha a ten měl psa, kterého zval Ořechem. Ale že pes byl velice stár, neměl ani jediného zubu, byl kulhavý a po těle měl plno jízev od vlčích zubů. A nebylo divu, vždyť vždycky býval věrným strážcem stáda a služebníkem svého pána. Ale co se psem, když sestárne? »Na smetiště s ním!« řekl jednoho dne pastucha, »neboť k čemu bych živil starou psinu, když mladý pes ovce také uhlídá!«

I vyhnal tedy starého Ořecha na smetiště a už ani žrát mu nedával. Starému psu to bylo velice líto, že ho pár vyhnal, a proto když ležel na smetišti, plakal.

Přišla noc; mladý pes zalezl do boudy a spal, jako když ho do vody hodí. Ale starý pes byl zvyklý spát jen tak napolo, a proto i na smetišti oči sotva zamhouřil. Tu pojednou ucítil vlka; i vstal a chtěl přeskočiti plot, ale že byl hladov, nohy mu sklesly slabostí. Proto smutně zase si lehl a pomyslí si: »Když mne pán vyhnal, ať si vlk jen nějakou tu ovci vezme!« I zůstal ležeti a ani nezaštěkal.

Mladý pes spal dále tvrdě, vlka necítil, a vlk skutečně vybral si z ohrady ovečku a odnesl si ji.

Ráno, když pastucha přišel ovce dojit, ihned poznal, jak mladý pes špatně hlídal, i litoval, že starému ublížil.

»Ach věru, Ořechu, kdybys ty byl ovce střežil, jistě by se to bylo nestalo!« povídal a hned starého psa volal k sobě, pohladil a nasytil.

Ořech vděčně se kolem pánových nohou plazil a byl plný radosti. Večer už neležel na smetišti, ale obcházel ohradu, jako by věděl, že kde jednou vlk ovci ulovil, zase si tam zajde. A vskutku vlk se namlsal a přišel zas, ale tentokrát musil utřít hubu.

»Co tu chceš?« vyjel Ořech na něho.

»Nu, co bych chtěl? Ovečku!«

»I já ti dám ovečku! Odejdeš hned! Nic ti nedám!« křikl Ořech.

»Ale aspoň jednu mi dej, mohli bychom se o ni třeba rozdělit!« navrhoval vlk.

»Jdeš mi, ty ničemo, s tebou nechci mít žádných spolků! Včera jsem tě sice nechal v klidu odejít, protože mne pán vyhnal, a já měl hlad, ale dnes bych ti to nedal, že mne pán zas přijal do služby a dal mi nažrat,« zavrčel Ořech.

»Když mi ovci nedáš, tedy popadneme se spolu a uvidíme, kdo to vyhraje.«

»Když chceš, budiž! Ale musíš počkat, až si odbudu hlídání. Potom přijdu do lesa a tam se spolu chytíme do křížku,« řekl starý pes.

Vlk, když viděl, že ovci nedostane, odešel i umínil si, že starému psu důkladně se pomstí. Proto pozval si na pomoc medvěda a lišku a čekal, až pes přijde.

Ale Ořech, který znal vlčí úskoky, nebyl také hloupý, vzav si na pomoc svini a kocoura, své dobré přátele z pánova dvora.

Když medvěd a liška viděli přicházeti s kulhavým Ořechem starého kocoura a svini, velice se zalekli.

Věrný Ořech, (Str. 46,)

»Kamarádi,« povídá medvěd, »podívejte se, jak ten pes pořáde se k zemi shýbál! Věřte mi, že jistě sbírá kamení a chce nás ukamenovat.«

Ale pes jen kulhal a proto k zemi se skláněl, ale kamení nechal na pokoji.

»A což ten druhý, vidíte ho?« zvolala liška. »Ten seká šavlí, jako by už teď nám chtěl hlavu useknout!« Ale kocour neměl žádné šavle, to jen tak ocasem se oháněl.

V tom svině zarochtala, že medvěd pln strachu vylezl na strom a liška v tmí se schovala.

Když Ořech byl se svými kamarády v lese, kocour začal vrčet: »vr-vr-vr-ní«. Liška rozuměla, že kocour říká »v tmí« a proto plna strachu vzala do zaječích, kdežto medvěd na stromě se přikrčil.

V tom svině začala rochat zrovna pod stromem, na němž medvěd seděl: »hrhrhr!« a to toho huňáče už nadobro pomátlo, neboť se domníval, že jest to znamení k útoku »hr! hr! hr na něho«, a proto honem seskočil s větví na zem a už byl ten tam.

Jak vlk spatřil, že jeho přátele se dali na útěk, také ztratil kuráž a už také pryč pádil, až se mu hlava třásla.

Tak starý Ořech opanoval bojiště a vrátil se vesele se svými kamarády domů, kde dobře se měl až do smrti.

O statném Benedovi.

Z moravských pověstí.

Za pradávných dob, kdy ještě sesterská Morava podléhala toliko vládě svých samostatných vévodů, kteří sídlili na Olomúckém hradě, jeden z těchto knížat byl náruživým lovcem divokého ptactva a zvířat. K tomu cíli choval i množství sokolů, již byli tak vycvičení, že mu i drobnější zvěř a též i kachny, koroptve a křepelky na dostřel nadháněli, v běhu anebo v letu je zdržujícíce. Proto také vévoda dlouho se rozmyšlel, komu by své milé sokoly dal v opatrování, až konečně svěřil je statnému jonáku Benedovi, že zdál se mu nejspolehlivějším. Tomu je odevzdávaje, řekl přísně: »Dobře je cvič a opatruj, neboť stane-li se některému nehoda, anebo zahyne-li, budeš kratší o hlavu.«

Beneda pamětliv těchto slov vévodových, opravdu střežil svých sokolů jako svého oka, a proto také těmto opeřencům dobře se dařilo. Jednoho dne však přece jeden ze sokolů začal stonati, a než minul den, zahynul.

Beneda nad skonem ptáka byl všecek zoufalý, protože věděl, že právě tento sokol byl vévodovi nejmilejší. Obávaje se trestu, prchl jonák za tmavé noci do hustého pralesa, kde se dlouhý čas skrýval a nuzně se živil pálením uhlí.

Vévoda ovšem marně se pídil po svém mladém sokolníkovi, vysílaje zvědy na všechny strany. A kdyby títo

jej i viděli, jistě by ho byli nepoznali v jeho úboru, zvlášť když i jonákova tvář byla stále plná čmoudu a sazí.

Ostatně Beneda z opatrnosti nevzdaloval se příliš od svého milíře a bázlivě se skrýval v houští jako plaché zvíře ve svém doupěti, kdykoli zpozoroval, že se blíží lidé. Tak žil ve stálém strachu několik let, až jednoho dne, nemaje práce u milíře, pojednou zaslechl rychlé kroky člověka, který chvátal úzkou stezkou lesní k jeho boudě.

Vzchopil se rychle, aby viděl příchozího, a spatřil k nemalému překvapení lovce v nádherném oděvu.

Poznal ihned pána svého, moravského vévodu, a zbledl leknutím. Domníval se, že jest vyzrazen a že vévoda sám přichází, aby ho potrestal. Okamžitě se schoval za mohutný strom. Ale mýlil se.

Vévoda byl podnikl hon v hustých lesích blíže řeky Bečvy a žena se za zvěří, pustil se příliš daleko v tmavý les. Náhle potkal se s ohromným zubrem, který zočiv lovce jal se ho vztekle pronásledovati. Vévoda vida, že jen útekem může se spasiti, chvátal po stezce k milířům Benedovým. Za utíkajícím funě a soptě hnal se zubr. Hlavu maje k zemi skloněnu, ohon zdvižen — přihnal se a byl jen několik krokův od umdlévajícího vévody. Ten již klesl k zemi. Zdálo se, že jest po něm veta, že divé zvíře již vrazí rohy do jeho těla, — ale v rozhodném okamžiku vyskočil uhlíř za stromem skrytý ku pomoci. Vida, jaké nebezpečství hrozí vévodovi, rozpřáhl se sekýrou a silnou ranou tál zubra do hlavy. Zvíře zařvalo, zapotácelo se a kleslo s rozbitou lebkou k zemi.

Vévoda se zatím vzpamatoval, přistoupil k domnělému uhlíři a srdečně mu děkuje tázal se: »Rci, dobrý muži, čím bych se ti mohl odměniti za službu tak velikou? Zachránil jsi mi život!«

Beneda sklopil zrak, vrhl se na kolena před svým velitelem a sepiav ruce vztáhl je prosebně k němu, nejsa mocen slova.

Udiveně pohlížel kníže pa podivné počínání uhliřovo. Domníval se, že jest asi velmi chudý člověk a že potřebuje co nejrychleji podpory. Nepoznáv svého sokolníka vyňal měšec a opět se tázal: »Mluv přece, čeho je ti třeba?«

»Pane,« jal se mluvití sluha třesoucím se hlasem, »odpusť mi, daruj mi život!«

»Odpuštění? Život?« žasl vévoda, ucouvnuv na krok. Hlas uhliřův zdál se mu býti povědom, pohlédl ostřeji ve tvář klečícího. Svraštilo se obočí, temné zraky vzplanuly a vévoda zvolal: »Ha, tys Beneda, můj uprchlý sokolník!«

»Milost!« volal chvějícím se hlasem nešťastný jonák.

Ale proti nadání velmož se nehněval, neboť pohleděv na prosebníka, řekl mu laskavě: »Vstaň, neboť chci zapomenouti tvé proviny už proto, že jsi mi zachránil život. A nyní raději pověz, co bys si přál, abych se ti odměnil za tvou statečnost, neboť milerád splním každou tvoji prosbu.«

Jonák uslyšev tuto laskavou řeč vévodovu, skutečně povstal a políbiv ruku svému pánu, řekl: »Chceš-li mi, pane, prokázati už nějakou službu, daruj mně kůži z tohoto zubra a aspoň tolik země, kolik já tou kůží ohraňuji.«

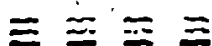
»Jen tolik půdy chceš? Vždyť zubří kůže neobsáhne ani tak velký prostor jako tento tvůj milíř!« divil se vévoda.

»Ó nikoliv!« pravil chytrý uhliř. »Uvidíš, že zaujme mnohem více půdy, než-li myslíš, pane můj!«

A jen dořekl, již stáhl kůži se zabitého zvířete a začal řezati z ní množství uzounkých řemínků, jež kladl v podobě dlouhé čáry v řadu tak, až ohraničil více jak půl hodiny dlouhý čtverec.

Vévodovi zalíbila se chytrost bývalého sokolníka tak, že daroval mu ještě větší kus země a povýšil ho do stavu zemanského.

Beneda potom vystavěl si na onom vysokém vrchu karpatském veliký hrad, jenž pro svou nedobytnost udržel se po celé věky a jenž později nazván byl Helštýnem (Helfštýnem). Jeho mohutné trosky dosud připomínají jeho zakladatele i této vypravované příhody.

O bratru Palečkovi, šašku krále Jiřího.

Z českých národních pověstí.

Král Jiří, jako jiní velmožové onoho věku, měl na svém dvoře k svému obveselení šaška Palečka, který, ač ho lidé považovali za blázna, měl bystrý rozum a velice dobré srdce.

Král, že mu Paleček způsobil nejednu kratochvíli, nedovolil proto, aby mu jiní ubližovali, třeba že mnohým perné slovo řekl přímo do očí, ano dával mu i každou sobotu po patnácti stříbných groších, které Paleček, že měl na dvoře svého pána všeho dost, nejednou rozdál chudým, již mu za to vroucně děkovali.

Přes to vše, měl-li někdy peněz hojnost, opatroval je jako oko v hlavě, neboť zbytečně nevydal ani jediného penízku.

Kdysi zašel Paleček daleko od Prahy a přišel na noc do jakési krčmy. Tam již byl na noc také nějaký sběh vojenský a spal s Palečkem v téže světnici na slámě. Paleček poznal, že je to člověk nebezpečný, který pomýšlí na to, aby mu, až usne, uřezal měšeček s penězi a utekl v noci pryč. Když tak spolu leželi a oba přes půlnoc nespali, Paleček vstal, rozsvítil a zaklepal tulákovi na rameno. Pobuda se tvářil, jakoby tvrdě spal. »I jen vstaň,« řekl mu Paleček, »vždyť já vím, že nespíš!«

Potom Paleček vysypal peníze ze svého míšku na stůl na dvě stejné hromádky po půl osma groši a pravil: »Milý bratře, rozumím, proč nespíš. Chceš mi můj mě-

Paleček se dělí s pobudou. (Str. 55.)

šec uřezati. A já také nespím, protože se bojím, abys mi můj měšec neuzmul a s penězi neutekl. A tak se oba trápíme a nespíme. Protož vezmi sobě polovici, já si podržím také polovici, dejme si pokoj a spěme!»

Staio se, jak si Paleček přál. Oba nocleháři potom si znovu lehli a spali.

Když se ráno rozcházeli každý jinou cestou, Paleček pravil: »Bud' s Bohem, bratře! A prosím tě, zanech zlodějského řemesla, neboť jistě uvisneš na šibenici, nenecháš-li toho.«

Jindy opět Paleček byl vyslán na cesty králem, který mu poručil, aby doprovázel jakéhosi velmože. Ten však byl tvrdého srdce a ač cestou potkávali mnoho žebráků, ani jednomu nepopřál malé almužny.

Když Paleček to zpozoroval, ihned seskočil s koně a jda pěšky, stále se obracel tváří k velmoži a hluboce se mu klaněl.

»Proč se mi stále klaníš, blázne?« rozhněval se velmož na šaška.

»Velikým lidem jest dlužno vždy poctu vzdávati, a proto odpusť, že jsem tebe dříve celého nepoznal,« odvětil Paleček se strojenou vážností. »Neboť až dosud, pane, věděl jsem, že jsi velikým bohatýrem, ale teprve cestou jsem se přesvědčil, žes i velikým držgrešlem.«

I zastyděl se velmož, poznáv, kam Paleček míří svými slovy, a od té chvíle neminuli ani jediného chudása, aby mu pán neudělil almužny.

O třech sestrách.

Z pohádek Boženy Němcové.

V jednom městě bydleli rodičové a měli tři dcery. Nejstarší říkali Baruška, druhé Dorotka a třetí Anuška. Starší dvě byly fífleny; celý den se fintily a hrály, a Anuška musela za ně dělat. Žádná práce ji nemrzela, neboť nejraději po domě a v hospodářství šukala. Neměla sice tak bílá líčka, tak hebounké ručinky jako její sestry, ale proto byla mnohem hezčí a příjemnější než ony. Matka co by měla mítí Anušku radši, pochlebovala starším, a kdyby se byl ubohé Anušky otec nezastal, byla by vystála hůře než pes. Kde jaká moda nastala, již ji musela matička dceruškám zaopatřit, aby se blýskat mohly; a nespravedlivá máti měla největší radost, když její dcery se pyšnily v nových šatech a druhá děvčata závistně na ně hleděla.

O Anušce nevěděl nikdo, kromě domácí chasy a několika starých žebráků, kterým hojnou almužnu udělovala.

Jedenkráte byl v blízkém hlavním městě výroční trh. Otec tam také šel. Před odchodem ptal se dcer, co jim má koupit. Baruška i Dorotka si toho naporoučely až hrůza; jedna brokát, druhá páj, ta tu fábory, ona perly.

»A co mám tobě přinést?« ptal se otec Anušky, která snídání na stůl nesla.

»Já mnoho nežádám, tatíčku; co vám na cestě o klobouk zavadí, to mi přineste!«

»To nebude asi mnoho.«

»Ona nepotřebuje docela nic, ta smolnožka,« ozvaly se sestry, »pro ní je rezná sukně dost dobrá.«

»Vždyť je holka jako vy, a strojí se tak ráda jako vy,« odpověděl otec s káravým pohledem.

»I kdož pak si jí všimne!« řekla matka a vystrčila Anušku ze dveří.

Otec tedy šel na milý jarmark, nakoupil všelijakých drahých věcí a vracel se domů. Jda okolo lesíka, zavařil klouboukem o ořechovou sněť; i vzpomene si na Anušku, utrhne tři oříšky a schová je do kapsy. Když přišel domů, dal dcerám drahých věcí, potom vzal oříšky a šel k Anušce. —

»Tu máš, moje děvečko; co jsi žádala, to jsem ti přinesl.«

Vděčně poděkovala Anuška otci za malý dárek a schovala si ho za ěadra. Na večer však, když nabírala ze studně vody do věder, tuze se nahnula, a oříšky žbluňkly do vody.

»Ach já nešťastnice! co jsem učinila; nyní jsou krásné oříšky ty tam!« zabědovala Anuška a nad studní se nahýbajíc, snažila se oříšky na dně spatřiti. Ale studně byla hluboká a oříšky byly daleko. Tu vyskočí na zídku zelená žabka a ptá se: »Co se ti stalo, Anuško, že tak pláčeš a naříkáš?«

»Jak nemám plakat a naříkat, když mi spadly do studně oříšky, které jsem dnes od tatíčka dostala?«

»Přestaň plakat, já ti je přinesu,« řekla žabička a už skočila do studně. V okamžení byla zase nahoře a vyplyla na zídku tři oříšky.

»Nastokrát ti děkuju, dobrá žabičko,« pravila Anuška a honem oříšky popadla.

»Víš-li však, děvče, co v těch oříškách je?« ptala se žabka.

»A co jiného by v nich bylo než jádro.«

»O nikoli! V každém jsou drahé šaty na tebe ušité; až budeš chtít, rozloupni jeden z nich a do těch šatů se přistroj!« Tak řekla žabka a skočila dolů.

»Ta žabka myslí, že jsem tak bláhová, abych tomu věřila! Kterak by se vtěsnaly celé šaty do takého oříšku? Nechám si raději oříšky celé a nerozloupnu ani jeden,« pravila Anuška a strčila oříšky za ěadra. Na to vzala vědra a brala se po své práci.

Když šla spat, zaobalila si oříšky do plátna a schovala do truhly.

Přišla neděle, sestry se oblékly do nových šatů a hnaly se do kostela jako dvě pávice. Matka i otec i všichni chasa také odešli do kostela, a jen Anuška musela zůstat doma, oběd chystat a dům hlídat. Když všecko uklidila a oběd postavila, sedla na truhlu a plakala.

»Ach Bože, kdybych mohla také jednou do toho božího kostela jít, je prý tam jako v nebi! Ale cò, kdybych i mohla, kterak bych tam vešla v těch starých kanafasových sukních? Vždyť by se mně lidé vysmáli. Kdyby to tak pravda bylo, co ta žabička povídala? Nu, ať je to tak nebo tak, rozloupnu alespoň jeden, zůstanou mi ještě dva,« řekla Anuška a hned na to utřela reznou zástěrou slzy s očí. Potom vyndala z truhly ořech, vytáhla z kapsy kudličku a rozloupila ho, jen to luplo.

»Tatíčku nebeský! Snad je to přece pravda!« vykřikla, když oříšek rozloupila, a něco se v něm zablýsklo. Honem sedla na truhlu a pozvolna to rozdělala. Nejdříve vytáhla růžové šaty celé stříbrem vyšité, potom stříbrný pás, bílý závoj jako pavučna, perlový skvost a stříbrem vyšité bílé střevičky.

»Bože, Božíčku! To že je pro mne? Jak pak to jen na sebe obléknu! Ale však ono to nějak půjde; oběd se

vaří, naši nepřijdou ani za dvě hodiny domů, ustrojím se a také půjdu do kostela,« zvolala a již čistě se umyla a začala se strojit. Všecko bylo jako by to na ní ulilo. Konečně si vpletla do vlasů řadu perel, přehodila závoj a šla, jen to na ní šumělo. U dveří se pokropila svěcenou vodou, řkouc: »Mžitka za mnou, mžitka přede mnou, Pánbůh sám nade mnou! Andělíčku, můj strážníčku, dům za mne opatruj!«

V kostele se lidé rozstupovali a šli stranou, aby Anuška mohla ku předu; neboť každý myslil, že je to nějaká vznešená kněžna. Posadila se zrovna naproti sestrám. Co vešla, již sestry na Otčenáš ani nepomyslyly, hledíce jen na perly a na krásné šaty té neznámé kněžny. Že je to Anuška, to by si do své smrti nebyly pomyslyly. Avšak v kostele byl ještě někdo jiný, komu Anuška do oka padla. Mladý kníže, jemuž ta země náležela, jel městem a zašed do kostela, spatřil Anušku. Ačkoliv nemohl tvář skrze závoj dobře rozeznat, přece se domýšlel podle vzrůstu a celé její postavy, že musí být hezká. Ptal se toho, ptal se onoho, ale žádný o ní nevěděl. Čekal, až půjde z kostela; ale Anuška se pomodlila, trochu se v kostele poohlédla a opět běžela domů. Než se kníže za ní protlačil, nebylo jí už ani vidět.

Doma honem se svlékla, srovnala šaty do oříšku, zavřela truhlu a pospíchala do kuchyně v domnění, že bude na krbu tma a v hmcích prázdno. Ale oheň praskala a oběd se vařil.

»I zaplať Pánbůh, že se to tak podařilo!« povzdychla si radostně. »Nyní si popílila, a za chvíli bylo všechno hotovo. Rodiče a sestry přišly domů, a Anuška jim vyběhla s učazenou tváří vstříc.

»Dnes jsi měla být v kostele, to tam byla krásná paní,« pravily sestry, aby Anušku jenom poškádlily.

»Hm, já ji také viděla.«

»Kdes ji viděla ?«

»Seděla jsem na naší hrušce, když šla okolo.«

Tu chvíli poručily zlostné sestry, aby pacholek hrušku podsekl. Celý týden nemluvily o ničem jiném než o krásné paní a o mladém knížeti, jak za ní pospíchal a všude ji hledal.

Druhou neděli odešlo zase všecko do kostela. Tu si také Anuška všecko přichystala, umyla se a šla se ustrojít. Rozloupila druhý oříšek a vyndala šaty oblakové, perlami a diamanty vykládané, diamantový skvost, bílý závoj a bílé střevíčky.

»Kdyby mne sestry poznaly v těch šatech, ukřižovaly by mne. Ale musím se na toho knížete také podívat, však jsem jakživa takového pána neviděla,« řekla si a šla. U dveří pokropila se opět svěcenou vodou, řkouc: »Mžitka za mnou, mžitka přede mnou, Pánbůh sám nade mnou! Andělíčku, můj strážníčku, dům za mne opatruj !« Potom pospíchala ke kostelu. Lidé se již chvíli dívali, jestli opět přijde, a sotva ji zahlédli, každý se ji uctivě poklonil a ku předu ji pustil. Když udělala Anuška kříž, mrkla na pravou stranu, kde stál mladý kníže, ale rychle se odvrátila a tvář se ji zapálila, neboť její oko se setkal se zrakem knížete. Srdce jí začalo klepat a ouzkost jí jala taková, že by se byla raději v kuchyni viděla.

Ke konci mše svaté náhle se zdvihla, proklouzla skrze zástup jako mník a pospíchala domů. Kníže se tlačil v patách za ní, ale již jí nezastihl.

»Nu, viděla jsi dnes také kněžnu ?« ptaly se sestry, když přišly z kostela.

»Ovšem že viděla, seděla jsem na brance,« odpověděla Anuška.

Hned poručily sestry branku shodit.

Celý týden byla zase řeč jen o knížeti a o cizí kněžně. Anuška se těšila na neděli a přemýšlela, co bude asi v třetím oříšku.

Časněji než kdy jindy vybraly se třetí neděli všichni do kostela. Jakmile byly za vraty, Anuška všecko přichystala a běžela se strojit. A hle, v tom třetím oříšku byly šaty perlové barvy, zlatem draze krumplované, zlatem lemovaný závoj, rubínový skvost a zlatem vyšívané střevíce. Tenkrát si nemohla vlasy dost pěkně a hladce uplést a dlouho to trvalo, než si vrkoč urovnala a drahými kameny ozdobila. Konečně se zahalila skvostným závojem, namočila prst do kropeničky, pravíc: »Mžitka za mnou, mžitka přede mnou, Pánbůh sám nade mnou; andělíčku, můj strážníčku, dům za mne opatruj!« Na to pospíchala jako smka k chrámu Páně.

Dávno již hleděl kníže na dveře, brzo-li do nich kněžna vkročí. »Tentokráte mi neuteče; já jí musím vidět, musím vědět, kdo je,« pravil si, a měl to také již chytře nastrojeno. Dva vozy chvoje stály blíže kostela, a pacholci měli poručeno, jak vejde paní do kostela, aby chvojem cestu zatarasili. Myslíť kníže, dříve, než by chvoj přelezla, že jí dostihne.

Anuška vešla do kostela, poklonila se na obě strany, klekla a nábožně se začala modlit. Modlila se za všechny, za dobrého otce i za zlou matku a za zlé sestry, potom také za mladého knížete, který tak mile na ni hleděl. Po modlení udělala kříž, jedním očkem koukla na knížete a chvátala domů. Tu vidí před kostelem hromadu chvoje. Ale což si z toho Anuška dělala! Byla zvyklá přes chvoj skákat a proto podkasá si perlové šaty, a jak by pták letěl, octne se na druhé straně. Avšak jeden její střevíc zůstal ve chvoji.

Kníže se protlačil z kostela a když spatřil zlatem vyšíty malinký střevíček, smutně ho zdvihl a schoval.

Tu se přikrade k němu stará žebračka a šeptá: »Milostivý kníže, ta paní je dcera z nedalekého domu, já ji znám.« Při tom ukázala prstem na domek Anuščina otce.

Než se kníže ohlédl, byla žebračka pryč.

»Ta stará mne má asi za blázna. Avšak může dost být, že se tam ta paní schovala a že ji tam znají,« řekl si kníže a dal se na cestu k domku.

Zatím skládala Anuška šaty do oříšku, a jedna slza za druhou se jí po lících kutálela.

»Dobře tatíček říkává, ať každý nosí, co se pro něho sluší! O, že jsem ty oříšky rozloupala a těmi klenoty se zavést dala; co z toho mám? Že mne již na světě nic těšiti nebude. Ta nešťastná žabička, co mi to poradila! K tomu jsem ještě střevíc ztratila. Co pak s ním asi kníže pán udělá? Ach Bože! Bože! Že jsem nezůstala dnes doma!« začala naříkati Anuška a jakmile se odstrojila, pospíšila do kuchyně.

Přišly sestry domů, ale ona se ani neptala, ani neodpovíдалa.

Právě se chystaly k jídlu, tu přijede na dvorek krásný vůz čtyřmi koňmi tažený a v něm sám kníže pán. Otec vyběhne ven, ale tu vchází už kníže do světnice.

»Je pravda, že máte dceru?« ptal se, když byl pozdravil.

»Máme, milostivý kníže!« odpověděla žena a mrkla na muže, aby mlčel.

»Když jsem šel dnes z kostela, našel jsem střevíc i umínil jsem si, že ta, která ten střevíc obuje, bude mou chotí. Kde je vaše dcera?«

»Odpusťte, milostivý pane! Ona je tuze stydlivá a sotva by před vámi střevíc obula; dejte mi ho do ruky, já půjdu k ní do komůrky!« řekla matka.

Kníže jí ho dal, a myslel, že má již vyhráno.

Chytrá matka vzala střevíc a vešla do komory, kde dcery nedočkavě čekaly, až je zavolá.

»Holky!« pravila matka, »seberte rozum dohromady! Jedna z vás může být kněžnou,« řekla a hned jim všecko povídala a držela střevíc vzhůru. Baruška ho popadla, aby ho první obula; ale noha byla skoro o půl paty větší.

»Nic platno, chceš-li být kněžnou, dej si kus paty uříznout!« radila matka.

»To dám!« odpověděla odhodlaně Baruška. Matka jí kus paty uřízla, a ona střevíc obula. Potom se přistrojila a šla ke knížeti. Když se kníže přesvědčil, že střevíc obula, nemohl nic říci, ač se mu zdálo, že je trochu menší a ne tak hezká, jak si cizí paní představoval. S radostí ji rodiče požehnali, a kníže sedl s nevěstou a s matkou do svého vozu. Měl však malého psíka, který s ním všude chodil. Když ujeli kus cesty, začal pejsek štěkat: »Haf, haf, haf, náš pán si veze bezpatou ženu!«

»Co to povídáš, pejsku?« ptal se kníže a zavolal ho k sobě.

»Haf, haf, haf, náš pán si veze bezpatou ženu!« zaštěkal psík podruhé.

»Tu se obrátil kníže k Barušce a poručil, aby vyzula střevíc. Celá bledá učinila nevěsta, jak kníže velel, a ukázala zavázanou patu.

»Ty podvodnice, tak jsi mě chtěla ošidit? Tu chvíli jdi mi s očí! A ty,« řekl kníže a obrátil se k matce, »pověz, kde je ta paní, již tento střevíc náleží! Ona prý je skryta v tvém domě?«

»Ach, odpusťte, milostivý kníže! Já za to nemohu, ona nechtěla jít a poslala sestru; je-li ta stydlivá, je tam ta ještě stydlivější. Než když poroučíte, musí vám být po vůli.«

Vzala střevíc a šla k Dorotce, myslíc, že té snad lépe se to podaří. Ale Dorotka nemohla zas pro palec do střevíce.

»I co je o palec, uříznem ho,« pravila matka.

»Ráda si to dám udělat, jen když budu kněžnou,« řekla Dorotka, dala si palec uříznout, a matka ji vedla ku knížeti. Ačkoli se zdála být stejné velikosti s neznámou a tváří krásnějších než Baruška, přece se knížeti ještě nelíbila. Usedl však přece s ní do kočáru.

Tu začne zase nešťastný pejsek: »Haf, haf, haf. náš pán si veze bezprstou ženu!«

»Co ten psík zase štěká?« pravil pán a volal ho k sobě.

»Haf, haf, haf, náš pán si veze bezprstou ženu,« opakoval pes.

Tu se opět kníže na nevěstu obořil, a střevíc musel s nohy. I viděl opravdu, že jí palec schází.

»Vy ošemetnice, tak tedy mne šidíte? Nyní je míra dovršena, a vy trestu neujdete. Koho máte zde skrytého?«

»O milostivý kníže! Krom několika služebných děvček není tu nikoho!«

»A kde jsou? Přiveďte je sem!«

Muž běžel, na celém těle se třesa, pro chasu; rád by byl také Anušku přivedl, ale bál se ženy.

Když kníže buclaté, zavalené děvčky spatřil, kroutil hned hlavou, že to žádná není. »A jinou ženskou již v domě nemáte?« ptal se konečně, celý mrzutý, že ho žebračka podvedla.

‘ Máme ještě jednu dceru, milostivý kníže!« ozval se tatík bázlivým hlasem, »ale je vždy tak usmolená a tak hloupá, že ani mezi lid nejde.«

»Kde je? Přiveďte ji ke mně!«

»Snad se někam schovala, já pro ni dojdu.«

Sestry zlostí zčervenaly jako pivoňky, a stará pravila sípavým hlasem: »Ten náš táta nemá kusa rozumu a dělá nám jen hanbu, jako ta usmolená husa; ani se k ní nechci hlásit, že jsem její matka.«

Anuška nebyla ani v kuchyni ani ve dvoře, seděla na půdě na truhle a plakala, až jí srdce usedalo. Proč, to sama nevěděla! — Když kníže přijel a Barušku do vozu sázel, bodlo jí to k srdci, a nemohouc dole vydržet, utekla na půdu, kde tolik si naříkala. Ráda by byla ze světa prchla, kdyby byla věděla kudy. Tu slyší někoho přicházet. Byl to tatíček. »Anuško, máš jít dolů, kníže tě chce také vidět,« řekl jí otec.

»Kníže, povídáte, že mne chce vidět? Což neodjel s Baruškou?«

»Ba ovšem že ne; kdož ví, kdo mu to napískal, že je v našem domě ta paní, kterou v kostele viděl. Matka byla takový blázen a vydávala holky jednu po druhé za ni, ale on to poznal; teď se zlobí a chce všechny ženské vidět. Pojd' jen a nestyd' se!«

»No tak počkejte dole, tatíčku, já se trochu ustrojím.«

Tatík šel, a Anuška se začala strojit do šatů perlových, zlatem vyšíváných. Srdce jí tlouklo, strach a naděje se na její andělské tváři zrcadlily. »Co mi řekne? Zdali mne nepotrestá, že já chudá děvče do takových šatů jsem se ustrojila a jej oklamala?« S takovým rozjímáním kráčela dolů.

»Pro všechny svaté!« vykřikl tatík, když ji spatřil.
»Kde jsi vzala ty šaty, Anuško?«

»Jen pojd'te, já vám to povím!« Zakryla se závojem a šla s otcem na dvůr, kde kníže jako na trní čekal.

»Kde se tu vzala ta krásná paní?« ptaly se sestry a jako u vidění hleděly jedna na druhou. Ale kníže byl jedním skokem u Anušky.

»Proč skrýváš, panno, svou spanilou tvář a utíkáš přede mnou? Nechciť tobě ublížit; neboť toužím po tvém pohledu, jako ve tmě bloudící poutník po záři sluneční.«

»Ach, milostivý kníže, nemluvte tak ke mně! Vy se mýlíte. To je můj otec, a já jsem jen chudé děvče.«

Při tom odhalila Anuška závoj, a z té nevinné milostné tváře zasvitlo knížeti tmavohnědé oko.

»Nevěřím tomu, co povídáš, chudé děvče nemůže nosit tak drahý oděv,« pochyboval kníže.

»Že je naše dcera, to je boží pravda,« vskočila knížeti do řeči matka; neboť zlostí všecko v ní vřelo, že ne-náviděná dcera snad má se kněžnou státi. »Ale kde ty šaty vzala, to nevím. Nyní mluv, ty nezdárné stvoření: kdo ti dal ty šaty?«

»Odpusťte, pane! Otec můj přinesl mi z jarmarku tři oříšky, a v těch byly ty šaty. Já je vzala do kostela, myslíc, že mne žádný nepozná. Nemyslila jsem, že z toho takové pchoršení pojde.«

»Neboj se, drahá, neboj, nic se ti nestane! Zde máš moji ruku; jestli se ti líbí, pojd' se mnou!«

Anuška zůstala při těch slovech, jakoby ji šarlatem pokrýl, a slzy skropily těžké roucho; ale když jí kníže ruku podal, vložila svou rádu do ní.

Sestry vidouce, že opovržená Anuška kněžnou se stala, začaly plakat a vrhly se jí kolem krku, jakoby jí

Bůh ví jak nerady ztratily, ač plakaly samou zlostí. Jen otec jí s radostí požehnal a z upřímného srdce jí přál štěstí.

Když sedala Anuška do vozu, přiběhl pejsek, začal se lisat a štěkat: »Haf, haf, haf, náš pán nám veze krásnou paní domů!«

»To zvíře bylo moudřejší než já,« řekl kníže a lichotil chytrému psíku. Na to sedl k své krásné Anušce, kočí práskl do koní, a koně ujížděli jedním cvałem k domovu.

Když zmizela Anuška domácím s očí, obrátil se hněv sester a matky na ubohého otce, a jako zhoubný příval hrnul se proud jedovatých slov z jejích úst:

»To je hezké,« obořila se stará a podepřela boky, »na mne jsi hubořal, že těm dvěma svým dcerám pochlebují, a což jsi ty lepšího! Takové drahé šaty koupil jsi té špinavé, nemotorné smolnošce, která nám jen hanbu plodila, a zapomněl's na ty, ku kterým každý hledí, o kterých každý povídá. To jsi otec?«

»Jen se upokoj, když nevíš, jak se to stalo,« chlácholil muž. »Což jsem věděl, že jsou v oříškách šaty? Bůh jí to nadělil za její hodnost a za její dobrotu. Však jste se jí dost natýraly, a ona všechno trpělivě snášela! Nyní je šťastna!«

»Ó jen se jí zastávej, však se toho dost brzy dočkáš, že ti ji kníže nazpět přivede! To by byla šikovná kněžna! Nyní však musíš Barušce a Dorotce právě takové šaty také koupit, když víš o keři, kde tak drahé oříšky rostou.

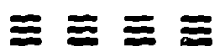
»Ale Bože, což na mně žádáte? Vždyť jsem vám řekl, že —«

»Nevymlouvej se,« přetrhla mu řeč stará, »my nejsme tak hloupé, abys nám mohl ukazovat straky na vrbě! Jestli nám šaty nepřineseš, jdi si k tvému miláčkovi a k nám se více nehlas!«

Aby to hartusení déle poslouchati nemusel, šel nebotý otec opravdu raději z domu a umínil si, že i druhým dvěma dcerám přinese ořechy, ať jsou jakékoliv. Šel tedy opět k tomu keři, o nějž byl prve zavadil, a utrl tři ořechy. Při tom však si hned umínil, že odejde k Anušce, jakmile dcerám ořechy odevzdá.

Když zlé dcery viděly otce přicházet, běžely mu na-proti, neboť myslyly, že jim jistě také nese šaty. Proto honem mu oříšky z ruky vytrhly, a každá jeden rozloup-la. Ale nastojte! Z každého oříšku vyskočil na tři lokte dlouhý had, otočil se každé kalem krku a zadusil je, takže padly na zem, jež se pod nimi slehla, takže nezůstalo po nich ani památky. Že byly zlé, nikdo pro ně slzy neuronil.

Za to kníže miloval Anušku více a více, a do smrti nelitoval, že si ji vyvolil za manželku.

Kozí uši cara Trojana.

(Srbská národní pohádka.)

Byl jeden car, jméno jeho bylo Trojan. Ten car měl kozí uši, a proto po řadě zval k sobě holiče, aby ho oholili. Ale každý z nich, jakmile k němu vešel, více domů se nevrátil. Každého holiče, sotva práci svoji dokončil, zeptal se car Trojan, co na něm uviděl a holič zpravidla odvětil, že spatřil carovy kozí uši. Sotva to však nešťastník vyslovil, car poručil, aby mu sťali hlavu.

Tak došla řada i na starého holiče, ale ten ze strachu vzkázal, že je nemocen, poslav k carovi svého pomocníka. Když tento přišel, ptal se ho car, proč sám mistr jeho nepřišel, načež chasník odpověděl, že je nemocen. Tu usedne car Trojan a chlapec ho holí. I zpozoroval holič, že car má kozí uši, ale když se ho car Trojan zeptal, zdali na něm něco viděl, chytře odpověděl, že nic neviděl. Tehdy car mu vyplatil dvanáct dukátů a poručil mu, aby od té doby vždy přicházel ho oholit.

Když holičský pomocník vrátil se domů, vyzvídal jeho mistr, jak se měl u cara, ale ten mu odpověděl, že dobře a vypravoval, jak mu car poručil, aby pokaždé ho přicházel oholit. I ukázal také mistrovi dvanáct dukátů, které od cara dostal, ale nepověděl, že spatřil u cara kozí uši. —

Od té doby chodíval holičský pomocník stále cara holit, a za každé oholení dostával dvanáct dukátů. Že

však car má kozí uši, to choval jako tajemství. Ale to posléze počalo ho mučiti a zžířati, ježto ho stále nutilo, aby to někomu pověděl. I začal se tratiti a hubnouti, což pozoroval i jeho mistr a proto neustále se ho vyptával, co mu je.

Když se tak neustále vyptával, pověděl mu konečně jeho pomocník, že má na srdci jakési tajemství, které nesmí nikomu pověděti. »Ale zdá se mi,« povídá, »že by se mi ihned ulehčilo, kdybych to někomu mohl říci,« dodal k posledu. Mistr mladíka vyslechl a pak pravil: »Pověz mi to, já toho nevyzradím nikomu. Bojíš-li se však mně to vyzraditi, jdi k duchovnímu, a tomu to pověz. Nechceš-li to však ani knězi se s tím svěřiti, tedy jdi za město do polí, vykopej tam jámu, strč hlavu do ní a po třikráte opakuj zemi tajemství, které tě tak trápí, a na to opět jámu zaházej.«

Mladík vybral si z rad svého mistra tu třetí i odešel za město do polí, vykopal tam jámu, naklonil se nad ní a po třikráte opakoval: »Car Trojan má kozí uši.« Pak zaházel jámu zemí a jen to učinil, už cítil, jak se mu v duši ulehčilo a proto vesele vrátil se domů.

Když uplynul nějaký čas, vyklíčil v místě oné jámy bezový keř, který měl tři krásné větve, přímé jako svíce. I přišel tam pastýř se svým stádem a spatřiv bezový keř, uřízl si jednu jeho větev, aby si z ní urobil píšťalu. Ale sotvaže začal na ni pískati, ozval se z ní hlas: »Car Trojan má kozí uši«.

Sotva se o tom car Trojan dozvěděl, kázal přivést holičského pomocníka a zahřměl na něho: »Darebáku, co jsi to rozhlašoval lidu o mně?«

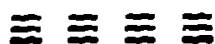
Nebožák-holič však počal zapřísahati se caru, že žádnému nic nepovídal, ačkoliv dobře viděl carovy kozí uši. Tu vytrhl rozhněvaný car šavli, chtěje mu sraziti již hla-

Král Trojan a holičský pomocník. (Str. 70.)

vu. Poděšený holič padl před carem na kolena a jal se nyní pěkně po pořádku vypravovati, jak se vše zběhlo: jak pověděl zemí své tajemství, jak nyní na tom místě roste bezový keř a každá píšťala, urobená z jeho prutů, vydává stejný hlas. Tehdy car poručil zapřáhnouti a jel s holičským pomocníkem na to místo, aby se přesvědčil, je-li vše pravdou, jak to chlapec povídá. Když tam dojeli, spatřili na keři již jen jeden prut. Car Trojan poručil, aby z toho prutu udělali píšťalu, že chce slyšeti, jak bude pískati. Když tak urobili píšťalu a počali na ni pískati, vydávala hlas: »Car Trojan má kozí uši«.

Tu uvěřil car Trojan, že na zemi nelze ničeho utajiti, daroval onomu holiči život a posléze dovolil, že každý holič smí cara holiti.

Čtvero brafří.

Z moravských pohádek dle B. M. K u l d y.

Jeden myslivec měl čtvero synů a ti, jak povyrostli, chtěli jít do světa. Co měl tedy otec dělat! Dal každému po stovce a koně a synové jeli potom daleko a daleko až do hor.

V těch horách dělily se čtyři cesty, každá vedla v jinou stranu od buku, jenž tam rostl ze země. U tohoto stromu se brafří zastavili a nejstarší z těch synů řekl: »Tady se rozejdeme a půjdeme každý jinou cestou hledat štěstí ve světě. Do toho buku zabodneme každý svůj nůž a do dne a do roka se tady zase sejdeme. Čí nůž bude rezavý, bude to znamení, že ten, komu náleží, jest mrtvý, a čí nebude rezavý, ten že jest živ a zdrav.«

Ostatní brafří poslechli a šli cestou, kterou si zvolili a nejstarší učinil také tak, když si byli slíbili, že každý z nich bude hledět, aby se přiučil nějakému řemeslu.

A tak se také stalo. Jeden se učil správkářem, druhý chytačem, třetí hvězdářem, čtvrtý myslivcem.

Když uplynul rok, vraceli se do svého domova. Nejstarší přišel k tomuto buku, vytáhl svůj nůž a když viděl ostatní tři nože ještě tam zaražené, ale čisté, řekl si: »Chvála Bohu, moji brafří jsou také na živu, ale ještě se nevrátili, Kde asi vězí?«

Když přišel domů, tázal se ho otec: »Kterému řemeslu jsi se ve světě vyučil?« A syn odpověděl: »Tatíčku, já jsem se učil správkářem.«

»Správkářem?« podivil se otec. »To je tolik jako přištipkářem. K vůli tomu jsi věru nemusil chodit do světa!«

»Ale tatíčku, já nejsem jako jiní správkáři. Ať je cokoliv roztrhaného anebo rozbitého, jen řeknu a už jest to spraveno,« odpověděl syn.

»Uvidíme, co umíš,« pravil otec.

»Vidíš tu díru na loktě mého kabátu? Sprav ji, když to dovedeš!«

Syn nedal se pobízet a řekl: »Ať jest zase loket jako nový!« — a byl opravdu, takže po dřě a záplatě nebylo ani památky.

Na druhý den přišel druhý syn k onomu buku. Vytáhl svůj nůž a když tam viděl ostatní dva nože čisté, řekl: »Nejstarší bratr už je doma, druzí dva jsou ve světě.«

I šel také domů, kde otec ho přivítal: »A kterému tys se přiučil řemeslu?«

»Já, otče? Jsem chytačem,« odpověděl syn.

»Chytačem? O takovém řemeslu nikdy jsem ani neslyšel. Snad jsi se nestal pobertou?« hrozil se stařec.

»Moje řemeslo není hříšné, neboj se tatínku,« ujišťoval syn. »Však vím, co smím dělat a co ne, abych nepohněval Pána Boha.«

»To jsi hodný hochu, ale abych věděl, co umíš, chytني tam toho běžícího jelena,« řekl otec a ukázal oknem ven na stráň, kde jelen právě vyskočil z houští.

Syn hned řekl: »Ať je tady ten jelen!« a hned u nich byl. —

Přišel třetí syn k dubu, vytáhl tam svůj nůž a vida tam toliko jeden jiný, řekl: »Moji dva starší bratři už jsou doma a ve světě jest toliko nejmladší. Ale chvála Bohu, jest zdráv, nuž půjdu také domů!«

I šel. Otec i jeho přivítal a potom hned se ho otázal: »A kterému řemeslu tys se naučil?«

»Já, otče? Já jsem hvězdářem!« odpověděl syn.

»To je přece něco kloudného!« povídá otec.

»Ovšem! Vždyť kdykoliv se podívám na oblohu, hned vidím, kde jest co i na celé zemi,« pochlubil se mladý učenec.

Otci se to sice nezdálo být pravdou, ale tentokrát neříkal nic.

Čtvrtého dne přišel k dubu nejmladší a vida tam jenom svůj nůž, řekl: »Moji tratři už jsou doma a proto půjdu také!«

Doma uvítal ho otec a hned se tázal: »A kterému řemeslu ty's se ve světě přiučil?«

»Já, otče? Jsem myslivcem,« odvětil syn.

»To jsi hodný,« pochválil ho otec, »že jsi nepohrdnul mým povoláním a následoval jsi mého příkladu.«

»Ale nejsem takovým myslivcem jako ty, otče,« vysvětloval hned nejmladší. »Já vše dovedu jinak, neboť nepotřebuji teprve střílet, ale jen řeknu: bác! a už to leží.«

Tomuhle otec přece nechtěl věřit a proto ukázal oknem ven na zajíce, který právě vyběhl na mýtinu a řekl synu: »Tak ho zastřel!«

Nejmladší syn ukázal také tím směrem a jen řekl: bác! a už zajíc opravdu udělal dva anebo tři kozelce a zůstal někde ležet.

»Ale kde?« pochybuje otec. »Já ho nevidím.«

Syn hvězdář hned řekl: »Za keřem se natáhl.« Ale otec pochyboval dále: »Ale jak ho dostaneme?«

Syn chytač povídá: »Ať je tu!« — a byl; jeho kůže však byla plná děr.

»To je škoda,« praví otec, »že ta kůže jest tak rozstřílena. Kdo nám za ni co dá?«

Syn správkář, jak to slyšel, hned řekl: »Ať je celá!« A opravdu kůže se zacelila, takže otec pravil: »Nyní vidím, hoši, že něco umíte a že se jednou užívíte, až mne tu nebude!«

I byl rád a proto nič nenamítal proti tomu, když jeho synům z domova se nechtělo.

Tak to trvalo nějaký čas, až do myslivny donesla se zpráva, že králi ztratila se princezna, a že král slibuje své království dáti tomu, kdo mu ji přivede.

To když uslyšeli oni čtyři synové myslivcovi, hned šli ke králi a nabídli se mu, že ji zcela jistě najdou a přivedou.

»Ale kde je?« pochyboval král.

»To ti povím dnes večer, až hvězdy vyjdou,« slíbil hvězdář králi, a opravdu, jak slunce zapadlo, už oznamoval králi: »Tvou dceru unesl drak a vězní ji na ostrově za červeným mořem. Ráno pro ni se vypravíme.«

Král sice nedůvěřivě pokyvoval hlavou, ale přece se čtyřmi bratry druhého dne se dosti srdečně rozloučil, když na cestu se vydali.

Ti šli dlouho, až přišli k moři, kde sedli na loď a jeli přímo k onomu ostrovu, kde princezna přebývala. Když dostali se až k tomu ostrovu, viděli ji tam se procházet, — drak patrně nebyl doma. Ale jak je uviděla, už na ně kývala, dávajíc jim znamení, že je s nimi zle. A opravdu drak se právě vracel, ale bratr chytač přece zvolal: »Ať je princezna na naši loď!« A už se tak skutečně stalo. Princezna však tím více třásla se úzkostí, neboť myslela, že všichni zahynou.

Loď však jela pryč, ale drak, jakmile to vše zpozoroval, letěl za ní jako divý. Hvězdář povídá myslivcovi:

»Bratře, zastřel ho!« A bratr myslivec nedal se dvakrát pobízet a už křikl: »Ať je zastřelený! Bác!« Drak opravdu spadl dolů bez ducha, ale nešťastnou náhodou padl na lodičku a prorazil ji svým ocelovým křídlem. Tu bratr myslivec zvolal na bratra správkáře: »Zalátej honem tu díru, sice nám voda do lodičky nateče, a my se utopíme!« Bratr správkář zvolal: »Ať je naše loď spravena!« a opravdu po oné díře nebylo ani památky, takže se dostali šťastně na břeh, kde vsedli do kočáru i s princeznou a ujížděli ke králi.

Cestou sice trochu se pohádali, komu princezna bude z nich náležet i s celým královstvím, ale že byli dobře vychováni, řekli si naposled: »Nechme to, jak král to rozhodne!«

Ten ovšem měl nesmírnou radost, když svou dceru uviděl i vyptával se, jak a kdo ji zachránil.

Když mu to bratři poctivě pověděli, pravil: »Víte, mládenci, všem vám dceru dát nemohu a proto, ať jejím manželem se stane hvězdář, neboť kdyby on vám byl nepověděl, kde je, jaktěživi byste ji nezachránili. Ale s mým královstvím to udělám jinak, že každý z vás se o zachránění její přičinil. Rozdělím je na čtyři díly, abyste všichni mohli kralovati v tom dílu, který komu z vás připadne.«

A bratři byli spokojeni a proto i bratru hvězdáři přáli tu princeznu. To se rozumí, že svatba byla slavná, a hvězdář, když bylo po svatbě, hned zajel si domů pro otce, jenž také přijel a měl velikou radost z toho, že jeho synové stali se panovníky. Že i ti ho chtěli mít u sebe, byl brzy u toho syna, brzy u onoho a všude se dobře měl, a já s ním, ale co jsem kde dostal, s tím se nepo-
chlubím, třeba že by mi to nikdo nezáviděl.

Červená Karkulka.

Z dolnolužických pohádek K. J. Erbena.

Bylo jednou malé hezké děvčátko, a to měl každý rád, kdo se na ně podíval. Ale nejradši je měla stará babička, ta nevěděla ani, co by mu k potěšení měla udělat.

Jednou dala vnučce čepeček z červeného sametu, který jí tak pěkně slušel, že nechtěla nic jiného na hlavě nosit, a proto jí všichni říkali »Červená karkulka«.

Jednou povídala jí maminka: »Tu máš koláč a láhev vína, dones to babičce, neboť je churavá a slabá, ať se trochu posilní. Ale buď hodná, nedívej se po všech koutech, ať k babičce brzo přijdeš! A nezapomeň říci »dobré jitro«. Jdi rovnou cestou, abys nezabloudila nebo neupadla a nerozbila láhev, potom by nemocná babička neměla nic.«

Děvčátko řeklo: »Já už to dobře obstarám.« A odešlo. —

Babička bydlila v lese o samotě, půl hodiny cesty za vsí. Když Červená karkulka přišla do lesa, potkala vlka, ale nevěděla, že je to zlé zvíře, a nebála se ho.

»Pozdrav Pán Bůh!« řekl jí vlk.

»Dejž to Pán Bůh!« odpověděla ona.

»Kam tak brzo, Červená karkulko?«

»K babičce.«

»Co pak máš pod zástěrou?«

»Koláč a víno; včera jsme pekli, babička je stará a slabá, ráda něco dobrého sní, aby se posilnila.«

»Kde bydlí tvoje babička ?«

»Ještě asi čtvrt hodiny dále v lese pod těmi třemi velkými duby; tam má svou chaloupku, trochu dál jsou lískové ořechy, to už snad budeš znát.«

»Vlk si při tom myslel: »To mladé děvče by byl vhodný zákusek, ten by mi lépe chutnal než babička. Avšak musím to nějak chytře navléknout, abych dostal obě.«

Chvilku šel s Červenou karkulkou a potom jí řekl: »Červená karkulko, podívej se, jaké jsou tu krásné květiny, a ty si jich ani nevšímáš. Také se mi zdá, že ani neslyšíš, jak pěkně ptáčekové zpívají; jdeš tak čerstvě, jako bys šla do školy, a tady v lese je přece tak krásně.«

Červená karkulka zdvihla oči, a když viděla, jak sluneční paprsky pronikají vrcholky stromů, a jak všude je plno květin, myslila si: »Přinesu babičce pěknou kytku, abych jí potěšila; jest ještě brzy, přijdu k ní ještě v čas.«

A šla dále do lesa trhat kvítí. A když jeden kvítek utrhl, zdálo se jí, že jsou květiny, které jsou dále, hezčí. I šla tam a tak přicházela pořád hlouběji do lesa. Ale vlk šel rovnou cestou k její babičce a zaklepal na dveře.

»Kdo je to ?«

»Červená karkulka, nesu vám koláč a víno, otevřte.«

»Zatáhni jen za petlici,« řekla babička, »jsem tak slabá, že nemohu ani vstát.«

Vlk zatáhl za petlici, vstoupil do světnice, šel rovnou k posteli a babičku pozřel. Pak vzal si babičiny šaty, oblékl se, vzal si její čepček na hlavu, lehl si do její postele a spustil záclony u postele.

Zatím Červená karkulka hledala květiny a když už jich měla tolik, že jich ani více unést nemohla, vzpomněla si na babičku. Bylo jí divno, když tam přišla, že

Červená Karkulka setkává se s vlkem v lese.

jsou dveře dokořán otevřeny, a když vkročila do světnice, zdálo se jí všechno nějak podivné, i myslila si: »Můj Bože, to je mi dnes jaksi podivně a přece jsem zde u babičky!« Pak řekla nahlas: »Dobré jitro!«

Ale nikdo jí neodpovídal. Pak šla k posteli a vytáhla záclony. Tam ležela babička, měla čepec až do očí naražený a tak divně hleděla.

»Babičko, proč máte tak dlouhé uši?«

»Abych lépe slyšela.«

»Babičko, proč máte tak velké oči?«

»Abych lépe viděla.«

»Babičko, proč máte tak velké ruce?«

»Abych si mohla lépe podávat.«

»Babičko, proč máte tak velká ústa?«

»Abych mohla lépe jíst!« A v tom skočil vlk s postele na Červenou karkulku a pohltil jí.

Když se tak vlkovi přání vyplnilo, lehl si do postele, usnul a začal hrozně chrápati. Právě šel mimo myslivec a pomyslnil si: »Jak pak může ta stará ženská tak tvrdě spát?« Podívám se, co jí asi jest.« Vstoupil do světnice a podíval se do postele. Tam ležel vlk.

»Přece jsem tě přistihl, ty starý šibale,« povídal myslivec, »už tě dlouho hledám.«

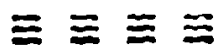
»Už chtěl na něj namířit, ale pomyslnil si, jestli vlk babičku nepozřel, že by ji mohl ještě vysvobodit, proto nestřelil, vzal nůž a rozpáral vlkovi břicho. Sotva několikrát řízl, uviděl červený čepeček a za chvíli vyskočila Červená Karkulka a zvolala: »Jak jsem se poděsila, vždyť bylo tak tma ve vlkově břichu.«

A za chvíli vyšla také babička zdráva; ale sotva dýchala.

Červená Karkulka nasbírala potom veliké kameny, naplnila jimi vlkovi břicho, a když se vlk probudil, chtěl

vyskočit a utéci, ale kamení bylo tak těžké, že spadl na zem a zabil se.

Nyní byli všichni tři veselí: myslivec si vzal z vlka kůži, babička snědla koláč a vypila víno, co jí vnučka přinesla, a pozdravila se zase, a Červená Karkulka si myslila: »Co živa budu nepůjdu s cesty do lesa, když mi to maminka zakáže.«

Jak sedlák dělil husy.

Ruská pohádka.

Chudému domkáři došel chléb, a na nový nebylo. Chudás si usmyslil, že poprosí za chléb statkáře. Aby nešel s prázdnou, chytil husu, zařízl ji a nesl do statku. Statkář přijal husu a pravil domkáři: »Děkuji ti, brachu; ale nevím, jak se u nás o tvou husu rozdělíme. Mám ženu, dva syny, dvě dcery. Jak máme rozdělit tvůj dar, aby nikomu nebylo ublíženo?« Domkář odpověděl: »Rozdělím vám ji!«

Vzal nůž, uřízl hlavu a pravil pánovi: »Ty jsi hlava veškerého domu — tobě hlavu!« Potom odkrojil zadek a podal jej paní: »Tobě, jak říkají, náleží doma seděti a po domě dohlížeti, tobě tedy zadek!« Potom uřízl nohy a podal synům: »Vám« — děl — »nožky, abyste chodili v otcových slovech.« A dcerám dal křídla: »Vy« — pravil — »brzy uletíte z domu, vám tedy po křídélku. A ostatek si vezmu já!« To pověděl vzal husu.

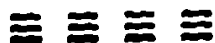
Pán se zasmál a dal chudásovi chleba i peněz.

Uslyšel o tom zámožný sedlák, že pán dal chudému vesničanu za husu chléb i peníze; vzal tedy pět hus a nesl je statkáři.

Statkář pravil: »Děkuji ti za husy. Ale mám ženu, dva syny a dvě dcery, — všech jest nás šest, — jak bys nám své husy rozdělil rovným dílem?«

Zámožný sedlák stál, přemýšlel, ale ničeho nevy-myslí. Pán tedy poslal pro chudého domkáře a poručil mu, aby on dělil. Domkář vzal jednu husu, dal ji pánovi a paní i pravil: »S husou dohromady jste tři.« Druhou husu dal synům řka: »Také jste tři.« Třetí dal dcerám. »Zase tři,« pravil. Zbývající dvě husy vzal si sám řka: »Hle, také jsme tři, — všude je stejně!«

Pánovi líbila se chytrost chud'asova. Přidal mu k hu-sám i peněz a chleba, bohatého sedláka však propustil s prázdnou.

Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Z národních pohádek K. J. Erbena.

Byl jeden král a byl už starý a neměl než jednoho syna. Jednou toho syna k sobě povolal a řekl mu: »Můj milý synu! víš dobře, že zralé ovoce opadává, aby udělalo místa jinému. Má hlava už taky dozrává a snad už brzy na ni slunce svítit nebude; ale prve než mne pochováš, přece bych ještě rád viděl svou budoucí dceru, tvou manželku. Ožeň se, synu můj!« — A kralevic řekl: »Rád bych, otče, po vůli ti byl, ale nemám nevěsty, neznám žádné.« I sáhl starý král do kapsy, vytáhl zlatý klíč a podal ho synovi: »Jdi nahoru na věž, na nejvyšší patro, podívej se tam kolem a pak mi pověz, kterou bys rád.«

Kralevic nemeškal a šel. Jakživ tam nahoře ještě nebyl a také nikdy neslyšel, co by tam bylo.

Když přišel nahoru až k poslednímu patru, viděl ve stropě malé železné dvěře jako poklop, byly zamčeny; ty otevřel tím zlatým klíčem, zvedl je a vstoupil nad ně nahoru. Tu byla veliká okrouhlá síň, strop modrý jako nebe v jasné noci, stříbrné hvězdy třpytily se na něm; podlaha zelený hedvábný koberec, kolem ve zdi dvanácte vysokých oken ve zlatých rámcích a v každém okně na skle křišťálovém byla panna duhovými barvami vyobrazena, s královskou korunou na hlavě, v každém okně jiná a v jiném obleku, ale jedna krásnější než druhá, div že kralevic na nich oči nenechal. A když tak na ně s podivením hleděl, nevěda kterou si vyvolit, počaly se ty panny pohy-

bovat jako živé, ohlížely se po něm, usmívaly se, a jen promluvit.

Tu zpozoroval králevic, že jedno z těch dvanácti oken bylo zastřeno bílou oponou; i odhrnul tu oponu, aby viděl, co pod ní. A tu byla panna v bílém oděvu, stříbrným pasem opásaná, s perlovou korunou na hlavě; byla ze všech nejkrásnější, ale smutná a bledá, jako by byla vstala z hrobu. Králevic dlouho před tím obrazem stál jako u vyjevení; a co tak na něj hleděl, srdce ho rozbolelo, i řekl: »Tuto chci mít a žádnou jinou!« a jak to slovo pověděl, sklopila ta panna hlavu, začervenala se jako růže, a v tom okamžení všechny ty obrazy zmizely.

Když potom zase dolů přišel a pověděl otci, co viděl a kterou pannu si vyvolil, zasmušil se starý král, zamyslíl se a řekl: »Zles učinil, synu můj! žes odkryl, co bylo zastřeno, a v nebezpečenství veliké pro to slovo jsi se vydal. Tato panna je v moci zlého černokněžníka, v železném zámku zajata; kdokoli se pokusil, aby ji odtud vysvobodil, nikdo se ještě nevrátil. Ale co se stalo, odvolati se nemůže; dané slovo je zákon. Jdi, pokus se o štěstí své a zdráv mi se domů zase vrať!«

Králevic rozloučil se s otcem, vsedl na koně a jel si pro tu nevěstu. I přišlo mu jet velikým lesem a tím lesem jel pořád, až se mu pak už cesta ztratila. A když tak v houští a mezi skalím a bažinami s koněm bloudil, nevěda kudy kam, slyšel za sebou někoho volati: »Hej, počkejte!« Králevic ohlédl se a viděl vysokého člověka, an za ním pospíchá. »Počkejte a vemte mne s sebou, a vezmete-li mne do služby, nebudete toho litovat.« — »Kdo pak jsi?« řekl králevic, »a co umíš dělat?« — »Jmenuji se Dlouhý a umím se natahovat. Vidíte-li támhle na té vysoké jedli ptačí hnízdo? já vám to hnízdo sundám a netřeba mi ani nahoru vylézt.«

I začal se Dlouhý natahovat, tělo jeho kvapem rostlo, až byl tak vysoký jako ta jedle; pak sáhl pro to hnízdo a v okamženíu smrštil se zas a kralevici ho podává. — »Dobře svůj kousek umíš; ale co mi jsou ptačí hnízda platna, jestliže mne z toho lesa nemůžeš vyvésti.«

»Hm, to je lehká věc!« řekl Dlouhý a začal se zas natahovat, až byl třikráte tak vysoký, jako nejvyšší borovice v tom lese; ohlédl se kolem a povídá: »Tamhle tou stranou máme nejbliž z lesa ven.« Pak se smrštil, vzal koně za uzdu a šel napřed, a prve nežli se kralevic nadál, byli za lesem. Před nimi byla daleká široká rovina, a za tou rovinou vysoké šedivé skály, jako zdi velikého města, a hory porostlé lesem.

»Tamhle, pane, jde můj kamarád,« řekl Dlouhý a ukázal stranou na rovinu, »toho byste taky měl do služby vzít, věru že by vám dobře posloužil.«

»Křikni na něj a zavolej ho, abych viděl, co je zač.«

»Je to, pane, trochu daleko,« řekl Dlouhý, »sotva by mne uslyšel a dlouho by trvalo, než by přišel, protože má mnoho co nosit. Radši pro něj doskočím.« Tu se zas Dlouhý natáhl tak vysoko, že se mu až hlava pohřížila v oblacích, udělal dva tři kroky, vzal kamaráda za ramena a postavil ho před kralevicem. Byl to chlapík zavalitý, měl břicho jako čtyřvěderní soudek.

»Kdo pak jsi ty?« zeptal se ho kralevic, »a co umíš dělat?« — »Já, pane, jmenuji se Široký a umím se rozšiřovat.« — »Tedy se mi ukaž.« — »Pane, ujíždějte honem — honem zpátky do lesa!« volal Široký a počal se nadýmat.

Kralevic nerozuměl, proč ujíždět; ale vida, že Dlouhý kvapem uhání k lesu, pobodl koně a jel cvalem za ním. A měl svrchovaný čas ujíždět, sic by ho byl i koněm

Široký zamačkal, jak mu břicho kvapně na všechny strany rostlo; bylot' ho najednou všude plno, jako by se byla hora přivalila. Tu potom Široký přestal se nadýmat, od-fouknul si, až se lesy ohýbaly, a udělal se zas takovým, jako byl prve.

»Tys mne prohnal!« řekl mu kralevic, »ale takového chlapíka každý den nenajdu; pojd' se mnou.«

A tak potom ubírali se dál. Když přišli blízko k těm skalám, potkali jednoho a ten měl oči zavázané šátkem. — »Pane, to je náš třetí kamarád,« povídá Dlouhý, »toho byste měl taky do služby vzít; věru že by vám darmo nejedl.«

»Kdo pak jsi?« zeptal se ho kralevic, »a proč máš oči zavázané, vždyť nevidíš cesty?« — »Hoj, pane! na-opak; právě proto, že příliš vidím, musím si oči zavazo-vat; já zavázanýma očima vidím tak, jako jiný nezaváza-nýma; a když si je rozvážu, skrz na skrz všechno prohlídnu; a když se bystře na něco podívám, chytne to plamenem, a co nemůže hořet, rozskočí se v kusy. Proto jmenuji se Bystrozraký.« Pak obrátil se ku protější skále, odvázal šátek a upřel na ni své žhavé oči; a skála začala praštět a kusy lítaly z ní na všechny strany, a za maličkou chvíli nezůstalo nic než hromada písku. A v tom písku třpytilo se něco jako oheň. Dlouhý pro to došel a kralevici to při-nesl. Bylo to ryzí zlato.

»Hoho, tys chlapík penězi nezaplacený!« řekl kra-levic; »blázen, kdo by tvé služby nechtěl užiti. Ale když máš tak dobrý zrak, podívej se přec a pověz mi, daleko-li mám ještě do železného zámku a co se tam nyní děje?« — »Kdybyste jel, pane, sám,« odpověděl Bystrozraký, »snad byste ani za rok tam nedojel; ale s námi tam při-

Dlouhý, Široký a Bystrozraký.

jedete ještě dnes — právě nám tam nyní chystají večeři.« — »A co tam dělá moje nevěsta ?«

»Za železnou mříží
na vysoké věži
černokněžník ji střeží.«

A kralevic řekl: »Kdos dobrý, pomoz mi ji vysvobodit !«

A oni všichni mu slíbili, že mu budou pomáhati. A tak ho vedli mezi ty šedivé skály tím průlomem, ježž Bystrozraký očima v nich udělal, a těmi skalami, vysokými horami i hlubokými lesy dál a dál; a kde byla v cestě jaká překážka, tu hned ti tři tovaryši odklidili. A když se slunce schylovalo k západu, počaly se hory nížit, lesy řádnout a skály schovávaly se mezi vřes; a když už bylo nad západem, viděl kralevic nedaleko před sebou železný zámek; a když už zapadalo, jel po železném mostě do brány; a jakmile zapadlo, zdvihl se železný most od sebe sám, brány zavřely se jedním rázem — a kralevic i tovaryši jeho byli v železném hradě zajati.

Když se tu v nádvoří ohlédli, dal kralevic koně svého do konírný — bylo mu tu všecko už přichystáno — a potom šli do zámku. V nádvoří, v konímě, v zámecké síni, v pokojích viděli v soumraku mnoho lidí bohatě přestrojených, pánů i služebníků, ale nikdo z nich se ani nepohnul — byli všichni zkamenělí. Prošli několik pokojův a přišli do večeřadla. To bylo jasně osvětleno, v prostředku stůl, na něm dobrých jídel a nápojů dost, a prostřeno bylo čtyřem osobám. Čekali, čekali, mysli, že někdo přijde; ale když nikdo dlouho nepřicházel, sedli a jedli a pili, co hrdlo ráčilo.

Když se najedli, počali se ohlížet, kde budou spát. V tom nenadále rozlítly se dveře rázem a do pokoje vstoupil černokněžník, shrbený stařec v dlouhém černém

oděvu, hlavu holou, šedivé vousy po kolena a místo opasku tři železné obruče. Za ruku vedl krásnou, překrásnou pannu, bíle oblečenou; měla na těle stříbrný pás a perlovou korunu na hlavě, ale byla bledá a smutná, jako by byla vstala z hrobu. Kralevic hned ji poznal, skočil a šel jí naproti; ale prve než mohl slovo promluvit, ozval se k němu čemokněžník: »Vím, proč jsi přišel, tuto královnu chceš odtud odvést. Herež! budiž tak, vezmi si ji, jestliže jí po tři noci dovedeš uhlídat, aby ti neušla. Ujde-li ti, zkameníš i se svými služebníky, jako všichni, co přišli prve než ty.« Potom ukázal královně na sedadlo, aby si sedla, a odešel.

Kralevic nemohl s té panny ani očí spustit, jak byla krásná. I začal k ní mluvit, ptal se jí všelicos; ale ona neodpovídala, neusmála se a na nikoho ani nepohlédla, jako by byla z mramoru. I sedl si podle ní a umínil si celou noc nespát, aby mu neušla; a pro větší jistotu natáhl se Dlouhý jako řemen a ovinul se kolem celého pokoje podle stěn; Široký posadil se do dveří, nadmul se a zacpal je tak, že by ani myška nebyla proklouzla, a Bystrozraký postavil se ke sloupu prostřed pokoje na hlídku. Ale za chvíli všichni začali dřímat, usnuli a spali celou noc, jako by je do vody vhodil.

Ráno když se počalo rozednívat, kralevic první se probudil, ale jako by mu byl někdo nůž do srdce vrazil — královna pryč. Ihned zbudil služebníky a ptá se, co dělat? »Nestarejte se, pane, nic!« řekl Bystrozraký a bystře pohlédl oknem ven, »však už ji vidím! Sto mil odtud je les, uprostřed lesa starý dub a na tom dubě na vršku žalud — a ten žalud je ona. Ať mne dlouhý vezme na ramena a dostaneme ji.« — A Dlouhý si ho hned naložil, natáhl se a šel — co krok, to deset mil — a Bystrozraký ukazoval cestu.

I neminulo ani co by jednou okolo chalupy oběhl, a byli už zase tu, a Dlouhý kralevici ten žalud podal: »Pane, pusťte jej na zem!« Kralevic jej pustil, a v tom okamžení stála královna vedle něho. A když se slunce za horami začalo ukazovat, rozlítly se hřmotně dvěře a černokněžník vešel do pokoje a potutelně se usmíval. Ale když tu královnu spatřil, zamračil se, zabručel — a třeskl jedna železná obruč na něm praskla a odskočila. Pak vzal pannu za ruku a odvedl ji pryč.

Ten celý den potom neměl kralevic co dělat, než chodil po zámku i kolem zámku a díval se, co kde bylo divného. Všude jako by byl v jediném okamžení život vyhynul. V jedné síni viděl nějakého kralevice, an držel oběma rukama napřažený tesák, jako by chtěl někoho v půli přetít, ale rána nedopadla — zkameněl. V jednom pokoji byl zkamenělý rytíř, jako by ve strachu před někým utíkal, a, brknuv o práh, vzal pochop, ale nedopadl. Pod komínem seděl nějaký sloužící, držel v jedné ruce kus pečeň od večeře a druhou nesl sousto do huby, ale nedonesl: když mu bylo před samou hubou, taky zkameněl. A mnoho jiných ještě tu viděl zkamenělých, každého tak a v tom postavení, jak byl, když černokněžník řekl: »Zkameňte!« A taky mnoho krásných koní tu viděl zkamenělých, a v zámku i okolo zámku všecko pusto i mrtvo: stromy byly, ale bez listí; luka byla, ale bez trávy; řeka byla, ale netekla; nikdež ani ptáčka zpěváčka, ani kvítka země dítko, a ve vodě ani rybičky běličky.

Ráno, v poledne i večer našel kralevic se svými tovaryši v zámku dobrou a hojnou hostinu: jídla sama se nosila, víno samo se nalévalo. A když bylo po večeři, otevřely se zase dveře a černokněžník přivedl královnu, aby ji kralevic hlídal. I ačkoli si všichni umínili, že všemožně se budou bránit, aby neusnuli: však neprospělo nic, usnuli zas. A když se ráno za svítání kralevic probudil

a viděl, že královna zmizela, skočil a zatáhl Bystrozrakého za rameno: »Hej, vstávej, ty Bystrozraký! víš-li, kde je královna?« — Ten protřel si oči, hledí a povídá: »Už ji vidím! dvě stě mil odtud je hora, v té hoře skála, v té skále drahý kámen, a ten kámen je ona. Když mne tam Dlouhý donese, dostaneme ji.«

Dlouhý hned ho vzal na ramena, natáhl se a šel — co krok, to dvacet mil. Bystrozraký pak upřel na horu své žhavé oči: hora se rozsypala, skála v ní rozskočila se na tisíc kusů a mezi nimi třpytil se drahý kámen. Ten vzali a kraleVICi přinesli; a jak jej na zem pustil, stála tu královna zas. A když potom černokněžník přišel a ji tu viděl, zlostí zajiskřily mu oči — a třesk! zas jedna železná obruč praskla na něm a odletěla. Zabručel a královnu z pokoje odvedl.

Ten den zas bylo všecko tak jako včera. Po večeri černokněžník zase královnu přivedl, podíval se ostře kraleVICi v oči a posměšně prohodil: »Uvidí se, kdo s koho, zdali ty zvítězíš anebo já!« a s tím odešel. I dali si dnes všichni tím pilnější práci, aby se ubránili před usnutím; nechtěli si ani sednout, chtěli tu celou noc prochodit, ale všecko nadarmo, bylo jim uděláno: jeden po druhém usnul chodě, a královna jim ušla přec.

Ráno probudil se kraleVIC nej dřív, a když tu královny neviděl, vzbudil Bystrozrakého: »Hej, vstávej, Bystrozraký! podívej se, kde je královna!« — Bystrozraký dlouho hleděl ven: »Hó, pane!« povídá, »daleko je, daleko! tři sta mil odtud je černé moře, prostřed toho moře na dně leží skořepina, v té skořepině zlatý prsten — a ten zlatý prsten — a ten prsten je ona. Však nestarejte se, přece ji dostaneme! Ale dnes musí Dlouhý také Širokého s sebou vzít, budeme ho potřebovat!« Dlouhý vzal na jedno rameno Bystrozrakého, na druhé Širokého, natáhl

se a šel — co krok, to třicet mil. A když přišli k černému moři, ukazoval mu Bystrozraký, kam má pro tu skořepinu do vody sáhnout. Dlouhý natahoval ruku co mohl nejvíc, ale ke dnu přece nemohl dostačit.

»Počkejte, kamarádil jen maličko počkejte, však já vám pomohu,« řekl Široký a nadmul se, co mu břicho stačilo; pak se položil na břeh a pil. Za maličkou chvíli opadla voda tak, že Dlouhý lehoučko dna dosáhl a skořepinu ven z moře vynesl. I vyndal z ní prsten, vzal kamarády na ramena a pospíchal zpátky. Ale na cestě bylo mu přece těžko se Širokým běžet, protože měl půl moře vody v sobě; i setřásl ho v jednom širokém údolí s ramena na zem. Bouchlo to jako když měch s věže pustí, a v okamžiku bylo celé údolí pod vodou jako veliké jezero; Široký sám ledva z něho vylezl.

Zatím bylo v zámku králevici už velice těžko; slunečná záře začala se za horami ukazovat a služebníci ještě se nevraceli; a čím plamenitější paprsky vzhůru vystupovaly, tím větší byla jeho úzkost; smrtelný pot mu vyrážel na čele. Brzy pak ukázalo se slunce na východě jako tenký žhavý proužek — a v tom rozevřely se dveře silnou ranou a na prahu stál černokněžník i ohlížel se kolem po pokoji, a vida, že královny tu není, šeredně se zachechtal a vkročil do pokoje. Ale v tom crnk! rozskočilo se okno v kusy a zlatý prsten padl na zem, a v okamžiku tu stála královna zas. Bystrozraký, vida, co se v zámku děje a v jakém nebezpečení pán jeho jest, pověděl Dlouhému; Dlouhý udělal krok a hodil prsten oknem do pokoje. Černokněžník zlostí zařval, až se zámek otřásl, a tu prask! ta třetí železná obruč pukla na něm a odskočila, z černokněžníka udělal se havran a vyletěl tím roztlučeným oknem ven.

A tu hned ta krásná panna promluvila i děkovala králevici, že ji vysvobodil, a zčervenala jako růže. A

v zámku i okolo zámku najednou všecko oživilo: ten, co držel v síni napřažený tesák, švihl jím do povětří, jen to zafičelo, a pak jej zastrčil do pochvy; ten, co brknul o práh, dopadl na zem, ale hned zase vstal a popadl se za nos, má-li ještě celý; ten, co seděl pod komínem, vstrčil to sousto pečeně do huby a jedl dál; a tak každý dodělal, co počal a kde přestal. V konírnách vesele dupali a řehтали koně; stromy okolo zámku zelenaly se jako brčál, na lukách bylo plno strakatého kvítí, vysoko v povětří švitořil skřivánek a v bystré řece projížděla se hejna drobných rybiček. Všude živo, všude veselo!

Zatím sešlo se mnoho pánů do pokoje, kde byl králevic, a všichni mu za vysvobození své děkovali. Ale on řekl: »Mně nemáte co děkovat; kdyby nebylo mých věrných služebníků: Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého, byl bych také tím, čím jste byli vy.« A hned potom vydal se na cestu domů k otci, starému králi, se svou nevěstou a se svými služebníky: Dlouhým a Bystrozrakým, a ti všichni páni ho provázeli. Na cestě potkali Širokého a vzali ho s sebou.

Starý král plakal radostí, že se synovi jeho tak poštětilo; myslil, že už se nevrátí. Brzy potom byla hlučná svatba, trvala tři neděle, všichni páni, jež králevic vysvobodil, byli pozváni. Když bylo po svatbě, ohlásili se Dlouhý, Široký a Bystrozraký mladému králi, že půjdou zas do světa hledat práce. Mladý král jim domlouval, jen aby u něho zůstali: »Všecko vám dám, čeho budete do smrti potřebovat, nic nemusíte dělat!« Ale jim se takové líné živobytí nelíbilo, vzali od něho odpuštění a šli přec, a po tu dobu se někde ve světě potloukají.

Almužna.

Z českých pohádek K. J. Erbena.

Jeden nuzný žebrák šel po vsi prosit a přišel k Blažkové. Ale Blažková byla skoupá a lakomá, ani kousku suchého chleba žebrákovi nedala, ano ještě se naň osopila a ze světnice ho vystrčíc, ani mu neřekla »Naděl pán Bůh!«

Žebrák šel, a jak vyšel od Blažkové, šel vedle k Janové. Janová byla dobrá a milosrdná žena; jakmile toho žebráka spatřila, vzala svým dětem od huby dva kousky chleba, které jim nyní právě pomazala máslem, a žebráku je darovala, řkouc: aby mu pán Bůh něco lepšího nadělil, ona že je chudá a nic jiného v chalupě nemá.

»Zaplať pán Bůh, milosrdná ženo! aby ti to pán Bůh nahradil desateronásobně, abys mohla své nahé děti ošatit a byla šťastna, a co dnes začneš dělat, abys dělala do západu slunce.« Tak mluvil odcházeje ten žebrák.

»Zaplať pán Bůh! zaplať pán Bůh!« děkovala Janová žebrákovi za dobrořečení; ale co mluvil, ani dobře nepovážila, ani tomu nerozuměla.

Janová byla chudá vdova a měla dvě děti, které svýma chudýma rukama živila; a když žebrák od ní odešel, už bylo po polední, a její děti ještě nic neobědvaly, a k večeři jim taky neměla co dát. Nyní si teprve vzpomněla, že z jara dostala od Blažkové tři záhony lnu, za které po mnoho dní musila těžce dělat, ale oddělala to; ten len sama sobě sebrala, namočila, změdlila, vyčesala

i spředla, jak náleží, a potom jí z něho tkadlec udělal asi dvacet loket plátna, které celé jmění své schovávala sobě na zimu, dětem a sobě na košile.

I začala to plátno měřit, a měřila pořád bez konce, a měřila až do západu slunce. Ze svých dvacíti loket tisíce loket plátna naměřila. Radosti plná poděkovala napřed Pánu Bohu, a chtěla děti co nejdříve posilnit, neběžela teprv na konec vesnice k židovi, nýbrž vzala několik loket plátna a prodala je Blažkové, ovšem že za psí peníze; ale co měla dělat, když se dětem chtělo jísti.

Na druhý den byl v městě výroční trh a Janová tam nesla své plátno, a že bylo tenké a pěkné, dobře jí za ně zaplatili. A tak sobě Janová z trhu domů přinesla mnoho věcí rozličných a krom toho ještě taky plný váček peněz.

Brzy potom koupila sobě Janová dvě krávy, kousek pole a loučky, najala si čeládku, chválila Boha i pracovala.

To její štěstí nebylo Blažkové vhod; i ačkoli nyní spolu častokrát jedly a pily, ano se i zkmořily, přece ani tentokráte nebyla k Janové upřímnou.

Jednou při malé svačině doptávala se Blažková na Janové, jakým to způsobem přišla do své chudoby a jak si zas pomohla? A Janová jí všecko věrně od počátku vypravovala, jak co bylo: jak přišel k ní prosit jeden žebrák, jak dětem od huby vzala dva kousky chleba a jemu je dala, jak on jí za to dobrořečil a prosil Boha, jak ona toho ani nepovážila. Jak potom děti chtěly jíst a plakaly, jak chtěla plátno k židovi donést, aby měla na chléb a na sůl, jak to plátno měřila až do západu slunce — všecko, všecko jí pověděla.

Blažková, když to vyslechla, řekla: »Ach, má zlatá kmořičko, kdybyste věděla, jaká časem u mně bývá taky bída! však já mám taky dívky, a můj nemůže ani vystačit;

i ačkoliv oba dva pracujeme, však to všechno jen se projí — ach, milá kmotřičko, jestli vás ten žebrák někdy zas navštíví, řekněte mu, aby taky přišel ke mně.«

»Milá kmotřičko!« odpověděla Janová, »jestli ho pán Bůh ke mně pošle, jistotně ho poprosím, aby se stavil u vás.«

Blažková dala ještě jednou nalejt a pak si daly po hubičce, objaly se a rozešly.

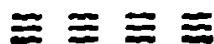
Asi za týden potom šel ten žebrák po vsi, týž žebrák, co Janové na pánu Bohu vyprosil štěstí, a přišel taky k ní. Milá žena radostí ani nevěděla, kam ho posadit, děkovala mu, uctila ho i obdarovala, a když jí žebrák dával s Bohem a odcházel, prosila ho, aby se taky zastavil u její kmotry Blažkové; a žebrák slíbil, až obejde ves, že potom zcela jistě k ní půjde.

Když pak žebrák už ves obešel a přicházel, Blažková, zdaleka ho vidouc oknem, honem namazala svým dětem po kousku chleba, a jakmile vstoupil do stavení, hned zase jim utrhla chléb od huby a žebrákovi jej dala.

»Zaplat' pán Bůh!« řekl žebrák, »a jak co začneš dělat, abys dělala do západu slunce.«

A po té odešel.

Blažková měla zatím už připravené plátno k měření a už už vytahovala z kouta loket, i chtěla měřit; ale v tom děti chtěly pít a sama taky dostala náramnou žízeň. Aby nezmařila mnoho času, doskočila honem ke studni pro vodu: ale jak jednou konývku přinesla, běžela pro druhou, a jak přinesla druhou, běžela pro třetí, čtvrtou, desátou, a tak bez přestání a bez potřeby vodu nosila až do západu slunce.

Jak těžko jest zalíbiti se lidem všem, Ze srbských pohádek Vuka Štěpánoviče Karadžiče.

Kdysi jeden rolník jel se synem do města, aby tam něco nakoupili. Že byla cesta daleká, pečlivý otec posadil svého syna na osla a sám šel pěšky vedle něho.

Když už blížili se k poslední dědině, něco málo od města vzdálené, potkal je jakýsi člověk a povídá starému: »Já řku, kmotře, máš všech pět pohromadě? Proč pak nevsedneš si na osla sám? Chlapec má ještě mladé nohy a proto ať on běží, abys ty si mohl pohovít!«

I poslechl starý té rady a sám si vsedl na osla, kdežto jeho syn kráčel pěšky po silnici, aniž si na to stěžoval, že musí jít a nejede.

Za chvíli potkal je jiný chodec a pohroziv prstem starému zvolal: »Ty, kmotře, musíš mít srdce z kamene, že své dítě necháš běžet v tom úpalu!«

I řekl si starý: »Když na oslu jel hoch, vytýkali mi, proč sám nejedu, ale sotva že jsem si na osla sedl, zase se jim to nezdá v pořádku, ale vím, co učiním! Půjdem oba pěšky, a bude po řeči a výčitkách. I slezl hned s osla a podav uzdy synovi pravil: »Veď chvíli zvíře, ať si odpočine!«

Netrvalo to dlouho a už oba pozorovali, že se jim lidé smějí.

»Hle, dva dvounozí oslové vedou čtyřnohého!« posmíval se jim kdosi, »a ani je nenapadne, že ten, který má čtyři nohy, snadno by je oba unesl!«

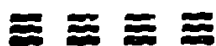
Mravokárce setkává se s otcem a synem na cestě do města. (Str. 101.)

I vylezl starý na osla, posadiv syna za sebe. Ale než se nadáli, už je potkal jiný mravokárce, jenž křičel zdaleka: »Slezete hned, vy ukrutníci, s toho ubohého zvířete? Chcete je utýrat až k smrti? Či nevidíte, že sotva nohami plete? Což chcete, aby vám zdechlo už před městem?«

I sestoupili s osla otec i syn a uchopivše ho za přední a zadní nohy, jež mu svázali, nesli jej, aby nikdo nemohl jim vytýkati, že zvíře týrají a že jsou bez citu. Synovi se to sice nezdálo, ale otec mu řekl: »Když jsme jeli na oslu, vytýkali nám to; patrně lidé si přejí, aby osel jel na nás a ne my na něm!«

Ale se špatnou i tentokrát se otázali, protože už po chvíli lidi se smíchem si na ně ukazovali: »Hle, blázny, kteří ani tolik nevědí, k čemu jest osel!«

Proto starý znova rozvázal zvířeti nohy, a když se na ně postavilo, hned si na ně vylezl, řka synovi: »Nyní jsi aspoň viděl a sám se přesvědčil, jaký pošetilec jest člověk ten, jenž chce vyhověti lidem všem.«

Sůl nad zlato.

Ze slovenských pohádek Boženy Němcové.

Byl jeden král a ten měl tři dcery, které choval jak oko v hlavě. Když sestaral a hlavu měl již jako sníh bílou, a když už i síly ho opouštěly, často přicházelo mu na mysl, která z jeho dcer by měla býti po jeho smrti královnou. A to bylo to, co dělalo mu veliké starosti, neboť všechny své dcery stejně měl rád. I zavolal je k sobě a takto k nim promluvil: »Moje dívky, nevím, jak dlouho ještě tu s vámi budu. Proto chci ustanovit, která z vás bude po mně královnou. Ale tou bude z vás jen ta, která nejvíce mne miluje. Proto, ty moje nejstarší dcero, řekni, jak mne máš ráda.«

»Ach, můj otče, věz, že jsi mi milejší a dražší nad zlato,« odvětila nejstarší dcera a políbila otci ruku.

»A což ty, prostřední, kterak ty mne miluješ?« otázal se král druhé dcery.

»Jak tě miluji? Ty můj sladký tatíčku! Já tě miluji, jako svůj věneček zelený,« odvětila prostřední a své bílé ruce ovinula kolem otcovy šíje.

»Nuž dobře! A jak ty, nejmladší dcero, mne miluješ?« otázal se král třetí dcery, která se jmenovala Maruška.

»Já tě, tatíčku, mám tak ráda a jsi mi tak drahý jako sůl,« odpověděla nejmladší a sladce pohlédla na otce.

»I ty nehodná, ty otce máš jen tak ráda jako sůl?« rozkřikly se na ni její obě starší sestry.

»Ano, jako sůl!« opakovala Maruška a ještě líbezněji pohlédla na tatíčka.

Ale král se na ni pro ta slova velice rozhněval, neboť ho mrzelo, že ho má ráda jen jako sůl, již pokládal za praobyčejnou věc, kterou každý má a které nikdo si neváží. Proto pravil: »Jdi mi s očí, ty nezdárná dcero, ať už tě víc nevidím! Až nadejdou takové časy, že tím nejvzácnějším bude lidem sůl, potom se vrať a staneš se královnou!«

Myslilť král, to že nebude nikdy, a na tom setrval. Nejmladší dcera zvyklá otce poslouchat, odešla po těchto slovech ze zámku i bylo jí velice líto toho, že otec nechápe, kterak velice ho miluje.

Nevědouc kam se obrátit, šla po větru přes hory a doly, až přišla do hlubokého lesa. Tu náhle postaví se jí do cesty stará babička, neboť kde se vzala, tu se vzala.

Maruška ji pěkně pozdravila, babička jí vlídně poděkovala a vidouc dívku celou uplakanou, hned se jí tázala, proč pláče.

»Ach, stařenko, jak bych neplakala, ale vám to povídat bylo by marné, protože mne pomoci nemůžete,« odpověděla Maruška.

»Jen mi to pověz, děvče, snad ti budu moci přece poradit,« pravila babička.

Maruška tedy babičce všecko pověděla a naposled plačíc dodala, že nechce býti královnou, ale že jen to si přeje, aby otec se mohl přesvědčit o její opravdové lásce k němu. Babička poslouchala, ač napřed už věděla, co dcera královská jí bude vypravovati. I vzala Marušku za ruku a otázala se jí, zdali by nechtěla k ní vstoupiti do služby.

Dívka ovšem ihned přisvědčila a službu přijala, vždyť neměla, kam hlavu složit. Babička, která byla »Moudrou

ženou«, dovedla si ji ke své lesní chýžce a tam jí ihned dala jísti a píti. Marušce to bylo velice vhod, protože měla hlad i žízeň po cestě. Když se najedla a napila, otázala se jí stařenka: »Umíš ovce pást? Dovedeš je podojiti? Umíš přísti a plátno tkáti?«

»Neumím,« řekla Maruška, »ale kdybyste mi ukázala, jak se to dělá, věru, že bych se tomu dobře naučila.«

»Dobře, všecko ti to ukáži, a když budeš hodná a poslušná, dobře se ti u mne povede,« slibovala stařenka.

Mezitím co Maruška u »Moudré ženy« sloužila, žily její starší sestry v samých zábavách, nemajíce o nějaké práci ani potuchy. Ustavičně otce láskaly a kolem něho se točily, žádajíce na něm den co den něco nového. Nejstarší po celé dny se jen v drahá roucha oblékala a zlatem se zdobila; prostřední zase si jen v tanci a zábavách libovala; hostina stíhala hostinu a tak královské dcery z radovánek ani nevycházely. Otec pozoroval záhy, že nejstarší dceři jest milejší zlato nežli on, zvláště když útratami jeho zlatý poklad se tenčil. A když mu i prostřední dcera pověděla, že by se ráda provdala, přesvědčil se, že ani zeleného vínku si mnoho nevází, a snad proto tím častěji vzpomínal na Marušku, kterak jej vždy měla ráda a o něho se starala, takže nejraději by ji byl učinil královnou.

V takových chvílích byl by pro ni ihned poslal, kdyby byl o ní věděl, kde je, ale nebylo po ní ani pohádky. Ale když zase si vzpomněl, že ho měla ráda jen tak jako sůl, tu vždy zase proti ní se popudil.

Jednoho dne měla býti veliká hostina, ale kuchař přiběhl ke králi všecek ulekán: »Pane králi, stala se nám veliká nehoda,« začal bédovati, »všecka sůl nám rozmokla. Ach, čím jen nyní budeme solit?«

»Což nemůžete poslat pro jinou?« otázal se král.

»Ach pane, to bude dlouho trvat, než se vozy z cizí země navrátí. Čím zatím budeme solit, opravdu nevím.«

»Nuž nahrad'te sůl něčím jinším,« mínil král.

»Ale pane králi, to nejde! Nic jiného nesolí, než sůl,« odvětil kuchař, a král už nevěděl, co říci. Na co si nikdy ani nepomyslel, to se stalo. Proto v hněvu vyhnal kuchaře a poručil mu, aby vařil a pekl bez soli. Avšak hostům pranic nechutnala všechna ta jídla, ač byla jinak připravena velice úhledně a dobře.

Král mrzel se ještě více i rozeslal posly na všechny strany pro sůl. Ti však všichni se vrátili, vyřizující králi, že všude jest nedostatek soli, protože všude se rozmočila, a kdo ji má, že ani špetky ji neprodá, byť mu kdo za ni zlatem platil. Poslali tedy povozy do jiné země a než se vrátily, poručil král kuchaři, aby vařil jen taková jídla, jež se soliti nepotřebují.

Kuchař si pomyslel: »Když to pán chce, tak to také udělám« a vařil jen samé sladké pokrmy, ale ani ty nikomu nechutnaly, a král se tím více mrzel, neboť nemohl nikoho pozvat, protože nemohl mu ani chleba se solí předložit.

Avšak i lidem se tak vedlo v celé říši, a že nebylo soli, chodili jako svadlí, upadající v chorobu. Také dobytek trpěl a krávy i ovce málo dojily, že nedostávaly soli. Naposled onemocněl i sám král a jeho dcery. Tak drahá byla sůl, že by byli lidé všechno za špetku soli dali.

Tu teprvé poznával král, jak vzácný dar Boží je sůl, kterou za nic neměl, a těžce padlo mu na svědomí, že ublížil Marušce.

Marušce však dobře se vedlo v lesní chaloupce; nevěděla nic o tom, jak otci a sestrám se daří, ale »Moudrá žena« dobře to všechno věděla. Jednoho dne pravila jí: »Jest čas, abys se domů navrátila.«

»Ach milá stařenko, jak já bych mohla jíti domů, když mne otec nechce?« odpověděla Maruška a dala se do pláče.

Tu »Moudrá žena« jí všecko pověděla, co se doma děje, a poněvadž sůl se stala dražší nad zlato a drahé kamení, že smí se Maruška k otci hlásiti.

Nerada opouštěla Maruška »Moudrou ženu«, která ji milovala a mnohému dobrému naučila, ale že po otci stále tesknila, dala si říci.

»Dobře jsi mi sloužila,« pravila jí naposled babička, a proto chci ti také dobrým se odplatit. Nuž rci, čeho si žádáš?«

»Vy také, stařenko, jen dobrému jste mne učila a dobře jste o mně pečovala, a proto nic jiného nežádám než přehrštíli soli, abych jí otci donesla jako výsluhu.«

»A nic jiného nechceš? Já bych mohla vše učinit, co bys chtěla,« řekla opět »Moudrá žena«.

»Ne, nic jiného nežádám, než tu sůl,« znova pravila královská dcera.

»Nuž, když si tak vážíš soli, nechť nikdy ti neschází! Hle, tu máš proutek, a jak nejprvé vítr z polední strany bude foukat, jdi přes tři doliny, přes tři vrchy a potom se zastav a švihni tímto proutkem o zem. Až švihneš, země se otevře, a ty sestup dolů. Co tam najdeš, bude tvé věno,« pravila »Moudrá žena«.

Maruška vzala proutek, schovala a pěkně poděkovala se babičce. Vedle toho stařenka dala dívce přehrštíli soli, a hned na to dcera královská vydala se na cestu.

Plačíc, loučila se těžce s lesní chaloupkou i s babičkou, jež ji provázela hodný kus cesty až přes les. Cestou slibovala jí Maruška, že si pro ni jednou přijde a ji do královského zámku si odvede. Ale »Moudrá žena« se tomu jen smála.

»Zůstaň jen tak hodná a pracovitá, moje dívko, a bude ti dobře na věky,« řekla jí na rozloučenou stařenka a hned po té zmizela.

Královská dcera velice se tomu divila, ale touha po otci nedala jí, aby dlouho otálela a proto pospíchala k domovu. Že měla na sobě prosté šaty a hlavu v pleně ovinutou, nikdo ji v zámku nepoznal, ba nechtěli ji ani ke králi pustiti, ježto prý král stůně.

»Ach, jen mně k němu puštěte,« domlouvala se Maruška, »neboť nesu králi takový dar, který je vzácnější nad stříbro a zlato a jímž se jistě vyléčí.«

Řekli to králi, a ten skutečně hned poručil, aby dívku k němu pustili. Ta když k němu přišla, žádala, aby jí dali chléb. Král tedy poručil, aby přinesli chléb, ale hned dodal: »Soli však nemáme.«

»Zato já mám sůl,« řekla Maruška a odkrojivši krajíc chleba, posolila jej a králi i s přehrstlí soli podala.

»Sůl!« zaradoval se král! »Jářku, dívko, to je vzácný dar! Jak se ti jen odměním?«

»Nic jiného nežádám, tatíčku, než abyste mne opět měl tak rád, jako jste mne míval,« odpověděla Maruška svým přirozeným hlasem a hlavu si odkryla.

Král, když uviděl, že jest to jeho nejmladší dcera, div úžasem neomdlel. I prosil dceru za odpuštění, ale ta ho jen líbala, nevzpomínajíc zlého.

To se rozumí, že hned se to rozneslo po městě a po celé zemi, že nejmladší královská dcera se vrátila a že přinesla sůl, z čehož každý se radoval. Ale za to Maruščiny starší sestry to mnoho netěšilo, ač také byly rády, že v domě jest aspoň trochu soli. Ale Maruška ani na sestry se nehněvala, neboť měla radost, že pomohla otci i ostatním lidem v jeho říši. Každému, kdo přišel, dala trochu soli, a když otec, boje se o sůl, jí napomínal, aby

všecku nerozdala, odpověděla: »Nebojte se, tatíčku, uvidíte, že jí dost budeme mít.«

A opravdu, tolik soli rozdávala z pouhé přehrštle, ale ač mnoho se jí vybralo, přece ji neubývalo ani trošinku.

S krále jako by všecka nemoc spadla, hned opět celý ožil i dal hned svolat všecky správce země a Marušku vyhlásil za královnu, což také všecken lid schvaloval.

Když nejmladší dceru královskou za vladařku celé země prohlásili, což se stalo pod širým nebem, pocítila tato, že pojednou začal váti vítr od polední strany. I vzpomněla si Maruška, co ji babička povídala a proto svěřivši to otci, vzala proutek a hned vydala se na cestu.

Šla po větru, jak měla přikázáno, a když přešla tři doliny a tři vrchy, zastavila se a proutkem o zem švihla. A jak švihla, země se rozstoupila a Maruška sestoupila dovnitř. I přišla náhle do veliké síně, která leskla se jako by byla z ledu; i podlaha byla taková, ano byly tam i chodby a z těch vyběhli maličtí mužíčkové a Marušku vítali s hořícími loučemi v rukách: »Vítej nám, vítej, naše královno, neboť na tvůj příchod čekáme! Naše paní přikázala nám, abychom tě všude tady provázeli a všecko ti ukázali, neboť vše, co vidíš, jest tvoje!«

Tak štěbetali, kolem ní obskakovali a hořícími loučemi šermujíce, po stěnách nahoru a dolů lezli jako mušky, že až i stěny leskly se jak drahé kamení.

Maruška ovšem byla celá udivená a takřka oslepená tou krásou. Mužíčkové však dále ji vedli chodbami, v nichž od stropu visely ledové rampouchy jako stříbro se blyštící. I do jakési zahrady ji dovedli, kde byly červené ledové růže a jiné přepodivné květiny. Mužíčkové jednu takovou růži i utrhli a dali královně, jež k ní čichala, ale růže pranic nevoněla.

»Co je to?« tázala se královna udivená, »neboť jsem nikdy ještě neviděla takovou krásu.«

»To je všecko sůl a sůl,« odpověděli jí mužíčkové.

»Jakže? Tu že roste sůl?« žasla královna a myslila, že by byla škoda z toho bráti. Ale mužíčkové uhádli, co si myslí a pravili jí, aby si tím hlavu nelámala a jen brala, co jí potřebuje a i kdyby stále ji brala, že přece nikdy ji nevybere.

Maruška mužíčkům pěkně se poděkovala a pak vyšla ze země ven, ale země zůstala již otevřená.

Když králova dcera domů se vrátila a otci růži ukázala, začala povídati, co viděla a slyšela, i přišli naposled k poznání oba, že babička ani větším věnem, než bylo toto, ji ohdarovat nemohla.

Že Maruška vždy byla vděčná, ani na babičku nezapomněla, a jak si umínila už dávno, dala do kočáru zapřáhnouti koně, chtějíc si s otcem pro ni dojetí a vzítí si ji k sobě do zámku za to, že tak veliké dobrodiní jí stařenka prokázala. Ale ačkoli Maruška dobře znala cestu k chaloupce, přece jen chatu více nenašli, ač křížem krážem prochodili celý les, ba ani po babičce nebylo památky.

Tu teprve viděla, co to bylo za babičku.

Konečně i sůl v slánce došla, ale Maruška se proto nemoutila, vždyť nyní věděla, kde sůl roste, neboť tam jí bylo tolik, že ji nikdy nedobrali.

Starší sestry Marušce sice toho štěstí nepřály, ale nebylo jim to nic platno, i kdyby byly zlostí pukly, neboť otec svoji Marušku od té doby tím více miloval, a kde kdo jí děkoval. Ale Maruška zůstala přece skromná, jako bývala a také na babičku vděčně si vzpomínala až do smrti.

Pohádka o kocouru, kohoutu a kose, (Z prostonárodních pohádek Bož. Němcové.)

Jeden otec měl tři syny: nejstarší slul Martin, druhý Matěj a nejmladší Míchal. Všichni tři byli již odrostlí, když se jim otec rozstonal a pomalu chystal se k smrti. Když viděl, že přiblížila se jeho poslední hodinka, zavolal si své chlapce k loži a pravil: »Víte, děti, že nemám jiného bohatství než tu chalupu, kocoura, kohouta a kosu. V chalupě přebývejte a z těch tří věcí si každý jednu vezměte! Nevadte se, buďte vždy svorní a Pán Bůh vám požehná!« To dořekl a umřel.

Když synové tátu pochovali, rozdělili své dědictví. Martin si vzal kosu, protože jí uměl dobře sekat, Matěj si vzal kohouta a Míchal si vzal kocoura. »Ale, milí bratři,« řekl Martin, »doma všichni zůstatí nemůžeme, sice bychom hladem pomřeli. Pobuďte vy dva zde a nějak si zatím pomozte, já půjdu s kosou do světa.«

Měli se všichni tři rádi, a co chtěl jeden, to chtěl také druhý. Proto nestavěli se nijak proti bratrovu návrhu.

Martin vzal kosu a šel do světa. Chodil dlouho a dlouho, ale nikde práce nenašel. Konečně přišel do jedné země, kde byli lidé ještě tuze hloupí. Když přichází k městu, potká člověka a ten se ho ptá, co nese.

»Kosu nesu,« odpověděl Martin.

»A co je to a nač?«

»Tím se tráva p o ž í n á.«

Martin jde s kosou do světa (Str. 110.)

»Jakže? Tím se tráva p o d ž í r á?« žasl zvědavec, jenž poslední slovo nějak přeslechl. I toť je výborná věc! My tady v naší zemi rukama trávu musíme trhati, což stojí nás veliké namahání. Kdybys chtěl jíti k našemu králi, ten by ti toho požírače jistě dobře zaplatil.«

»Když myslíš, rád to udělám,« odpověděl Martin a šel s oním člověkem ke králi, který se tomu nástroji velmi podivil a hned Martina zjednal, aby šel na královská luka trávu podžírat. Martin šel a s ním množství diváků. Než Martin nebyl hloupý, vrazil kosu v půl louce do země, řekl jednomu služebníkovi, aby přinesl v poledne oběd pro dva, a pak odehnal s louky všechny diváky. V poledne, když přinesli služebníci oběd pro dva, divili se, že je takový kus louky posečen.

»Bude váš podžírač také jíst?« ptali se Martina.

»Když dělá, musí se krmit. Ale jděte jen s Bohem a nechte nás o samotě!«

Sloužící odešli a Martin snědl oběd pro dva sám. »Tot' jsem měl výborný nápad, že jsem chtěl oběd pro dva; kdyby byli přinesli jen pro jednoho, nebyl bych se najedl.« Tak dělal den co den, až všecky louky posekal. Když dosekal, šel si ke králi pro peníze s kosou na ramenně.

»Tvůj podžírač tedy sám trávu podžírá?« ptal se král. »A zdali pak bys nám ho tady nechal za tisíc zlatých?«

»Stojí ovšem za víc, ale dám vám ho za ty peníze,« pravil sekáč, složil kosu a vzav peníze šel domů.

Král dal kosu postavit do pokoje, aby se jí nic nestalo.

Přišel druhý rok, tráva narostla a byl čas, aby se pokosila. Tu poručil král, aby se vynesl podžírač na louku. S největší slávou přišli na louku, vrazili ho uprostřed do

země a odešli pryč jsouce v domnění, že to nemá podzírač rád, když se někdo na něho dívá. V poledne se přihnali s obědem, dychtiví spatřiti, co už je uděláno. Ale kosa stála, kam ji ráno postavili. To jim bylo divno. Položili oběd k ní a šli ke králi s vyřízenou.

»Vždyť loni bylo hned první půl dne tolik podžíráno, když s ní ten člověk přišel; proč asi nechce dělat?« myslil si král a vrtěl hlavou. Ale večer přišel služebník zase, řka, že kosa se ani louky ani oběda netkla.

»To asi má učarováno,« řekl král, »dejte jí vysázet dvacet ran, a neudělá-li ještě nic, zakopáme ji.«

Na slavný rozkaz přinesli na louku lavici, položili kosu na ni a biřic jí vysázal dvacet. Kosa vyskakovala po každé ráně nad lavici a leckterého všetečku švihla přes nos. —

»On jí učaroval,« křičeli všichni, »zakopejte ji!« To také učinili, zakopali kosu do země a podžírali trávu rukama jako kdy jindy.

Zatím měli bratři dobré časy a žehnali otci, že jim zanechal tak výnosné dědictví. Za nějaký čas, když peníze docházely, řekl Matěj: »Teď půjdu já se svým kohoutem do světa, snad ho tak dobře odbudu, jako ty kosu.«

»Jen jdi hodně daleko, kde jsou ještě hloupí lidé, v Čechách bys mnoho nedostal,« radil mu Martin.

Matěj vzal dědictví a šel. I přišel zase k jednomu městu a potkal pána.

»Co pak to neseš, člověče?« ptal se pán.

»Nesu kohouta,« odpověděl Matěj.

»Takových ptáků zde nemáme, k čemu je dobrý?«

»Ten pták přivolává den.«

»I toť je div divoucí! My musíme pokaždé den vyprovázet tam za ten vrch a ráno mu zase jíti naproti, což

nám dělá veliké nepohodlí. Kdyby měl ten pták takovou vlastnost, zaplatil by ti ho král mnoha tisíci.«

»Vždyť se můžete přesvědčit,« řekl Matěj a šel s pánem ke králi.

»Milostivý králi, ten člověk má ptáka voláka, který den přivolává, a když jde spat, jde den také spat.«

»I to by byl penězi k nezaplacení, je-li tomu tak, jak povídáš.«

»Milostivý králi, můžete se brzy přesvědčit.«

Dali tedy kohoutovi zlatou posadu a kohout spokojen novým bytem brzy se uhnízdil. Netrvalo dlouho a den odešel, aniž ho byl kdo vyprovodil. Král byl rád a rána se ani dočkat nemohl. O půlnoci vstali a dávali pozor, jak bude kohout den přivolávat. Bila hodina, nic, bily dvě, kohout zakokřhal, všichni se rozdělili, jaký to divný zpěv. Bily tři hodiny, kohout zase kokřhal, a tak pořád až do čtyř hodin, kde se již docela rozbřesklo. Když král viděl, že kohout opravdu den přivolal, poručil, aby dali Matěji z pokladnice pět tisíc a vším aby ho uctili. Matěj shrábl peníze, dobře se najedl, napil a potom králi poděkoval a odešel domů.

Bratři ho s radostí přivítali a měli se zase nějaký čas dobře. Že však s penězi nehospodařili, rozkoulely se jim dosti brzo. Když jich bylo už na mále, Michal řekl:

»Nyní, bratři, půjdu já do světa a po svém štěstí se ohlédnu. Snad dostanu za kocoura také tolik, co jste vy dostali.«

Zase ho bratři napomenuli, aby šel hodně daleko, kde jsou lidé hloupí, v Čechách že by nic nedostal. Michal strčil kocoura do pytle a šel. Dlouho chodil, než přišel do země, kde lidem nerozuměl. Ale než došel hlavního města, naučil se tolik, že se mohl trochu smluvit. Před městem ho potkal zase jeden pán a ptal se ho, co to nese v pytli.

»Kocoura,« odpoví Michal a ukazuje mu ho.

»To je divné zvíře, a k čemu je dobré?«

»Chytá myši; ať jich je cokoli v domě, všechny je zlapá.«

»I strč jen honem toho lapáka do pytle a pojd' ke králi! My máme v zámku tolik myší, že nám div po stole neběhají, a král by dal nevím co, kdyby se někomu poštěstilo ze zámku je vypudit.«

»Toť bude snadná pomoc,« odpověděl Michal, strčil kocoura do pytle a chvátal za pánem.

Když přišli ke králi, pán řekl: »Milostivý králi, ten člověk zde má kocoura lapáka. To je zvíře, které lapá myši, a kdyby Vaše Milost poručila, on by ho prodal.«

»Je-li to pravda, rád ho koupím.«

»Milostivý králi, jen mi povězte, kde je jich nejvíce, a hned se přesvědčíte, jak je umí můj kocourek škrtit.«

I vedli Michala do komory, kde jich bylo nejvíce, takže se jich pod nohama jen hemžilo. Michal rozvázal pytel, kocour vyskočil a způsobil takovou porážku mezi myšmi, že nebylo možná jedné utéci. Král měl nesmírnou radost a hned poručil, aby se Michalovi vyplatilo deset tisíc zlatých. Michal si poskočil, když měl tolik peněz, a s veselou se vracel domů. Za dva dni po jeho odchodu napadlo králi, co bude asi ten lapák žrát, až nebude myší. To nikdo nevěděl, a Michal byl ten tam. I poručil král, aby sedl jezdec na nejrychlejšího koně a Michala dohonil.

Michal kráčel zatím pokojně cestou, kudy byl do města přišel. Čtvrtý den slyší najednou za sebou jezdce, který z daleka na něho volá; zastaví se tedy. Jezdec přijede a začne se Michala polovic německy, polovic česky něco ptát, ale Michal mu nerozuměl. Aby mu ulehčil, ptá se ho po německu: »Was?« Ale na tu otázku se jezdec obrátí a ujíždí, jako by ho vítr unášel. Michal si po-

myslí: »Ten chlap je blázen!« a jde s Pánembohem dále.

Všecek uřícen, uprášen vrátil se jezdec zpátky, a sotva skočil s koně, běžel ke králi a oznamoval: »Milostivý králi, smutná novina! Až kocour zlapá myši, bude po nás veta!«

...Kdo ti to řekl? ... ptal se uleknutý král.

»Ten člověk, co nám prodal kocoura. Na cestě jsem ho dohonil, i ptám se, co bude to zvíře žrát, až všechny myši zlapá, a on mi řekl: »Vás!««

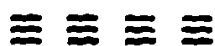
Hned svolal král celou svou radu a jednalo se, co s kocourem začít. Po dlouhém rokování se usnesli, že ho nechají v komoře zavřeného a že tam postaví dvojí stráž, aby nemohl ven. Tu chvíli dostal nejvyšší generál rozkaz, aby postavil čtyři silné a neohrožené muže ke komoře na stráž. Noc a den stál na každém rohu jeden a strachy umíral, kdykoli to v komoře zarachotilo. Druhou noc však bylo ticho, protože kocour všechny myši zlapal. Ráno, když se v komoře ještě nic nehýbalo, myslel si muž blíže okna stojící, co to asi znamená. Osmělil se tedy a nahlédl do komory. Ale běda! Kocour seděl na okně, a jak zahlédl vousatou bradu a huňatou čepici, lekl se, vyrazil okno a ten tam. Druhý muž zaslechl křik, i běží se podívat, a tu vidí vojáka ležeti bradou vzhůru. Tryskem pádí do zámku a volá:

»Ach, zle je, milostivý králi! Ten ukrutný myšilapák dostal se z komory a zakousl mého kamaráda, co stál u okna. Bůh ví, kde běhá a co již lidí zadávil! Ó, to je neštěstí!«

Hned se všechny domy zpozavíraly, kde kdo byl, schoval se, a král poručil, aby se pluk nejsrdnatějších vojáků v těžkém brnění přistrojil a na kocoura vytáhl. To

se také hned vyplnilo, ale ačkoli se honilo tři dni, po kocouru nebylo ani památky.

Bratří zatím svorně žili pospolu a poněvadž věděli, že už nemají se nač spoléhati, lépe hospodařili nežli před tím, často říkajíce: »Zaplat' Pán Bůh, že jsme se v mládí něčemu naučili, neboť nyní vidíme, kterak hloupý člověk každou hloupost draze platí, že v mládí moudrosti se nepřiučil a tak vhodnou dobu zanedbal.«

Zatvrzelý lhář.

Z polských národních pohádek W. Rawiczanky.

Byl jednou jeden chudý člověk, který měl pět dětí, ale tak málo práce, že naposledy ani je uživit nemohl. Kdykoliv přišel domů, vždy drobotina, jakmile otevřel dveře, vstříc mu volala: »Tatíčku, neseš chleba, aspoň kousek chleba?« A když ani toho neměl, zpravidla dala se do pláče.

»Není pomoci,« povídá si chudšas, »půjdu žebrat, snad aspoň někdo z bohatších se najde, kdo by se nade mnou a nad mými dětmi smiloval!« I šel a přišel do jedné vesnice, kde právě v jedné chalupě slavili křtiny. I poprosil, a dali mu medem namazaný koláč, který chudšas, že slabostí sotva stál na nohou, ihned snědl, omlouvaje se sám před sebou: »Koláč medem namazaný v rukách nésti nemohu, sice by mi nikdo nic nedal a do kapsy ho strčit nelze. Ostatně nestačil by, abych nasytil jím aspoň jedno dítě. Posílím-li se trochu, dojdu do druhé vesnice, tam snad budou štedřejší.«

Když do této přišel, slavila se tam v kterémsi stavení svatba. I prosil svatebčany o boží almužničku, ale ti, jako by se mu chtěli vysmívati, darovali mu několik prázdných střívek na jatemičky a něco jahod, aby prý si mohl vystrojiti hody a dali mu s Pánem Bohem.

Ubožák pln lítosti šel do třetí vesnice, kde byl právě pohřeb. Tam sice při hostině po pohřbu jej trochu nasytili, ale ani za mák nedali mu výslužky.

»Takhle domů se vrátit nemohu,« řekl si nešťastný otec, »a poněvadž jest míra mé bídy dovršena, utopím se a budu míti pokoj. Až lidé uvidí, že moje děti jsou úplnými sirotky, spíše se nad nimi smilují a bude mým maličkým také lépe.«

Po těchto slovech zastavil se na břehu řeky, pomodlil se a na rozloučenou se světem ještě se kolem rozhlédl a již chtěl skočiti do řeky, když kdosi ho uchopil za ruku a zvolal: »Stůj, co chceš udělat? Rozvážíš jsi už svůj krok? Pokoj chceš míti na věčnost, ty, který jsi se rozhodl, že sára si život vezmeš? S hříchem chceš vejíti do nebe? Víš, kam přicházejí duše sebevrahů? Či svým dětem tím chceš pomoci, že jim hanbu děláš? O, člověče malé víry! Chceš-li opravdu o svou drobot se postarat, pojď se mnou! I já jsem sice chud, mám v kapse jenom několik pšeničných placek, ale nějaký čas s nimi vystačíme,« mluvil za ním hlas a chud'as dívá se, dívá, a co vidí? Vidí před sebou starce oděného rovněž v nuzný šat.

»A co budeme dělat, až poslední sousto sníme?« otázel se šedovlasého kmeta.

»Co? Doufat v Boha a uvidíš, že nám tak zle nebude,« odvětil neznámý stařec.

Šli tedy oba dva; jdou ne jeden den, ale dva dny. Stařec vždy ráno, v poledne a večer vytahuje z kapsy jednu placku a ubožákovi ji podává.

Jednoho dne, když chystali se k spánku pod širým nebem, stařec vyňav placku z kapsy, povídá svému druhu: »Je to poslední placka, příteli, a proto necháme si ji raději na zítřek a teprve ráno posílíme se na cestu.«

Oba ulehli. Stařec usnul hned a když se obrátil, aby si lehl na druhý bok, vypadla mu placka z kapsy.

Chud'as, který měl velký hlad, neodolal a ač se dost dlouho bránil, placku vzal a potichu ji snědl.

Nazítří vstali za východu slunce a pomodlili se. Stařec sahaje do kapsy, povídá: »A nyní sníme poslední placku a půjdeme dále.« Ale hledá, hledá, — placka nikde.

»Příteli,« řekne kmet svému druhu. »Snad jsi nesnědl placku sám?«

»I kdepak! Ani jsem ji neviděl!« lhal nuzák.

»A kam by se poděla? To mi nejde do hlavy!«

»A mně také ne!«

»Nu co dělat! Placka je ta tam! Nuž pojďme dále!« praví stařec, jakoby se nic nestalo.

Tak jdou a jdou až do odpoledne. Že chudšas byl již cestou unaven, řekne kmetu: »Dědečku, odpočiňme si! Bez posílení nelze už dále se vláčeti cestou, která jest beztoho prabídná.«

»Když myslíš,« povídá děd, »tak si sedněme tady třeba pod strom.«

Usedli a stařec sáhne do kapsy a zase vytáhne placku.

»Dej mi aspoň polovinu,« prosí jeho druh.

»Vždyť jsi měl celou a snědl jsi ji sám,« odpovídá děd.

»Ať jsem nevím jaký, jestli jsem snědl bez tvého vědomí jen drobeček!« vymlouvá se lhář.

»Nu, když to povídáš, bude to asi pravda, a abys neřekl, že kdo se ptá, nerad dá, vezmi si tuto půlku,« dí kmet.

Posílili se, odpočinuli si a když se byli pokřižovali, šli dále.

Právě když slunce zapadalo, přišli k řece. Stařec přešel suchou nohou na druhou stranu a když to viděl jeho druh, rovnou dal se za ním, ale ještě nedošel do poloviny proudu, už tonul, klesaje pod vodou. Jen s velikým

namáháním podařilo se mu zvolati: »Dědouši, pomoz, pomoz, sice se utopím!«

»Snědl jsi tu placku?« otázal se tonoucího kmet.

»Nesnědl! Co bych to zapíral! Já nikdy ani trochu nelhal a proto proč bych to dělal teď, když se topím,« zapíral starcův druh.

»Nu, když jsi nesnědl, Bůh s tebou, mně to postačí!« řekl děd a podav tonoucímu ruku, šťastně ho vyvedl na druhý břeh.

Šli opět dále, až se setmělo.

»Tu zůstaneme přes noc,« povídá kmet svému příteli a již vešel s ním do jedné chalupy. Tam našli něco zásob, rozdělali oheň a usušili šat. Na to pomodlivše se, lehli na mechové lůžko a spali výborně.

Ale pojednou se chudšas probudil, že dým a jakési praskání ho vyděsilo. Protřel si tedy oči, ale už přímo hrůza ho pojala. Kolem něho šlehají plameny a volné cestičky k vyvážnutí nikde. A stařec stojí mezi dveřmi a povídá: »Přiznej se, snědl jsi tu placku?«

»Nesnědl, věř mi to, když ti to povídám, nesnědl!« volá zatvrzelý lhář, na němž už i šat chytá.

»Nu, když jsi nesnědl, Bůh s tebou!« dí stařec a již balí druha do svého pláště a vyvádí ho z plamenů ven.

A opět jdou dále a přicházejí do jednoho města, kde právě královští sluhové za hlaholu trub oznamují, že králi umřeli obě dvě dcery a proto kdo by měl živou vodu a dovedl je vzkřísit, aby pospíšil do zámku. Vzkřísí-li dcery královské, že obdrží pytel dukátů za každou, nevzkřísí-li je, že sám přijde o hlavu.

»Pojďme,« povídá stařec svému druhu, »zkusíme štěstí.«

Chud'as nesmírně toužil po slíbeném zlatu a věda o svém průvodci, že leccos dovede, co jiní nedovedou, poslechl a šel s sebou ke králi.

Když tam přišli, stařec začal choditi kolem lůžka mrtvé dívky a cosi mluvil pro sebe, jako by se modlil, což trvalo víc jak půl hodiny. Poté sáhl do kapsy, vyňal z ní lahvičku s vodou a tou princeznu pokropil po prvé, po druhé, po třetí. Sotva že tak učinil, mrtvá dívka pojednou vstala svěžejší ranního sluníčka a krásnější poledního nebe. Planouc stydlivým ruměncem, vyskočila z lůžka a běžela ke královskému otci.

To se rozumí, že se král velice zaradoval a kázal hned přinést pytlík zlata starci kouzelníku, ale ten než se dal do křisení druhé mrtvé princezny, žádal, aby mu dali něco k jídlu, načež zasedl za stůl. Jeho prolhaný druh myslel si: »Proč bych i já si něco nepřivydělal?« a proto vzal lahvičku s vodou a když přivedli ho ke králi, řekl: »A tu tvou druhou dceru vzkřísím já!«

»Zkus to, dovedeš-li to, ale dej pozor, abys nepřišel o hlavu,« řekl mu král. Lhář však přece šel a když ho přivedli k mrtvé princezně, také začal chodit kolem jejího lože, ale ač ji vodou pokropil mnohokrát, mrtvá zůstala mrtvou. I uchopili se královští sluhové chud'asa a vlékli ho na popraviště, kde už čekal kat, stoje připraven se širočinou u špalku. Už schýlil si na špalek hlavu chud'asovu a rozehnal se sekerou po šíji odsouzencově, aby ho stál, ale v tom objeví se stařec a zachytí v letu širočinu a povídá katovi: »Počkej chvíli, abych s nešťastníkem ještě slovíčko si promluvil!« A na to obrátiv se k svému odsouzenému druhu, praví mu: »Pověz, snědl jsi tu placku, anebo ne?« — »Nesnědl, nesnědl, co bych zapíral, když už takřka smrt mne drží v náručí?« opět zalhal starciv druh.

»Povídáš, žes ji nesnědl? Tedy dobře, zachráním ti život,« řekl stařec a vede odsouzeného do královských pokojů k mrtvé princezně. Tu pokropí vodou, a hle, jen tak učinil, už dívka vyskočí z lože, pokloní se jim a plná radosti chvátá do náručí otcova.

Přinesli a odevzdali starci druhý pytel zlata a jeho druhovi darovali život.

»Pojď, zde nemůžeme zůstat,« řekl stařec k chudásovi, i šli, až přišli ke kříži stojícímu na rozcestí. Tam usedli a stařec vyňav oba měšce, vysypal z nich dukáty, které rozdělil na tři pěkně velké hromádky.

»Naše pouť jest skončena, musíme se rozejíti,« řekl stařec, »a proto také rozdělíme se o dukáty. Tu první hromádku si vezmu já a tu druhou ty . . .«

»A kdo dostane tu třetí?« otázal se dychtivě starcův druh.

»Tu dostane ten, kdo tenkráte tu placku snědl. Ale nevím, setkáme-li se s ním,« odpověděl stařec, pátravě pohleděv na lháře.

»Já, já jsem ji snědl!« vykřikl starcův druh a už obě hromádky zlata přikrývá rukama, ale v tom cítí, že dostal takový pohlavek, až se zvrátil dolů do příkopu. Přes to vše rychle vstává a chce se hnáti po zlatu, ale to je pryč a také po starci není památky.

Chudáš dívá se, dívá, ale marně. Vidí jen svou vesnici a v té svou starou, roztrhanou chalupu. V té chvíli vzpomíná si i na své děti a proto pospíchá podívat se, jsou-li ještě na živu. Ale sotva že otevřel dveře světničky, již vítaly ho děti zdravé jako buk a čilé jako čečetky: »Tatíčku, tatíčku, tos hodný, že jsi přišel! Už se nám po tobě stýskalol!«

»A kdo vás živil po celou tu dobu?« divil se jejich otec.

»Jen jsi tenkrát odešel, přišla k nám nějaká babička a povídala, že zatím ona bude se o nás starat, nežli se vrátíš. A ta měla ti takový podivný košík, neboť ať do něho sáhla kdykoliv, vždy z něho něco vytáhla: slípku, zajíce, kus masa a to potom pekla a vařila, že jsme se měly jako o posvícení. Ale dnes ráno se s námi rozloučila, řkouc, že se vrátíš a že jí tu už potřeba nebude. I svoje jméno nám pověděla, neboť řekla, že se jmenuje Pravda i přikazovala nám, abychom ji milovaly,« vypravovala otci nejstarší dceruška.

»To je všechno moc krásné,« pravil tolik zklamaný otec té malé drobotiny, ale hned dodal: »Ale, děti, kdo vás dále bude živiti? Práce jsem nenalezl a ani kousíček chleba nemám!«

»O to se nestarej, tatíčku. Ona dobrá stařenka zanechala nám tu čarovný proutek. Jakmile se jím dotkneme stolu, už jest plný jídel. Podívej se jen, tatíčku,« pravila nejstarší dcerka a už podivným proutkem vykouzila na stole plnou mísu pokrmů.

»I podívejme se, to i já se budu míti s vámi dobře,« řekl chudás, ale sotva se dotekl jídla, už cosi ho odhodilo až k oknu, u něhož opět se objevil onen stařec, který mu pravil: »To není pro tebe, neboť tys si zamiloval ne pravdu, ale lež!« A sotva to dořekl, už děd opět zmizel.

Nyní toho teprve chalupník litoval, že zatvrzele lhal a dal se na pokání. Od těch dob také na onom stolku něco jídel zbývalo pro něho z toho, co děti nesnědly.

Ale zdali jest dosud živ, nevím. Vždyť už jest to dávno, co se toto stalo. Byloť to ještě za oněch dob, kdy lidé rozumem mysli, srdcem cítili, rukama pracovali a nedali se vodit za nos všelijakým lhářem jako hloupí hejli.

Jak šlo vejce na vandrovku.

Ze slovenských pohádek Boženy Němcové.

Za starých časů se stalo, že šlo vejce na vandrovku. Když tak jde, potká je vůl i ptá se ho: »Kam jdeš?«

»Jdu do světa trochu se poohlédnout,« odpovídá vejce.

»A tak budeme aspoň dva,« řekl vůl, a šli dále.

Potkali koně: »Kam jdete?« ptá se.

»Jdeme na vandrovku.«

»I to půjdu také, budeme tři.«

Šli dále a potkají kočku. I ta šla s nimi, a bylo jich čtvero.

Zase šli dále, potkala je kačice. Také ta šla s nimi, a bylo jich patero.

Šli dál a potkají krocana.

»Kam vás tolik jde?«

»Jdeme do světa na vandrovku.«

»I to půjdu i já s vámi, bude nás aspoň víc.«

Bylo jich už šestero.

Potkali raka. I ten šel s nimi, a bylo jich sedmero.

Šli a šli, až přišli do jednoho lesa, ale tam nebylo ani ptáčka, ani zvířátka, všude všecko pusto. Vandrovníčkové měli hlad, nebylo čeho pojísti, a noc se blížila. I pravilo vejce kočce: »Ty máš dobré oči, vyškrab se na vrchol stromu a podívej se, není-li nikde vidět světélka.«

Kočka ihned vydrápala se na strom a když byla nahoře, uviděla chaloupku a v jejích oknech světlo. Rychle slezla dolů a povídá to ostatním.

»Tak je dobře! Půjdeme tam, a kdyby v té chalupě i čerti byli, musí nám dát jíst,« řeklo vejce, a už také v tu stranu všichni zamířili.

Když došli až k chaloupce, povídá vejce koni, aby zabouchal na dveře.

Kůň zabouchal na dveře, a tu vyšla ven stará babice.

»Co tu chcete a co tu hledáte?« otázala se jich. »Honnem utečte než moji chlapci přijdou, sice vás všechny pobijí!« spustila na ně.

»I pobijí, nepobijí, jen ty se o nás nestarej a raději dej nám jíst!« povídá vejce.

»Že tě kozel nevezme i s tvými kamarády! Já pro takové pocestné nic nemám,« zlobí se baba.

Tu vejce se rozhněvalo a kázalo volu, aby babu vzal na rohy a odnesl do lesa.

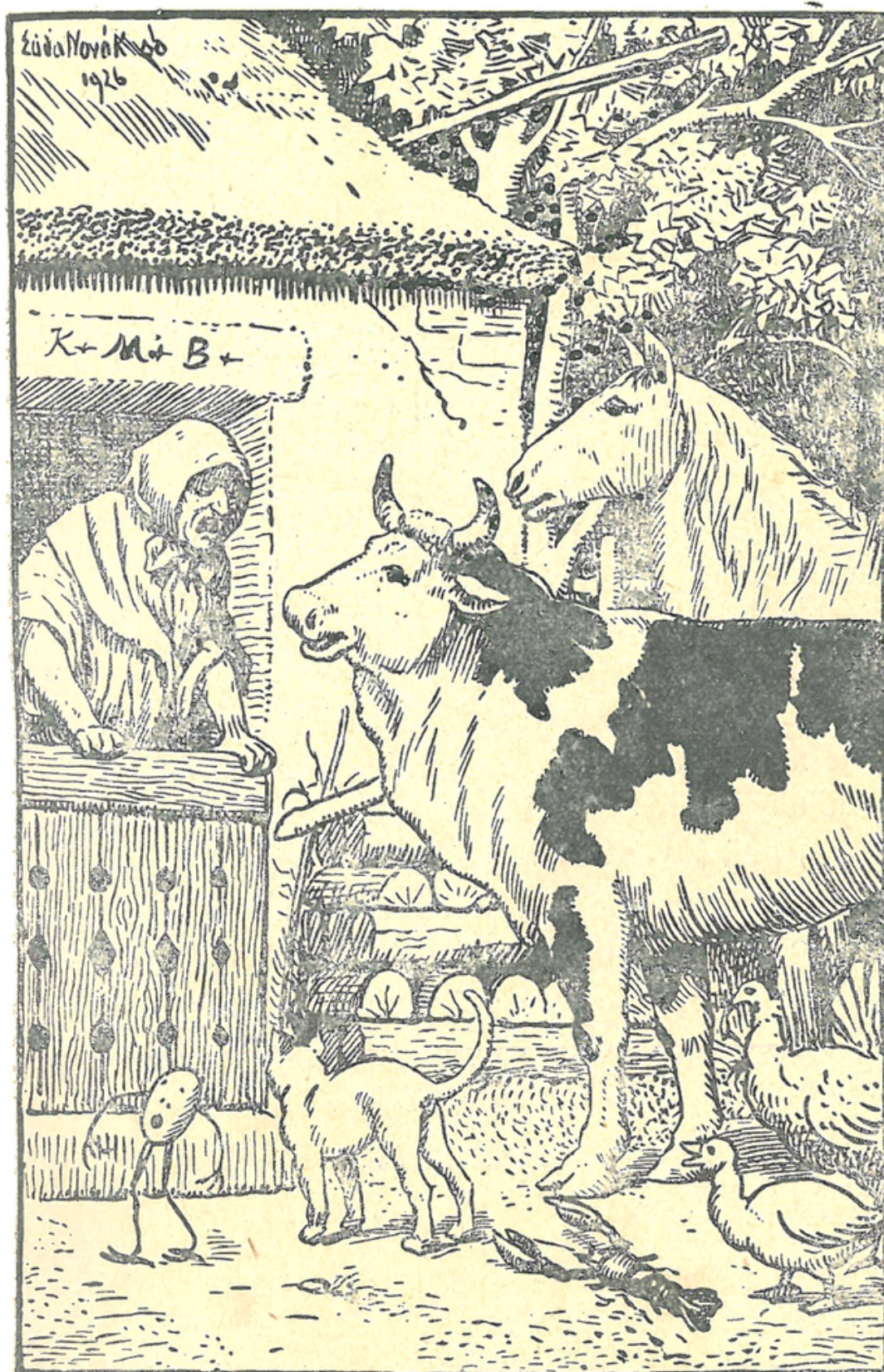
To se také v okamžiku stalo, načež vůl zas přiběhl.

Vešli do chýše, ale než v ní se mohli poohlédnouti, slyší přicházeti člověka. Všichni se lekli, jen vejce ne. I poručilo koni, aby se postavil za dveře, volu pak rozkázalo, aby se postavil do prostřed jizby, kočka aby na pec vlezla, krocan na polici, pod lavici kačice, kdežto rak musil vlézt do škopku plného vody, načež vejce samo se zahrabalo do popelníku.

Obyvatelé té chýžky byli loupežníci; dva přišli domů, tři však zůstali na číhané. I podivili se, že není světla v chatě, a že jim baba nejde otevřít.

»Asi zaspala,« praví jeden.

»Jak já ji hned vzbudím!« řekl druhý a vešel do dveří. Ale tu kůň vyhodil, až loupežník odletěl.

Vejce se svými průvodci u loupežnické chalupy, (Str. 126.)

»Kýho víra!« zvolá loupežník a skočí do jizby, ale tam začne ho vúl rohama trkat, a když zbojník skočí k ohništi, aby rozsvítil, kočka začne ho drápat, a jak sáhl do popele, vejce se rozpukne a zastříkne mu oči. I skočí loupežník ke škopku, aby si vymyl oči, ale tam rak popadne ho za prst.

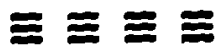
»Co se to jen děje, co se tu jen děje!« žasne loupežník. »Tady je to všecko nějaké učarované!« zvolá a už hledá dveře, aby se dostal ven. Ale vúl ho ještě více trká a krocán křičí: »udri, udri!«, kdežto kachna: »tak, tak, tak!«

Loupežníka pojal takový strach, že ani nevěděl, jak se dostal ven, kde vypravoval kamarádům, co se mu v chatě přihodilo.

»Tam za dveřmi vám stojí mlatec se čtyřmi cepy, v prostředku jizby zas jiný stojí s železnými vidlemi, na peci je nějaký drápač, z popelníka jeden střílí a ve vodě jest nějaký stříhač, kdežto na polici někdo křičí: »odři, odři!«, a pod lavicí: »tak, tak!«

Když to slyšeli ostatní loupežníci, utekli do lesa a do chýže se víc nevrátili.

Od té doby žilo tam vejce se svými tovaryši, dokud nesnědli, co tam našli. Potom nejspíše zas navrádli se domů.

Kráľ času, Ze slovenských pohádek Boženy Němcové.

Žili jednou v malé dědině dva vlastní bratři. Starší z nich byl velký boháč, ale při tom zlý a bezbožný. Mladšímu nebylo na statečnost páru v celé dědině, ale byl tak chudý, že neměl mnohdykráté ani sám, ani rodina co do úst dáti. Jedenkráté, když nemohl již hladem vydržeti, šel k svému bohatému bratrovi prosit ho o kousek chleba — ale se špatnou se potázał.

»Ty taký a taký!« obořil se naň bratr. »To by mi ještě scházelo, abych já takového ničemu živil!«, a jen dořekl, ukázal mu na dveře a vystrčil ho z nich ven.

Když jej boháč tak nemilosrdně odbyl, šel nebožák, ale nevěděl, kam se obrátit. Hladem sotva nohy vlékl a že neměl ani dostatečného oděvu, třásl se zimou. Boje se domů jíti, aby ženu nezarmoutil, zašel do lesa. Cestou přišel k plané hrušce a našel tam pod ní opadlé pláničky, jež sesbíral a jedl, ač byly tak trpké, až mu zuby vyvstávaly. Byl však i za to Bohu vděčen, neboť byl rád, že je našel. Avšak ten pokrm nezahřál mu žaludek, a proto zima jím třásla, a ostrý vítr vál po hoře.

»Ach, kam jen já se poději, — já ubohý člověk!« naříkal si pln lítosti. »Doma není chleba, není ohně, a bratr mne vyhnal!«

V té chvíli napadlo mu, že slýchal, na Skleněném vrchu že věčný oheň hoří.

»Půjdu tam,« hned nebožec si pomysli, těše se: snad aspoň tam mi dovolí, abych se trochu ohřál, když už nic jiného není pro mne na světě...«

I šel. A vskutku, už zdaleka bylo viděti, že na Skleněném vrchu hoří veliký oheň, a kolem něho že sedí dvanácte mužů.

Jak je spatřil, zarazil se, nevěda, co o nich souditi.

»I co bych se bál!« řekl si, »vždyť jest Pán Bůh se mnou!« A už statečněji stoupal přímo k ohni. Přišel k němu, stanul a pokloniv se, pozdravil oněch dvanácte mužů, jímž řekl: »Dobří lidé, smilujte se nade mnou, neboť jsem chudobný člověk, nad nímž nikdo se neustrne. I můj bratr mne vyhnal od svého práhu, ač vi, že ani ohně nemám. Dovolte aspoň vy, abych se trochu ohřál při vašem ohni.«

Všech dvanácte mužů se na něho podívalo, a konečně jeden z nich mu pravil vážným hlasem: »Synu, sedni si mezi nás a ohřej se o některého z nás, jak jest ti libo.«

Chudáš sedl mezi ně, ohříval se o ně, ale že všichni mlčeli, bál se i on promluvit. Jedna věc mu však byla divna, že po řadě přeměňují si místa. Konečně všichni se vystřídali kolem ohně, až každý opět se ocitl na svém místě, na němž seděl v té chvíli, kdy nebožák — nebohá mezi ně přišel.

Sotva že se tak stalo, zdvihl se z prostřed ohně stařec se šedivou bradou a plešivou hlavou, jenž k chudákovi takto promluvil: »Člověče, netrať tu takto život, ale jdi domů a konečně trochu se i vzmuž. Ale než odejdeš, naber si trochu těch uhlíků, my beztoho všecko bychom spálili.«

Po těch slovech stařec zmizel. Těch dvanácte povstalo, nasypali chudobnému do měchu uhlí, zdvihli na

plece a kázali mu, aby pospíchal domů. — Poděkoval se jim pěkně, ale vrtalo mu to v hlavě, jestli to uhlí měch nepropálí a kterak je domů donese; než necítil pálení a tak lehkým se mu to břemeno zdálo býti, jakoby samý papír nesl. Těšil se, že budou míti alespoň v chýši teplo, když nic jiného. Sotva domů přišel, vysypal měch na krb, ale div divoucíl Z každého uhličku, z každé jiskřičky stal se zlatý peníz! — I nevěděl chudobný, co má radostí dělat, ani svým očím nevěřil, že ta hromada peněz jemu patří. I děkoval v duchu oněm dobrým lidem, kteří ho zbavili vší bídy.

Už tedy měl peněz dost, až mnoho — že jich ani na světě neviděl. — I chtěl si je přece přeměřiti, aby věděl, mnoho-li jich má; poslal ženu, aby mu šla k bratrovi měřici vypůjčit.

I rozesmál se bratr, řka: »Cože ten trhan bude v ní měřit?«

Žena pravila, že jim byl soused trochu žita dlužen, které jim oplatil, že si je chtí přeměřiti. Bratr tomu nevěřil. Aby se přesvědčil, co budou měřiti, namazal měřici na dně smolou, pak ji teprv bratrovi půjčil.

Mladší bratr přeměřil peníze a bylo jich mnoho. Když byl hotov, šel sám bratrovi měřice odvést, nevšimnuv si ani, že na smole jeden peníz se přilepil. Jak to starší bratr viděl, hned myslil, že je bratr zbojník. Ihned se s velkým křikem do něho pustil, nadával mu a hrozil, zdali mu nepoví, odkud má tolik zlatých peněz, že ho obžaluje ze zbojnictva. — Co si měl ubožák počítí; nechtěl se přece s bratrem znepřátelit, tedy mu všecko raději vyrozprávěl, jak a co se mu na Skleněném vrchu stalo.

Starší bratr měl bohatství dost, ale přece mladšímu toho štěstí záviděl; když si mladší krásného statku nakou-

pil, živnost si zřídil, již s rodinou statečně a svorně spravedlivoval, takže si ho všichni lidé vážili, tu staršímu závist ani pospati nedala. I umínil si jíti také na Skleněný vrch. »Neboť co bratrovi se podařilo, může se podařit i mně,« řekl si po krátké úvaze.

Šel tedy a také přišel na Skleněný vrch, kde oheň hoří, a hned jak viděl oněch dvanácte mužů, začal se domlouvati: »Dobří lidé, popřejte mně chudobnému, abych se při tom vašem ohni tady trochu ohřál, neboť zima mne tak zdrobila, že nemohu se ani hýbat.«

Tu mu odpoví jeden ze dvanácti: »Synu, tys zrodil se ve šťastnou hodinu, máš bohatství dost, ale jsi lakomý, zlý člověk. Proto s námi zde sedět nesmíš, ale žes to přece učinil, náš trest tě nemine.«

Ohromen leknutím zůstal boháč státi mezi dvanácti, neboť bál se promluvit slovíčka.

Těch dvanácte začalo zase měnit svá místa. Když jeden vstal, sedl si na místo druhého, ten na místo třetího, a tak to šlo, až všichni se vystřídali, a zase každý seděl na svém místě. Tu opět se zdvihne uprostřed ohně onen stařec se šedivou bradou a obrací se k boháči praví: »Zle se vede lidem zlým. Tvůj bratr je člověk dobrý, a proto jsem mu požehnal. Tys však zlý člověk a proto mému trestu neujdeš.«

Po těchto slovech se těch dvanácte zdvihlo, jeden boháče chytil, udeřil a podal druhému; ten udělal též tak, podal třetímu a tak to šlo kolem, až ten poslední podal ho starci, který zmizel s ním v ohni.

Druhý den v dědině hledali boháče, ale nikdo ho více nespatriil. Jen mladší bratr tušil, kam asi se mohl podít, ale mlčel o tom jako němý.

Kdo snědl holoubátko?

Česká národní pohádka.

Žena jednoho chalupníka upekla dvě holoubátka, jedno pro sebe, druhé pro muže, a když už byla pěkně do zlatova upečená, šla do chléva krávy podojit. Chalupník seděl v kuchyni a pěkně si hovil u pece a že měl hlad, nemohl se dočkat oběda. Chvilkami zvedl nos a lokal do sebe líbeznou vůni, kterou bylo cítit po celé kuchyni. To ho čím dále, tím více dráždilo, že neodolal a za chvíli už byl u pekáče. Když se přesvědčil, že žena ještě se nevrací, připlížil se znova k pekáči a v čerstvosti vyňal jedno holoubátko a snědl.

»Eh co, bylo beztoho mé,« omlouval svou mlsotu.

Že byl hladov, neměl však jednoho holoubátka dost a proto také bez dlouhého rozmyšlení pustil se do druhého a také je snědl.

Hned na to vyšel na dvůr, jako by se bylo nic nestalo a dal se do štípání dříví. Jeho žena konečně se vrátila, a že už bylo poledne pryč, uchystala na stole talíře, vylila polévku a zavolala muže.

Když polévku snědli, vysypala žena brambory na mísu a sáhla pro pekáč do trouby, ale div nevykřikla, když viděla, že pekáč jest prázdný. Konečně se vzpamatovala a obrátila se k muži, zvolajíc: »Někdo snědl holoubátko!«

»Já ne!« zalhal chalupník.

»Vždyť nikdo jiný tu nebyl, nežli ty!« řekla ostře manželka a div zlostí nehodila pekáč na zem.

»Snad mne nepodezříváš? To by tak scházelo! Já jsem ani nevěděl, že něco pečeš,« bránil se chalupník, stavě se uraženým.

Avšak jeho žena začala zle hubovati a naposled dala se do nářku, že má tak mlsného muže, a že tento dále zapíral, strhla se naposledy mezi nimi hádka, v které chalupník stále obviňoval ženu, že ona to byla, která snědla tu pochoutku.

»Nu dobře tedy, necháme prozatím hádky, ale od té chvíle nebudeme jeden na druhého mluvit. Kdo z nás dříve promluví, na tom to zůstane, že holoubátka snědl,« rozhodla chalupnice.

Od té chvíle bylo v chalupě jako v hrobě, tak že to oba už začínalo mrzet. Chalupnice nemohla se vadit, klevet vypravovat, a chalupníkovi zase se stýskalo, že nemůže ženě odpovídat a ani si zazpívat. Ale první slovo nechtěl vyslovit ani jeden ani druhý.

Konečně nadešel už třetí den od té doby, co naposled spolu promluvili. Z nenadání zastavil se u chalupy kočár, sloužící skočil dolů a už byl v chalupě, aby se zeptal na cestu k městu.

Již chalupnice otevřela ústa, chtějíc dáti odpověď, ale hned se vzpamatovala a jen ukázala rukou v tu stranu, kterou mají jeti, a chalupník udělal totéž.

Sloužícímu tato odpověď nebyla jasná a proto když se vrátil ke kočáru, povídal pánovi, že v chalupě jsou dva němí manželé, a že celkem nic od nich se nedozvěděl.

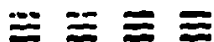
A kdo snědl holoubátka? (Str. 134.)

Když to zaslehcla chalupníková žena, vyběhla ven a vsedla si do kočáru k pánovi, dávajíc mu posuňky na srozuměnou, že mu cestu ukáže.

Pán ovšem udělal hned místo, kočí práskl do koní a jeli.

Tu chalupník křičí z okna: »Ženo, ženuško, neodjížděj a odpusť mi to! Já jsem to byl, který jsem snědl holoubátka!« Myslilť totiž, že jeho žena chce v zlosti mu ujetí pryč.

Tato dala se do smíchu, a když pán se tomu divil, celou příhodu mu vypravovala. To pána velice rozveselilo, tak že dal chytré ženě dukát, aby si mohla koupit jiná holoubátka; ale z těch nedostal její muž ani na zub.

Rozhněval Boha,

Polská pohádka. Dle Mieczislava Czernedy.

Byl jednou velice zámožný hospodář, který měl hezoučkový stateček a všeho dost, tak že tato zámožnost naposledy popletla mu hlavu. Místo aby byl Bohu za vše ze srdce povděčen, říkával: »Kdo se mi vyrovná? Lidé sice říkají, že mi Pán Bůh žehná, ale kdyby nežehnal, bylo by to zrovna tak. Hospodařit se musí umět a pak jde všechno samo sebou.«

»Nerouhej se Bohu, ať tě netrestá,« napomenul kdysi kmotra Chlubila staříčkový výměnkář. »Zrovna tak pošetile jak ty mluvíš, mluvil jeden z mých prastrýců a víš, co se mu stalo? Vyhořel a byl žebrákem...«

»A já i kdybych vyhořel, nezchudnu, naopak postavil bych si statek nový a ještě krásnější,« mínil zpupný hospodář a smál se řeči dědečkově.

V tom kdosi přiběhl z venku a křičel: »Pantáto, hoří u vás, stodola už je v jednom plameni.«

Že dům byl zrovna plný hostů, tito ihned vstávali od stolu, chtějíce hasiti, ale kmotr Chlubil nedopustil, aby se namáhali, ale pouze klidně jim řekl, jako by se nic nestalo: »Jen sed'te a pijte! Když hoří, tak hoří!«

Lidé ze vsi sice také přispěchali na pomoc, ale když viděli, že hospodář a jeho čeleď ani prstem nehne, také nečinně se dívali na oheň, který naposled ztrávil všechno.

Kmotr Chlubil ani nyní nenaříkal, ale sebrav se, šel k říčce, nad jejímž břehem nakláněla se stará vyhnílá vrba, v níž měl uschovány všechny svoje peníze. Ale co vidí? Po vrbě nikde není ani památky, neboť prudká strž mračen rozvodnila říčku, která podryla kořeny starého stromu a odplavila jej v cizí kraj.

Tak z kmotra Chlubila stal se žebrák a byl naposled rád, když ho přijali na nedalekém šlechtickém sídle do služby, aby roznášel dopisy.

Kdysi na takovéto cestě zastihla ho noc a proto byl nucen doprošovati se noclehu u majetného a dobromyslného člověka, který dopřál mu netoliko čistého a teplého lůžka, nýbrž i pohostinství. Po večeři prvé nežli se uložili k spánku, o lecčems ještě hovořili.

Také kmotr Chlubil se rozpovídal a jal se vypravovat o sobě: »I já jsem býval kdysi bohatým člověkem, ale vyhořel jsem. Z toho však jsem si nic nedělal, poněvadž jsem měl ještě mnoho peněz, ale ty na neštěstí jsem si uschoval v staré vrbě. Doufal jsem, že opět a ještě lépe si statek postavím, ale se špatnou jsem se potázel, neboť když jsem k říčce přišel, vrba byla pryč i s penězi, — velká voda ji odnesla i s mým pokladem, takže mně zůstalo jen to, co jsem měl na sobě.«

Hostitel sotva že slyšel toto vypravování, pohlédl na svou ženu a zamyslíl se, neboť právě ta vrba připlavala k nim až pod stodolu, a když ji chtěli rozsekat, vypadly z ní ony peníze. Přes to přese vše hostitel neřekl nic, a teprve když kmotr Chlubil uložil se na lože, oba manželé začali uvažovati, jak by příchozímu jeho dukáty vrátili.

»Víš, co uděláme,« pravil posléze hospodář k ženě: »Vykrojíme z bochníka spodní kůrku a až tam dukáty

nacpeme, zase kůrkou díru zakryjeme a chleba mu dáme na cestu. Že je jistě najde, není pochybnosti a my tak se zbavíme hříchu i zbytečných díků tohoto člověka.«

Jak se uradili, tak to učinili. Kmotr Chlubil ráno bochník vzal a poděkovav za vše, odešel.

Cestou potkali jej honáci, kteří dříve kupovali od něho vepřový dobytek i tázali se, nemá-li nic na prodej.

»Ne, nemám, ač jsem dosti míval. Ale přišlo na mně neštěstí, vyhořel jsem a musím nyní sloužiti. Ale chcete-li, kupte si ode mne ten bochník chleba, však se vám dobře hodí. Jste tři a sníte ho za den.«

»Proč bychom nekoupili,« řekl jeden z nich a dal kmotru za bochník nějaký ten groš.

Kupci šli dále a přišli do téže vesnice k témuž hospodáři, který svému nocleháři onen bochník chleba daroval, i tázali se i tam, má-li něco na prodej.

»Já nemám, ale Bůh má,« odpověděl hospodář. »Zatím posadte se a pohovte si,« dodal a již odešel, aby honáky něčím pohostil. Ti to zpozorovali a proto řekli mu, sotva že se z venku vrátil: »Neobtěžuj se zbytečně, jídla máme dost.« A již jeden z nich vyňal homolky a pecen chleba, řka: »Tenhle bochník zrovna jsme před chvílí koupili od jednoho pocestného člověka, jenž pospíchal, aby psaní někam donesl ze zámku.«

Hospodář i hospodyně nad těmi slovy se nemálo zarazili, vždyť hned se domyslili, že jest to bochník, do něhož vložili dukáty pro onoho nešťastného člověka. Proto pravili honákům: »Nejdříve poohlédněte se po dvoře, zdali se vám něco hodí.«

Honáci poslechli a vyšli ven s hospodářem, jenž pohlédl opět na ženu, a ta rázem pochopila, co má učinit.

Neboť sotva že se ocitli venku, bochník zaměnila s jiným a odnesla. Tito vrátili se, posnídali, snad i něco koupili a odešli.

Hospodář i hospodyně byli tomu rádi, že se jim poštěstilo zachránit peníze, neboť stůj co stůj chtěli je vrátit jejich původnímu majiteli, jenž přišel do neštěstí.

A ten po nějakém čase zase přišel nesa psaní a prosil jako tehdy o nocleh. Sedlák i selka rádi ho přijali a pohostili, a než druhý den ráno odešel, zabalili peníze do šátku a vložili mu jej do torby. Po snídani se s ním rozloučili, a on odešel, poděkovav za všecko.

Když pak ubíral se pěšinkou po zahradě, pomyslí si: »Hle, co tu krásných jablek roste! Proč bych si tedy nějaké neutrl?« A už dal se do trhání, ale že ta nejpěknější byla hodně vysoko, sňal torbu a pověsiv ji na větev, vylezl na strom. V tom však spatřiv hospodáře, honem seskočil a šel dále, na torbu zapomenuv.

Hospodář vida co se stalo, řekl: »Chud'as, polekal se! Ale zda není bláhový? Když věděl, že už po dvakrát jsem ho pohostil, snadno se mohl dovtípit, že bych ve své dobrotě pro několik jablek také se nehněval. I torbu s penězi zapomněl, ale vím, co udělám! Předběhnu ho tady kratší pěšinkou a položím ji na lávku vedoucí přes potok. Po té musí jíti a jistě svou torbu tam najde.«

Tak pravil a také tak učiniv, schoval se do křoví vedle lávky.

Za chvíli přišel onen nešťastník a máje jíti přes ní, řekl: »Dobře, že ještě vidím na cestu, neboť aspoň posílkou mohu si něco přivydělati. Ale kdybych oslepl, jak bych mohl jíti přes lávku? Počkej, hned to zkusím,« do-

dal a již přivřev oči, jal se holí t'ukati před sebou, kráčeje dále. V tom o cosi nohou zavadil, ale ani toho si nepovšímnuv, minul lávku a již po chvíli zmizel v blízkém lese.

Hospodář, jenž ze křoví se na to díval, vystoupil a řekl, pohlédnuv do rozvodněného potoka, kam nešťastník peníze shodil: »Nebožák, není mu pomoci! Rozhněval Boha!«

Obušku, hýbej se!

(Z Kašubska.)

Jeden chalupník, že byl velice chudý, sám si spravoval v sobotu staré boty, aby mohl jít v neděli do kostela. Pracoval dlouho do noci a ráno, ukončiv práci, pěkně se oblékl a vzal si modlitby. Na kázání slyšel, že když někdo obětuje svoje jmění kostelu, Pán Bůh mu stokrát jiným způsobem vynahradí. I tu chudýas hned si umínil, že svou chaloupku prodá a knězi do kostela peníze přinese.

Přišel domů, pověděl ženě svůj úmysl. V několika dnech byly peníze u faráře. Ale den za dnem utíkal, děti plakaly hladem, žena hářusila na muže, ale o náhradě nebylo ani vidu. Když naposledy trápil hlad i jeho, oblékl se jako žebrák, vzal do ruky hůl a šel Pána Boha hledat. — Šel jeden den, šel druhý den a potkal starého ovčáka, který pásł velké stádo beranů. Že měl ubožák velký hlad, šel k ovčákovi a prosil ho, aby mu dal zbytky od jídla. Při jídle vypověděl všechno, co udělal, a jak se mu vedlo.

Tu starý ovčák nad ubohým chalupníkem se slitoval a dal mu beránka, který na každé zavolání »Beránku, zatřes se« sypal dukáty, ale při tom dal mu výstrahu, aby v jedné vsi, jíž musel jít, ke své staré kmotřičce nechodil.

Chalupník s velkou radostí uložil si beránka na plece, poděkoval starci za něj a chutě vydal se na cestu domů, aby děti a ženu potěšil.

.....

Když byl za horou, začal slovům starcovým nedůvěřovati, neboť nemohl si to nijak v hlavě srovnati, aby obyčejný beránek sypal dukáty.

Chtěje se lépe o pravdě přesvědčiti, posadil beránka na zem a zvolal slovy starcovými: »Beránku, zatřes se!« A když v tom okamžiku u nohou beránkových dukáty spatřil, považoval se za nejšťastnějšího člověka na světě.

Bez odkladu naložil si beránka na ramena a šel domů. A jak šel kolem hostince kmotřičky, hned ho prosila, aby jí navštívil, že už se tak dlouho neviděli.

Chalupník z počátku trochu váhal, ale chtěje ukázati, že má dukáty v kapse a že ho také štěstí potkalo, šel ke kmotře. I dal jí nejprve svůj dárek od starce k uschování a ve své prostodušnosti ji hned upozorňoval: »Ale neříkejte mu: »Beránku, zatřes se!« Potom sedl si za stůl a vypil sklenku piva.

Ale kmotřička byla chytrá a hned se domyslila, že v těch slovech musí býti nějaké tajemství. Proto odnesla beránka do jiné světnice a když byla sama, řekla: »Beránku, zatřes se!«

Když viděla, že dukáty sypal, začala rozvažovati, jak by kmotra ošidila. Po malé chvíli umínila si, že kmotra vyčastuje a pozve na nocleh; nazejtří ráno místo jeho beránka že mu dá jiného podobného ze svého stáda. A tak se také stalo.

Časně ráno vzal chalupník beránka na plece a běžel k ženě a dětem, které plakaly. On však jim hodil několik dukátů, aby žena připravila dobrý oběd. Žena nemohla se vynadivit, kde její muž nabral tolik peněz, ale nechtěla se ho hned ptáti.

Po obědě postavil chalupník beránka na stůl, svolal děti, aby jim kutálejícími dukáty udělal radost, a křikl: »Beránku, zatřes se!«

Ale beránek stál jako dřevěný, ani hlavou nehnul.

Děti byly najedeny, začaly se smáti, a žena myslila, že muž se zbláznil. Chalupník rozloben, že se jeho přání nevyplnilo, opakoval ještě jednou slova starcova, ale opět bez výsledku.

Dokud dukáty stačily, byla v domě spokojenost, ale když se začalo v domě nedostávat, počala žena mužovi vyčítati, že nic nedělá a o živobytí se nestará. I nezbylo chalupníkovi jiného, než aby vzal zase hůl a šel hledat starce. Že ho pěkně neuvítá, věděl, ale co dělat.

Stařeček se přece slitoval nad chudou rodinou a dal mu zase ubrus, který na každé zavolání »Ubruse, roztáhni se«, sám se prostřel a na něm bylo nejpěknější jídlo a pití, ale dal mu zase výstrahu, aby nechodil ke své kmotřičce.

Chalupník byl s darem spokojen, poděkoval starci a šel domů. Brzo byl za horou, sedl si na zem a poručil ubrusu ne z nedočkavosti, ale z hladu, protože mu v břiše kručelo, aby se roztáhl. A když najeden šel kolem hostince, čekala na něj jeho stará kmotřička přede dveřmi a opět ho prosila, aby jejího hostince nepomíjel. Chalupník sice dlouho váhal, ale naposled přece šel a dal jí ubrus k uschování, řka: »Drahá kmotřičko, neříkejte »Ubruse, roztáhni se!«

Chytrá kmotra dala mu dost pítí zadarmo, a kmotr pil víc a víc, až se mu hlava točila. A kmotra s ubrusem udělala to zrovna tak jako s beránkem.

Chalupník přiběhl k ženě a dětem, hodil ubrus na stůl a zavolal: »Ubruse, roztáhni se!«

Ale ubrus se nehnul, a tu teprvé bláhovec začal rozmyšlet a na kmotru se zlobiti. Pak se vrátil znova k starci, prosil ho na kolenou, aby mu odpustil, že ani nyní jeho

výstrahy neposlechl, aby se nad ním slitoval a zachránil ho.

Stařec tentokrát dlouho váhal; konečně dal mu hůl se stříbrným kováním, drahými kameny vykládaným, a poručil mu, aby nyní svou kmotru navštívil a dobře si pamatoval slova: »Obušku, hýbej se!«

Chalupník plný radosti děkoval starci mnohokrát a pospíchal rychle k ženě a dětem, ale byl za horou zvědav, co hůl znamená a chtěje se přesvědčiti, zvolal: »Obušku, hýbej se!«

V okamžiku stáli před ním dva ohromní siláci a začali ho nemilosrdně bít. Chalupník strachem všecek bez sebe, nevěděl, jakým způsobem poručit, aby ho přestali bít; konečně notně zbit vykřikl: »Obušku, přestaň!«

A hned siláci zmizeli, a hůl stála před ním.

»Dobrý jsi, dobrý,« pravil chalupník vstávaje se země, »ty mi pomůžeš k dřívějším darům.«

Jak přišel do vsi, kde kmotra bydlela, vstoupil k ní do domu jako ku staré známé. Ta tomu byla velice ráda, neboť domnívala se, že zase bude míti dobrý zisk z něho.

Dobře ho vyčastovala a pak se ho ptala, nemá-li nic k uschování. I dal ji hůl s prosbou, aby neříkala: »Obušku, hýbej se!«

Kmotra se v duchu smála hloupému sousedu, myslíc sobě: »Bodejť by mi všechno nepověděl, co nemám říkat!« I šla s holí do druhé světnice a sotva práh překročila, zvolala netrpělivě: »Obušku, hýbej se!«

A již tu dva obrové začali ji holemi bít, že nemohla dechu popadnouti. Na její křik přiběhl jí hostinský na pomoc a tu hupy, cupy! i jemu dostalo se notného výprasku.

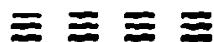
Chalupník vida to, křičel: »Obušku, jen hodně, jen hodně, dokud mi beránka a ubrusu nevrátí!«

„Obušku hýběj se!“ (Str. 145.)

Kmotře nezbývalo nic, než vrátit mu, co mu vzala, i poručila přinést mu beránka a ubrus. Chalupník tentokrát byl chytřejší a proto se nejprve přesvědčil, zdali dostal pravého beránka a pravý ubrus. Potom teprve vzkřikl: »Obušku, přestaň!« A obušek přestal bít.

Pak šel se svými dary rychle domů k ženě a dětem. I měli potom všichni velkou radost, neboť měli dost peněz i živobytí, ale nezapomněli na Pána Boha ani na lidi a každému chudému pomáhali.

Chudý a boháč,

Z národních báchorek a pověstí Bož. Němcové.

Jedné ženě zemřel muž, i zůstalo jí šest nedospělých dětí a po zapravení pohřbu sotva sousto chleba. Jeden chalupník se nad ní slitoval a nabídl jí světničku, v níž sice zdarma přebývala, ale tolik žaludků nemohl nasytit, protože sám neměl mnoho. Za to děti měly kmotra mlynáře, jenž byl velký boháč, ale nikomu nedal ani haléře. Proto také vdova netroufala si o něco ho požádat, až hladem svých dítek přece byla k tomu přinucena. S těžkým srdcem brala se do mlýna, kde mlynář právě stál na záspi. Slzíc políbila mu ruku a snažně prosila ho za almužnu.

»Co si myslíte, žebrotino, když jsem váš kmotr, že budu vás nyní všecky živit?« zlostně rozkřikl se na ni boháč.

»Nehněvejte se, pane kmotře, neboť prosím jen o něco málo pro své děti, které mají hlad. Nemám groše doma, nemám do úst chleba, abych je nasýtila! Pane, ustrňte se nad nimi!« úpěnlivě prosila ubohá matka.

»Jděte mi s očí, nic vám nedám! Či chcete na poctivém člověku i poslední kabát? Co je mi do té vaší drobotiny!«

»Pán Bůh vás netrestej za to slova! Děti jsou boží požehnání, a proto také má je každý přijmout jako nejvyšší dar od Boha. Ostatně snad se Pán Bůh nade

mnou přece slituje a sešle mi dobré srdce ku pomoci, aby moji malí červíčkové hladem nezemřeli. Buďte s Pánem Bohem!» řekla vdova odcházejíc.

»Jděte třeba k šipku, ale víc mi sem nechodte, sice vás psem vyštvu!« hartusil mlynář.

S pláčem šla chudá vdova od boháče. Avšak mlynářka, která slyšela tu rozmluvu, přece se slitovala nad ubohou matkou a skočila do komory, nabrala do mírky mouky, kus chleba, zatočila do zahrady, ženu zavolala k plotu a dala jí to.

»To je jenom prozatím, však já vám potají často pošlu. Tu mírku pošlete mi po vašem chlapci Josefovi,« zašeptala dobrosrdečná mlynářka, neboť se bála, aby to neslyšel její muž.

Vdova srdečně poděkovala mlynářce a Bohu, že jí seslal pomoc. Na to pospíchala domů, ale přece se zastavila na cestě u osamělé kapličky, zasvěcené sv. Josefovi a tam k patronu chudých dítek vroucně se modlila, aby nad ní a jejími sirotky se smíloval.

Posilněna důvěrou v Boha došla domů a hned lačným dítkám jídlo strojila, rozdělivši jim dříve po kousku chleba. Knedlíky byly uvařeny, a vdova právě zasedala s dětmi ke stolu, když někdo právě zaklepal na dveře. Žena běžela otevřít, myslíc, že to jde někdo k nim ze sousedství, ale jak se podívala, když při světle loučí uviděla tvář úplně jí neznámého mládence.

»Prosím vás, matko,« žádal dojemným hlasem, »můžete-li mne nechat někde v koutečku přenocovat a máte-li na zbytek sousto chleba; nikdo mi nechce dát noclehu v celé vesnici, a já dále jít nemohu, protože je čirá tma, a moje nohy jsou již chůzí zemdleny. Jsem chudý pocestný, Pán Bůh vám vše zaplatí.«

»Jen pojd'te dál! Co mám, to dám,« řekla vdova a neznámý musil ihned zasednout za stůl a jísti s nimi. Když pojedli, dala mu ještě kus chleba, ale sama nejedla, aby pocestný i s dětmi se nasýtil. Měla však jen jednu peřinku pod hlavou, ostatní peřiny zastával vonný mech. Jak nejlépe dovedla, pocestnému ustlala a měla velikou radost, když viděla, kterak tento k dětem přiklekává, aby s ní a s maličkými se modlil.

Když děti se pomodlili, řekla chudá žena: »A nyní ještě přidáme modlitbičku k svatému Josefovi!« Robátka znova zvedla ruce a prosila sv. Josefa, aby jim byl tatíčkem a aby je sirotky neopouštěl.

»Proč pak nejvíce vzýváte svatého Josefa?« ptal se pocestný dítek, a nejstarší chlapec odpověděl: »Když nám umíral tatíček, povídal nám: »Děti, neplačte, Bůh vás neopustí, zvlášť budete-li vzývati sv. Josefa, neboť ten bude vám otcem, a budete-li hodny, nedá vám zahynouti. A skutečně. Před večerem jsme se v jeho kapličky modlily a o chléb prosily, a za chvíli nám maminka přinesla jíst.«

»Jen buďte vždy čistého srdce, a sv. Josef, v něhož tolik důvěřujete, vás opravdu neopustí a bude vaším otcem,« řekl pocestný a políbil dětem čela.

Po modlitbě šli spat a cizinec také, ale matka neulehla dříve, až všichni usnuli.

Ráno sotva se rozednívalo, byla již na nohou, ale jak se podívala, nevidouc pocestného na loži; šla ven, ale nikde ho nebylo. Zase se vracela do sednice, ale Josífek jí běžel vstříc a s dychtivostí ji táhl ke svému loži.

»Podívej se, maminko!« pravil a ukazoval na hodnou hromádku zlatých peněz.

»Pro Bůh, dítě, kdo ti dal tolik peněz?«

»Mně se zdálo, že ten mládenec, co u nás zůstal na noclehu, vstává, že mi ty peníze klade do mého lože a povídá: ‚To dej matce za nocleh! Já jsem tvůj svatý patron; když budete hodni, neopustím vás nikdy.‘ Já se probudil, mládence jsem už neviděl, ale peníze ležely vedle mne.«

»Děti, poklekněme a pomodleme se, to byl zcela jistě svatý Josef, který vyslyšel naši modlitbu a smiloval se nad námi. Pán Bůh svých dítek neoslyší,« řekla hluboce dojata matka, a děti poklekly s ní a modlily se.

Bylo po nouzi. Ale vdova měla strach, aby lidé ji o ty peníze nepřipravili a proto dětem přikázala, aby nikde nic nepovídali.

»Ale matičko,« řekl chlapec, »přece bych rád věděl, co těch peněz je. Škoda, že jsem mírku odvedl! Ale necht'! já si ji půjdu vypůjčit.«

Vdova zatím schovala peníze do staré plachty, a když byl den, běžel Josífek pro mírku do mlýna.

»Co budete měřit?« ptal se mlynář, který se k tomu trefil, když hoch od mlynářky mírku přijímal.

Josef, který nebyl zvyklý lhát, se začervenál a neodpověděl, což bylo mlynáři podezřelé. Vzal tedy chlapci opět mírku z ruky a odešel s ní do mlýnice, kde její dno těstem pomazal.

Za chvíli byl Josífek s mírkou zpátky a sotva se k odchodu obrátil, pan mlynář se do ní podíval a hle, na dně se blýštil přilepený dukátek...

»Tak tedy je to?« divil se. »Nu počkej, paní kmotro, já se ti na ty dukátky podívám!« dodal a usmál se.

»Poslyš, hochu,« řekla vdova k Josífkovi, když se vrátil, »věř mi to, že ty peníze jsou jenom pro starost. Dokud jsme neměli doma krejcaru, neměla jsem strach

před zlými lidmi, ale nyní mám starost, aby nám je někdo nevzal.«

»Já vím, matičko, co uděláme; svatý Josef je nám dal, on nám je také bude chránit a proto schovejme je do kapličky za oltář.«

»Máš pravdu, chlapče, udělejme to tak a to hned,« odpověděla vdova. I vzali peníze, donesli do kapličky a uschovali je za oltář. Sama však rozběhla se do města a tam za jeden peníz nakoupila vařiva, aby děti se opět za dlouhý čas najedly.

Nadešla opět noc a vdova chtěla již shasnout louč, když zase někdo zaklepal na dveře, a jako před tím vidí matka cizího člověka, který rovněž prosil o nocleh. I pobídla jej, aby vešel do světnice a hned také snášela jídlo, aby pocestný se posilnil.

»Včera bych vám špatně mohla posloužit, ale dnes nám Pán Bůh nadělil, a proto pojezte a tady na tom mechu si pohovte,« řekla vdova a už upravovala lože, na něž položila svou jedinou peřinku.

Vandrovní trochu pojedl a jen na lavici se natáhl.

»Ty můj Spasiteli, jak zcela jiný byl ten včerejší host! Tenhle ani kříž neudělal a snad už spí,« podivila se chudá žena a také ulehla. Jen však sdřímnula, opět se ozve klepání na dveře, až se ulekla, zvláště když viděla, kterak noclehář spěchá otevřít.

»Jen zůstaňte ležet, vždyť já sama se zeptám, kdo to je,« zašeptala, zdržujíc ho.

»Jen nechte, matko: ten, kdo klepe, je zloděj, a Pán Bůh sám mne poslal, abych vás jeho sprostil,« řekl podivný host a když přišel ke dveřím, nahlas se otázel: »Kdo to tluče?«

»Jsem čert a jdu si pro vaše peníze,« ozval se zvenčí hlas. Ale vandrovník přece otevřel a řekl: »Ty sice nejsi

čert, ale přestrojený mlynář. Za to však já jsem čert,« a už popadl neznámého příchozího do náručí a zmizel.

Ulekaná vdova klekla na zem a dlouho se modlila, nemohouc si to všechno vysvětlit.

Druhý den bylo slyšet, že bohatý mlynář se ztratil; nikdo nevěděl, kam se poděl, jen chudá vdova mohla dát zprávu o jeho strašné smrti a také to mlynářce pověděla, aby za jeho duši se pomodlila, což také mlynářka činila a celou polovici jmění chudým rozdala, aby svou modlitbu učinila co nejvíce platnou. Vdova se svými dětmi byla nyní šťastná i vychovala z nich hodné a rozšafné lidi, a na sv. Josefa nikdy nezapomněla.

Cikán a čert.

Polská pohádka. Dle Karla J. Erbena.

Starý cikán šel sloužit čertu, a čert mu řekl: »Dám ti, co chceš a budeš mi jen roštít a vodu nosit a pod kotlem přikládat.«

»Dobrá,« řekl cikán, ač smrděl leností.

I dal mu čert vědro a řekl: Běž a naber mi vody z té studně.«

Milý cikán šel, nabral do vědra vody a táhl klikou vzhůru. Ale že to bylo příliš těžké, vylil zase vodu z vědra a prázdné je vytáhl nahoru. Ale co domů přinést, aby se čert na něho nezlobil? I vytáhl milý cikán z plotu kůl a začal jím rýpati kolem studnice, jako by kopal.

Čert nemoha se ho s vodou dočkati, šel se podívat, co dělá, a když to viděl, zvolal: »Co to robíš? Proč jsi mi nepřinesl vody ze studnice?«

»Co dělám? Chci vykopat celou studnu a tobě ji přinést, abys vždy měl dost vody při ruce,« odpověděl starý chytrák.

»Nech toho, příliš bys se utrmácel, a já tak dlouho čekat nemohu, protože bych hromadu dříví spálil nadarmo,« řekl čert a nabral a donesl si vody sám.

»Škoda, že jsem to nevěděl, sám jsem ti vědro mohl donést,« na oko litoval cikán.

Jindy zas jej poslal čert do lesa pro roští. Cikán šel a v lese přepadl jej liják a promočil jeho šat až na kůži. Starý ozábl a proto nechtělo se mu s dřívím se tahat. I co udělal! Nadřel si se stromů lýčí, šel kolem lesa a začal lýčím svazovat strom od stromu.

Čert čekal a když se nemohl cikána dočkat, šel mu naproti i zvolal: »Co to děláš, ty staré třestidlo?«

»I co bych dělal! Chci ti dříví přinést a proto svazuji les v jednu otýpku, abych s tím drobným chamradím se nemusil nosit!«

Čert vida, že s cikánem nic nepořídí, nabral si roští sám a šel domů. Potom šel k starému čertu si postěžovat a povídá mu: »Najal jsem do služby cikána a nevím si s ním rady. My čerti jsme dost silní a chytří, ale co je to platno, když on je ještě silnější a chytřejší, a proto nezbývá mi nic jiného, než abych ho zabil.«

»Dobře, zab ho, jak si večer lehne, neboť mohl by nás některého ještě ošidit,« souhlasil starý čert.

Cikán bezpochyby něco čul a proto nelehl si na lávici jako obyčejně, ale položil tam jenom svůj kožich a sám si vlezl vedle do koutka.

Čert myslel, že cikán už tvrdě spí, a uhodil palicí do kožichu, že se jen zaprášilo, a potom šel také se vyspat, jsa jist, že je už po cikánovi. Ale ráno vstane a vidí, že cikán se jen usmívá a čeká u kamen na snídání.

»Nezdálo se ti nic v noci?« ptá se čert plný udivení cikána.

»I nezdálo! Spal jsem jako dub a jen jednou jsem se probudil, když mne nějaká blecha štípla,« pravil starý lišák, všemi mastmi mazaný.

Čert šel opět k starému na poradu, a stěžoval si: »Toho cikána se tak lehko nezbavíme. Já ti ho praštil

v noci palicí do hlavy, co jsem jen měl síly. Ale nic se mu nestalo; ten chlap myslí, že ho jen blecha štípla.«

»Tož mu raději zaplať, ať si jde jinam do světa služby hledat,« míní starý, a mladý poslechl.

Cikán, když dostal pytlík plný dukátů, měl radost a šel. Ale mladému čertu brzy bylo líto tolika peněz a proto šel k starému na radu.

Starý radil: »Běž za ním a až ho dohoníš, řekni mu, aby se s tebou vsadil, kdo z vás dvou více dupne na kámen.«

Mladý čert se rozběhne a když dostihne cikána, povídá mu: »Já řku, vsaďme se o ten pytlík dukátů, kdo z nás silněji dupne na kámen!«

»Tedy dupni!« řekl cikán, a čert opravdu dupne na kámen jednou, po druhé, po třetí, až se všecko zatřáslo.

»To nebylo nic!« smál se cikán, »já myslil, že máš větší sílu. To já když do kamene dupnu, všechna šťáva z něho vystříkne jak z hniličky.«

A už se cikán přitočil k jinému kamenu, pod nímž stála louže vody a sotva dupl, cákl a už vystříkla voda vzhůru a také čertu do obličeje a do očí.

Čert utekl a běžel k starému na radu.

»Běž za ním a vsaď se, kdo z vás výše palicí vyhodí,« radil starý.

Cikán zatím ušel několik mil a když se ohlédl, zase viděl čerta za sebou.

»Co chceš, ty pokušiteli?« řekl mu.

»Vsaďme se, kdo z nás výše vyhodí tuto palici, neboť toho potom budou peníze,« navrhoval čert.

»Nuž, hod' palicí, budeme vidět!«

Čert sebral své všechny síly a hodil palici do výšky, že to hodnou chvíli trvalo, než opět spadla na zem.

Když to viděl cikán, smál se: »I ty nemotoro nemotorná, což opravdu to už lépe nedovedeš? To když já tu palici vzhůru vyhodím, tak se s ní vůbec už neshledáš, protože poletí až do nebe. Tam mám dva bratry, kteří jsou vyučení kováři; ti ve dne v ohni nahřívají ty hvězdičky, co vidíš na obloze, aby v noci pěkně svítily. Někdy také bratři musí některou překovat a narovnat. Ach, ty budou mít radost, až jim tam hodím tu palici! Ukaž ji honem!«

Ale čert, jak to slyšel, honem palici schoval za záda a řekl: »I to bych byl blázen, abych se díval, jak ty rozdáváš z mého! Pakli potřebují tvoji bratři palici, ať si ji udělají anebo koupí!« A už utíkal zas na radu k starému.

A starý radil: »Běž za ním a vsad' se s ním, kdo z vás dvou rychleji poběhne.«

Čert opět dohonil cikána, ale ten odpověděl: »S tebou se honit nebudu, abych tě nezahanbil a proto raději uděláme zkoušku. Já totiž mám tady v pytli svého tříletého synka, který mi přišel naproti. Toho napřed pustím, a když ty ho dohoníš, pak teprve já budu s tebou v běhu závodit.«

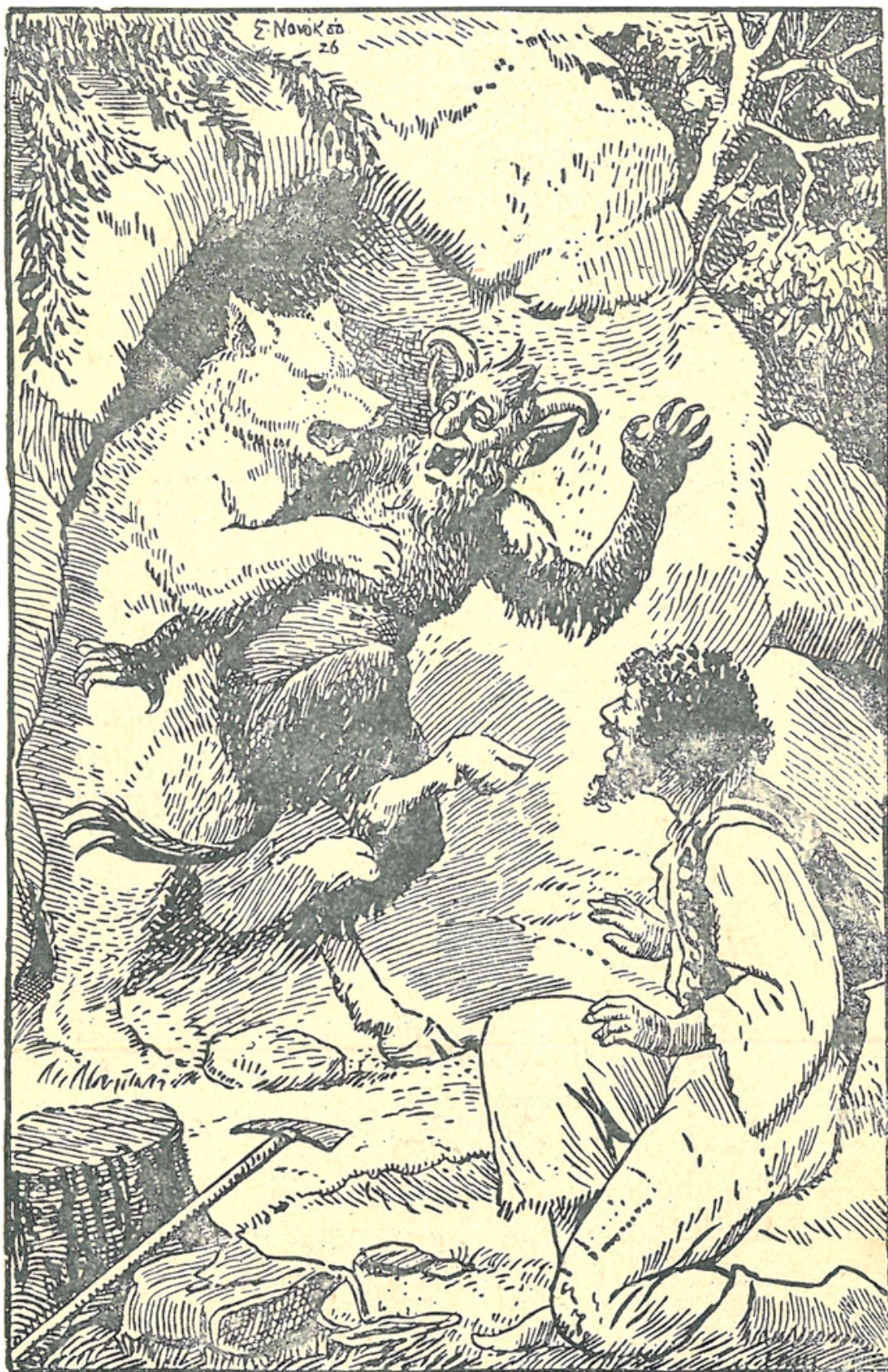
A jen cikán dopověděl, rozvázal pytel a vypustil z něho zajíce, kterého chytil spícího pod mezí.

Zajíc vyskočil a běžel s větrem o závod, chvílemi skákaje sem a tam, jak se dalo.

»Nu běžet umí, ale neběží pořádně,« namítal čert.

»Co? V mé rodině nikdo neběží pořádně. Cesta necesta, kopec nekopec, jáma nejáma, to je nám jedno. Přes všecko běžíme, žádné překážky se nelekáme a proto zkus to též se mnou, ale až poběhneš vedle mne, dej pozor, ať si hnáty nepolámeš!« nabízel cikán.

»To bych byl blázen, abych se sázel s takovým potrhlym člověkem jako jsi ty a tvoje rodina,« řekl čert a pospíšil domů.

Cikán a čert u jeskyně. (Str. 159.)

Tam starý mladému poradil, aby se pustil v zápas s cikánem, kdo je z nich silnější.

Jak to cikán slyšel, hned řekl: »Bojím se o tebe, abych ti kosti nerozmačkal, až spolu se chytíme do křížku, neboť bys byl potom mrzákem. Ale víš, co? Mám otce a ten je tak starý, že již sedm let mu musím nosit potravu do jeskyně, v které leží. Zkus to napřed s ním a když ho přemůžeš, tak se spolu do opravdy popadneme.«

Cikán chytrák věděl totiž o medvědu a čerta zavedl k jeho doupěti.

Čert tam vlezl a řekl: »Vstávej, vousáči, budeme spolu zápasit.«

Ještě ani nedomluvil, medvěd se do něho pustil a co mu dal, to mu dal a pak celého poškrabaného jej z díry vyhodil.

Konečně poradil starý, kdo z nich silněji zahvídne, ten že pytel dukátů vyhraje, pakli to bude slyšeti na sto mil.

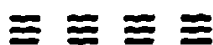
Čert hvízdnul, až to borem zaznělo a zašumělo.

Ale cikán řekl: »Že se nestydíš takhle slabě hvízdát! To když já hvízdnu, tak oslepneš i ohluchneš. Zavaž si raději oči i uši a já tu chvilku počkám.«

Čert zavázal si uši a oči a jak to cikán viděl, vzal paličici a uhodil čerta za uši jednou i po druhé.

»Aj, počkej a nehvízdej už, sice mne zabiješ!« křikl čert. »Bodejž by tě i s tvými penězi nehoda zadávila! Jdi si třeba na kolol!«

A to je konec této pohádky. S cikánem se nedávejte do hádky!

Silný Ctibor.

Z českých báchorek a pověstí B. Němcové.

Tam, kde dnes rozkládá se Riesenburský dvůr, stál nedaleko něho za starých časů veliký hrad, kolem a kolem obklíčený hustým lesem, kdežto pod hradem stávala malá chaloupka, v které zůstával ovčák.

Na hradě tom panoval statečný rytíř, který byl dobrý pán svým poddaným, ale přísný obzvláště na toho, kdo opovážil se dříví krásti z lesa, anebo dělat tam nějakou škodu.

Jednoho dne jel pán Riesenburský z procházky a tu vidí, kterak milý ovčák nese na ramenou jedli i s kořeny. Myslil tedy, že snad jedli porazil vítr, a ovčák že ji v lese našel a ukradl. Proto také na něho hněvivě se obořil: »Jak se můžeš opovážit krásti dříví z mého lesa?«

»Odpusťte mně to, pane rytíři; mám tuze špatný barák a proto už dlouho jsem přemýšlel, jak bych si ho spravil. Včera, jak tudy jsem šel, padla mi tato jedle do oka i pomyslil jsem si: »Tahle by se mi hodila!« I nedalo mi to, až jsem si pro ni dnes došel a ji ze země vytrhl.«

»Ty že jsi tak silný?« ptal se rytíř a s podivením pohlédl na ovčáka, který ještě stále držel jedli na rameni, ač nebyl veliký, ale svalovité a složité postavy.

»I což je o sílu,« odpověděl ovčák, »jen kdybych měl něco lepšího na zub.«

»A co bys potřeboval, abys byl ještě silnější?«

»Inu, já myslím, kdybych snědl dva pytle hrachu a několik uzených kýt, že bych byl s to s obrem se potýkat.«

»Dobře, je-li tomu tak, přijď si pro to zítra do hradu. Pro dnešek ti to ještě odpustím, žes mi tu jedli vytrhl, ale po druhé cti můj bor!« řekl rytíř a odejel na svém bujném koni.

Ovčák, který nezapomněl pánu se poděkovat, vesele kráčel s jedlí domů a druhého dne stáhl ženě cíchu s peřin a šel si do hradu pro přípověď. Hradní, který už od pána byl o všem zpraven, otázal se Ctibora: »Ale kam si to všechno dáš, a kdo ti to pomůže nést?«

»Naložím si to na ramena a ponesu to sám,« odpověděl Ctibor.

»Jsem tvůj blázen, že mi tohle povídáš?«

»O to, jak to unesu, se nestarej a jen mi dej, co tvůj pán mi slíbil.«

Hradní naschvál naměřil mu plnou cíchu hrachu, aby se přesvědčil, zdali to ovčák unese a přidal k tomu ještě šest kýt. Ale Ctibor zavázal si cíchu, do které vložil i kýty a poděkovav se hradnímu, šel pohodlně domů.

Několik dní potom přišla na hrad zpráva z Prahy, že tam bude veliký turnaj, ke kterému se měli sjetí rytíři z celé země. Tenkrát panoval obyčej, že sice rytíři zřídka se mezi sebou potýkali, ale měli za to silné panoše, kteří při těchto zápasech spolu závodili, aby ukázali, kdo z nich jest silnější a statečnější. Pouze Riesenburský pán neměl náhodou tenkrát žádného panoše tak silného, aby se mohl na něho spolehnouti, že v zápase zvítězí. I byl ve velké nesnázi, až konečně si vzpomněl na Ctibora. Proto také ihned poslal pro něho.

»Poslyš, Ctibore,« řekl, když ovčák vešel do dveří.
»Nechtěl bys se stát mým panošem?«

»Ach chtěl bych a jak rád!«

»Musel bys však se naučit zacházet se zbraní a dobře jezdit na koni.«

»Tomu všemu se rád naučím, síly mám teď až nazbyt.«

»Dobře tedy; jdi k hradnímu, on ti dá jiný šat, ale za týden musíš všechno umět. Potom pojedeme do Prahy.«

Ctibor skákal radostí až do stropu, když slyšel, že pojedou do Prahy a ve dne v noci se učil. Než uplynulo osm dní, uměl vše, co jest panoši potřeba, a rytíř úplně spokojen odebral se se svým komonstvem do Prahy. Tam z celých Čech již byli pohromadě rytíři a též mnoho cizinců; obzvláště se mnoho vypravovalo o jednom, který prý vzal s sebou velmi silného obra.

Když nastal den určený k turnaji, neboli zápasu, sjeli se všichni na ustanoveném místě, kde pro pány a paní bylo připraveno lešení ověšené skvostnými koberci, a právě před tímto lešením měli se panoši potýkat.

První vjeli na ohražené zápasíště dva panoši na pěkných koních; jeden byl onen vyhlášený obr, druhý panoš náležel kterémusi českému pánu, ale v malé chvíli byl cizinec vítězem.

Tak se stalo již několikrát, a proto cizinci měli z toho radost, kdežto čeští páni považovali to za pohanu. Tu přišla řada i na Ctibora. Když předejel a cizácký obr ho viděl, pohrdlivě přeměřil jej zrakem, a poněvadž Ctibor nezdál se mu dosti silný, řekl mu pohrdlivě: »Jak můžeš se opovážit, ty malý mužíčku, se mnou se potýkat? Tebe rozmačknu jako ten kámen.« A už vzal oblázkový kámen do ruky a rozmačknul ho jako homolku.

»Inu,« odpověděl Ctibor a popojel až k němu, »když myslíš, že jsem proti tobě slabý, nepotýkejme se, ale na rozchod podejme si rukul«

Obr podal mu s oušklebkem pravici, ale Ctibor ji popadl, vyhodil obra do povětří a zase jím tak nerázně smíknul o zem, že hrdopýšek ani se nemohl postavit na nohy.

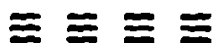
»Myslíš, že jen u vás umějí kameny mačkat? U nás umíme ještě něco víc!« zvolal statečný Ctibor a kde kdo vzdával mu pochvalu za jeho podivuhodný čin.

Avšak v tom se ozval Riesenburský pán: »Ctibore, Ctibore, obrův pán ujíždí, pusť se za ním!«

Ctibor nechal obra ležet a pustil se za jeho pánem, který chtěl proto ujetí, aby nemusil prohranou sázku zaplatit. Právě jel s kopce, když Ctibor ho dohonil. I skočil s koně a tak silně popadl kočár za kolo, že mu kus loukotě s třemi špicemi zůstalo v ruce.

»Tak se, pane, od nás neodjíždí!« zvolal na užaslého rytíře cizáka, který chtěj nechtěj musil se vrátit a českým pánům i Ctiborovi zaplatit.

Ctibor za svůj hrdinský kousek se stal rytířem a dostal do znaku kus loukotě se třemi špicemi. I žil ještě dlouho potom v dobrém přátelství s pánem z Riesenburka a když zemřel, byl pochován v Hoříčkách v kostele.

O hloupém Honzovi.

Z českých prstonárodních pohádek.

Byl jeden otec a měl syna Honzu. Kdysi řekl mu: »Honzo, ty rosteš jako dříví v lese, neboť nejseš k ničemu. Jak se jen jednou uživiš, až mne tu nebude?«

Ale Honza mnoho si tím hlavu netrápil a proto odpověděl: »O mne, otče, se nestarejte, však si snadno chleba najdu! Jsem zdravý a silný a proto půjdu a vstoupím někam do služby.«

A aby ukázal, že to myslí do opravdy, hned chystal se vydati na cestu. Matka upekla mu ranec buchet, a když se s rodiči rozloučil, vzal ranec, čepici a hůl a už vykročil z domova.

Dokud nedojedl buchet, bylo mu dobře, ale když snědl poslední, napadlo mu, že přece někde se musí uchytit, nemá-li hladem zahynouti mezi cizími lidmi. Když tak uvažoval o svém osudu, rozhlédne se kolem sebe a vidí před sebou zámek s překrásnou zahradou.

»Kdyby mne tam přijali, panečku, to by byla trefa!« myslí si. »V zámku patrně bydlí bohatí lidé a proto bych se tam tolik nenadřel jako u sedláka. Také stravu bych měl lepší, snad opravdu i hody. Proto proč bych se tam nepoptal, zdali by nepotřebovali mých služeb?« řekl si naposled a už vešel do brány.

Tam zastavil ho vrátný a ptal se, jak se jmenuje.

»Eh, co bych povídal, jak se jmenuji! Vždyť to není pán!« pomyslí si v duchu Honza. »Předevčírem mi říkají,« odpověděl nahlas.

»Předevčírem?« divil se vrátný. »To je divné jméno!« žasl, ale pustil Honzu, aby šel dále.

Honza šel nahoru k pánovi.

»Jak se jmenuješ?« ptal se ho pán, když ho byl do služby přijal.

»Honza!«

»Honza? Ach, to není hezké! Budeme ti říkatí Johannes!«

»I pro mne za mne, říkejte si mi, jak chcete, ale Honzo mne volejte, sice nebudu vědět, že jsem to já!«

Pán se zasmál a vykázal Honzovi práci na celý den, neopomenuv jej poslati napřed do kuchyně, aby se najedl.

»To by nebyl špatný začátek!« uvažoval Honza a už byl v kuchyni, co by napočítal pět.

Tam kuchařka dala mu najísti, a aby věděla, jak má nového sloužícího jmenovat, otázala se jej, jak mu říkají.

Honzu už to ptaní mrzelo a proto odpověděl úsečně: »D o b r é v í n o!«

Když přišel nahoru do pokojů, aby tam poklidil, uviděla ho paní a hned pravila: »Ach, to jest náš nový sloužící! Ale jak mu říkají?«

»Mně?« odvětil Honza. »Říkají mi Johanes, ale jmenuju se K o č k a.«

»Ten chlap je blázen,« pomyslí si paní a šla dál.

V tom přišla zámecká slečna a vidíc Honzu poklízet, řekla: »Aha, náš nový sloužící, že? A jak se jmenuješ?«

To Honzu pohněvalo, neboť měl zlost, že každý se ho ptá po jméně a proto pravil: »P e č í n k a.«

»Cha, cha, cha!« smála se slečna a odběhla do svého pokoje.

Po večeři usedl Honza ve svém pokojíku a že měl hlad, ač dostal ode všeho tři porce, dal se do uvažování, jak by se najedl. I přišel na myšlenku, že by se mohl podívat do spíže, zdali tam není něco k snědku. I plížil se po tmě chodbou ke spíži, která byla vedle slečniny ložnice. A opravdu bylo tam jídel dost a dost, na kterých si pochutnával, ale když byl v nejlepším, vyklouzla mu z rukou mísa a s třeskotem se rozbila.

Zámecká slečna ještě nespala a proto honem vzala svíčku a běžela se podívat do spíže, co se tam děje. Vidouc tam Honzu, ihned se dovтіpala, co tam asi dělá a proto běžela do pokoje k matce a už mezi dveřmi volala: »Mamá, mamá! Ve spíži jest pečínka!«

»To se ví, že je tam pečínka! Vřak jsme ji všechnu nesnědlil« zvolala paní.

»Ale on to všechno sníl« žalovala slečna.

»Kdo že to všechno sníl?«

»Ale ten náš nový sloužící. Dostal se nám do spíže a ještě mísu k tomu roztloukl.«

»I to je ničema! Hned to povím svému manželu a ten mu pořádně za to naklepá!« odlehčila si zámecká paní a už běžela do pokoje svého muže a volá: »Slyšíř, starý?«

»Co se děje?« odpověděl tento a už vyskočil z postele.

»Povídám, muži, vstaň honem, k o č k a je ve spíži!«

»Já jsem myslel, že hoří! A k vůli tomu mne budíš? Vezmi rákosku a vyžeň ji ven! Snad kočky se nebudeř bát?« zlobil se pán.

»Ale to není obyčejná kočka, to je ten nový sloužící a už prý tam všechno snědl,« vysvětlovala domácí paní.

»I to je něco jiného! To mu jich namelu!« zvolal pán a už vzal hůl a utíkal ven. Že však ve spíži nebyl už nikdo, běžel pán po schodech dolů, kde se něco kmitlo, ale dole klopýtl o ležící tam kuchařku a proto zvolal: »Kdo vás porazil?«

»Dobré víno, pane!« odpovídala kuchařka vstávajíc.

»Tak, to je pěkné! Tak vy mi chodíte na dobré víno a tolik jste ho vypila, že vás porazilo?«

»Ale dobré víno mne neporazilo, nýbrž náš nový sloužící. Právě dolů utíkal jako blázen!« hájila se kuchařka.

»Však já mu naložím, darebákovi!« křičel zámecký pán a již chtěl vyběhnouti ven z brány, kde dosud stál vrátný. I zeptal se hned vrátného, zdali neviděl nového sloužícího Honzu ven utíkat.

»Viděl jsem! Předevčírem!« odpověděl vrátný.

»Ale jak byste ho mohl viděti předevčírem tedy utíkat, když teprve dnes jsem ho přijal do služby?« zlobil se nad tou odpovědí pán a vrátil se do svého pokoje, kde opět si lehl.

Když však druhého dne po mnohém hádání se dovtípl, že Honza si dal několik jmen a tak tím zavínil to nedorozmění, musil se zámecký pán ke vši zlosti tomu smát, že je měl Honza za blázny.

Honza po této příhodě celý říční přiběhl domů.

»No, to se brzy vracíš ze služby!« hněval se jeho otec.

»Ještě bych nebyl přišel,« bránil se Honza, »ale bál jsem se bití. Pro kousek masa, který jsem si vzal ve spíži, zámecká slečna svolala na mne celý dům!«

»Vidíš, to máš z toho, žes neposlechl mé dobré rady! Vždycky jsem ti říkal, abys zanechal mlsoty, ale ty už

máš takovou povahu, že vše, co vidíš, musíš snísti a přecpati si žaludek. Ale u mne se ti to už nestane! Nemám sám skoro už ani suchého chleba dost!» řekl otec a smutně svěsil hlavu.

»Já vím, táto, co udělám,« odvětil Honza. »V zámku totiž slyšel jsem o jednom králi, který prý svolal mnoho učenců, aby se s nimi hádal. Ať prý mu mluví kdo co mluví, on pořádě jenom říká: »To je pravda,« neboť prý se vsadil, že nikdy nikomu neřekne: »Ty lžeš!« A kdyby prý přece ho někdo tak rozlobil, že by mu řekl »ty lžeš«, ten že vyhraje a tomu, že král dá svou dceru za ženu.«

»Nu, nevím, hochu, nevím, podaří-li se ti krále přivésti z rovnováhy!« pochyboval Honzův otec, ale Honza přece se sebral a šel.

Šťastně se dostal až do té cizí země a také do královského paláce, kde ke králi ho uvedli.

»Ty se tedy chceš se mnou přít?« ptal se ho král.

»Nu, pokusím se o to,« řekl Honza a sedl si vedle krále na vycpanou židli.

»Začni tedy povídat, a jestli ti řeknu, že lžeš, dostaneš mou dceru za ženu a mnoho peněz,« řekl král a pokynul Honzovi, aby začal.

»Jednou jsem šel do lesa a porazil jsem tam dub,« jal se vypravovati Honza.

»To může být pravda,« přisvědčil král.

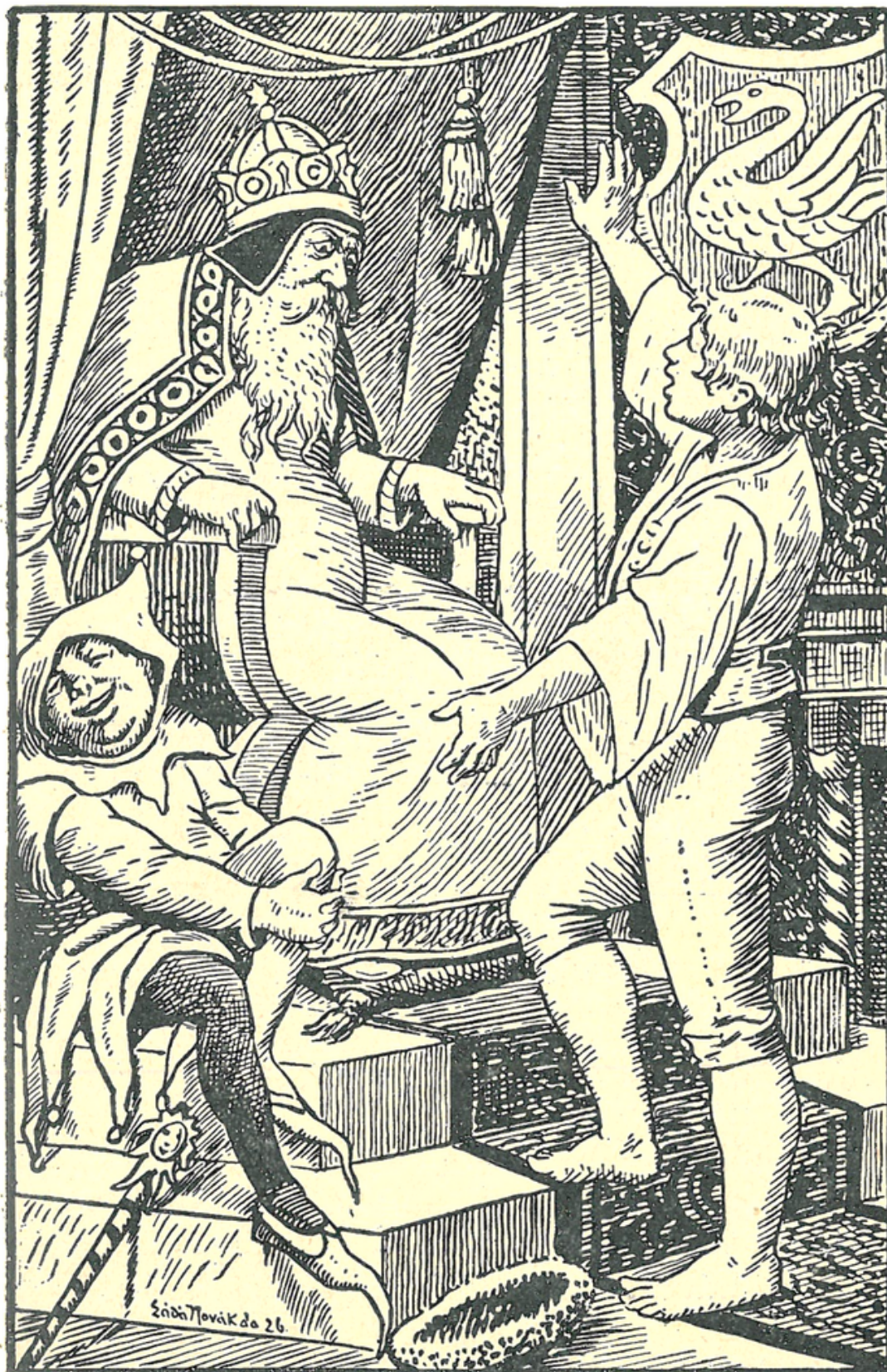
»Z toho dubu, jak jsem ho řezal, bylo plno pilin až tma!«

»To také může být pravda.«

»Z těch pilin upletl jsem si provaz.«

»I to může být pravda.«

»Ten provaz jsem si přivázal k nebi a soukal jsem se po něm nahoru.«

Honza hádá se s králem. (Str. 168.)

»To též může být pravda.«

»Nahoře se mi ho kousek nedostávalo a proto jsem uřízl dole kus a nahoře nastavil.«

»To také může být pravda.«

»Již jsem se chytal trámu, tu provaz se utrhl, a já se zaryl sto sáhů do země.«

»I to může být pravda.«

»Vzpomněl jsem si tedy, že máme doma motyku i vylezl jsem ven, abych se vykopal.«

»To může být pravda.«

»Když jsem vyšel, viděl jsem chatoupku, a v ní bydleli rodiče, kteří neměli žádných synů.

»To také může být pravda.«

»Proto řekl jsem jejich nejstaršímu synu: »Víš co! Pojď se mnou!« I šli jsme do jednoho lesa, ale tam nebyly žádné stromy.«

Král se sice na Honzu udiveně podíval, ale hned se vzpamatoval a pravil: »To může být pravda.«

»Já v tom lese vylezl na ten nejvyšší strom, ale jen jsem se dostal do koruny, přilétla kráva a dala mi žíhadlo.«

Král sebou zavrtěl, ale hned zase řekl: »I to může být pravda.«

»Já se lekl, pustil jsem se větve a spadl jsem zase dolů jako hnilička.«

»To může být skutečná pravda.«

»V tom viděl jsem utíkatí beznohého zajíce.«

»To také může být pravda!«

»Koukám na něho a vidím, že má na krku papírovou cedulku.«

»I to také může být pravda.«

»A na té cedulce bylo napsáno, že jste ještě hloupější nežli já, jinak nedal byste se se mnou do řeči.«

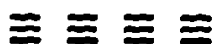
»Jak? Já že jsem ještě hloupější než ty? To není pravda, lžeš beztoho od počátku!« vykřikl král rozloben. Ale hned se zarazil a vzpomněl si na svou sázku.

»Prohrál jste, pane králi!« zajásal Honza.

»Kozel mně tebe byl dlužen!« pravil král, »tys mne opravdu přivedl z rovnováhy. Proto poslyš, Honzo, peněz ti dám dost, ale dceru ti přece dát nemohu; ani nevím, kdo jsi a čím jsi, a ona jest přece jen princezna.«

»Dobrá, dceru si tedy nechte, ale za to peněz mi dejte dost a dost, jak jste sliboval,« řekl Honza, a král dal opravdu Honzovi pytel stříbrňáků, jen aby se ho zbavil.

Když přišel Honza domů, jeho otec nesmírně se divil tomu bohatství i žili spolu v blahobytu. Přes to přese všecko často napomínal starý syna: »Honzo, nikde neříkej, že hloupostí a sprostou hubou jsi nabyl jmění! Sice i ti, kteří ti začínají říkati milostpane, budou si z tebe blázny dělati za zády!«

Jeník a Hanička

Z českých národních pohádek.

Kdysi byl jeden otec a jedna matka a měli hromadu dětí. Otec šel jednou do města a koupil tam míru hrachu, i dal každému dítěti po hrachu, ale na Jeníčka a na Haničku se nedostalo. Proto také plakali, ale otec jim řekl: »Mlčte a neplačte! Já půjdu do lesa na dříví, a vy půjdete s sebou, můžete si tam nasbírat jahody!«

Ale Jeník a Hanička zašli v lese příliš daleko. Otec je sice hledal, ale když je nenašel, myslil si: »Jsou už asi doma, a kdo ví, kdy už z lesa vyběhli.«

Zatím Jeník a Hanička v tom boru bloudili a když nenalezli ani otec ani cesty k domovu, daly se do pláče, neboť již se setmělo.

V tom Jeník uviděl světélko i řekl Haničce: »Neplač, tady blizoučko jest nějaká chaloupka.«

Tak tomu také bylo, ale kdo v té chaloupce bydlí, to děti nevěděly. Proto zaklepaly na dveře a tu hned vyběhla stará babička, ale Jeník a Hanička nečekaly a schovaly se.

Když babička vrátila se do chaloupky, děti zaklepaly po druhé a opět se schovaly.

Babička znovu vyběhla a ptá se: »Kdo je tu?«, ale zase neviděla nikoho.

Ale sotva že zaklepaly po třetí, vyběhla ~~babička~~ a chytila je, a než se nadály, už vtáhla je do své chaloupky a řekla: »To jsem ráda, vy ptáčkové, že vás mám, neboť až vás vykrmím, tak vás také sním.«

Nyní teprve Jeník a Hanička poznali, že se dostali do pasti staré čarodějnice, která na dětském masíčku ráda si pochutnávala.

Ta také zavřela je do chlévka a dávala jim placky s medem a mlékem, aby brzy hodně stloustly.

Za několik dnů se šla podívat, zdali děti už jsou hodně vykrmeny a řekla: »Jeníku, vystrč prst, abych věděla, zdali jsi už dost tlustý?«

Jeník však byl chytrý a místo prstu vystrčil píšťalu, co si z domova donesl. Babička-čarodějka do ní řízla a hned povídala: »Jsi ještě samá kost. Vystrč ty, Haničko, prst!«

A když děvčátko tak učinilo, řízla babička do prstýnku a řekla: »Ty také ještě nejsi vykrmena,« a odešla.

Jeník a Hanička už měli radost, že čarodějku ošidily i těšili se, že je snad otec přece najde a vysvobodí, ale ten, ač prohledal celý les, nenalezl po nich ani stopy.

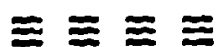
Za nějaký čas přišla čarodějka na ně se podívat zas a řekla: »Už dost jsem vás vykrmila a proto vás sním! I zavedla je k vytopené peci a poručila jim: »Sedněte si hezky na lopatu, abych do pece vás dostala!«

Chytré děti sedly si opravdu na lopatu jeden sem a druhý tam, ale schválně tak nemotorně, že je tam do pece strčit nemohla.

Když pak se babička proto zlobila, řekl jí Jeník: »Babičko, nehněvejte se proto na nás, neboť my nevíme, jak si máme sednout. Ukažte nám to napřed!«

Čarodějka poslechla a když seděla na lopatě, řekla: »Takhle! Takhle!«, ale děti, co by řekl: »fuk!«, už ji do pece strčily, kde uhořela.

Jeník a Hanička plni radosti, že se zachránili, vyběhli před chaloupku a tu teprve viděli, že je celá z perníku a ta jest dosud jejich, jestli ji už neprodali.

Pecko v nebi.

Ze slovenských pohádek Bož. Němcové.

V jedné dědině žil člověk, o kterém říkali, že je sprostáček; nebyl také nikdy ani dvě míle za pecí, a proto mu říkali Pecko.*) Ubohý Pecko byl každému na posměch, všechny kouty s ním vymetli, neboť kde kdo ho považoval za blázna, ač neublížil ani kuřeti.

Jednou šel nebožák do kostela a tam slyší, kterak pan farář káže: »Kdo kráčí cestou tmitou, přijde do nebe.«

Pecko, jakmile přišel domů, povídá matce: »Matko, půjdu do nebe.«

»Jdi si, jdi, já tě zdržovat nebudu!« odpověděla mu matka; a hned upekla černou hnětenku na cestu, vecpala mu jí do torby a doprovodila ho až za ves.

Pecko pamětliv slov kněze, nešel cestou, kudy jiní šli, ale volil jíti přes kamení, trní a bodláčí v pevné důvěře, že jde do nebe.

Lidé sice se mu smáli, ale on jich nedbal.

Dlouho chodil; již sedrán byl, umdlen k smrti, ale do nebe dosud nepřišel; až jednoho dne padl lačen a žízniv u dveří jednoho kláštera. Vrátník ho našel a dovedl do kláštera. Tam dali mu jíst a pít a řekli mu, chce-li tam zůstat, aby zůstal, že může u nich sloužiti.

Pecko chudinka, když viděl krásné místnosti klášter-

*) Pecko = Pecivál.

Pecko dělí se s Kristem o pokrm. (Str. 177.)

ní a mnichy často se modlití, anebo v krásné zahradě se procházeti, myslil, že je v nebi, zvláště když se mu dostalo lepší i hojnější stravy. Neboť kdykoliv se mnichové najedli, dostal i on na svou misku, že jaktěživ se neměl tak dobře, neboť doma míval jenom suchý chléb.

Jednou zalezl si se svou miskou do postranní chodby, kde visel starý, dřevěný kříž s tělem Ukřižovaného.

Pecko sedl si k němu a dlouho na Ukřižovaného se díval a potom pravil útrpně: »Chudinko, jak jsi ty hubený! Jsi tu přece v nebi, ach, proč ti jen nedají jísti? Pojď a jez se mnou!«, a již přistrčil misku blíže k samým ústům Ukřižovaného a položil k ní i svoji lžici, aby Kristu jako hostu dal přednost.

A s kříže sehnul se Kristus a pojedl s ním.

Od té doby Pecko vždy přisedl se svou miskou k Ukřižovanému a dříve než sám okusil, mu podal.

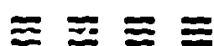
Nikdo o tom nevěděl; mnichové chodili modlit se do kostela a o sprostáčka se nestarali.

Jednoho dne hledal vrátný Pecka a tu našel ho seděti v oné chodbě pod starým křížem, ale na kříži viděl zářícího Krista a slyšel, jak sprostáčkovi povídá: »Dnes ty budeš u mě na hostině.«

I běžel vrátný k převorovi a vypravoval mu, co viděl a slyšel. Ten pospíšil do chodby s mnichy, kteří hned sprostáčka vzali mezi sebe a dovedli ho do nejpěknější světnice, kde na všecko se ho ptali.

Když Pecko vše jim pověděl, poznali, že jest člověk Bohu milý, a že Bůh ho chce povolati k sobě.

I připravili ho k smrti a ještě ten den sprostáček pokojně skončil. Kristus pro jeho lásku vzal si ho do skutečného nebe.

Potrestaná závisť.

Z českých národních pohádek K. J. Erbena.

Byli dva bratři, jeden velmi bohatý, druhý velmi chudý. Ten kdysi hlídal svému bohatému bratru snopy na poli a sedě pod kupkou spatřil bílou ženu, ona sbírala klasy, jež zůstaly na záhonech, a zastrkovala je do kupek. Když pak až k němu přišla, chytil ji za ruku a tázal se jí, kdo jest a co tu dělá. — »Jsem tvého bratra Štěstí a sbírám ztracené klásky, aby měl více pšenice.« — »A prosím tebe, kde pak je moje Štěstí?« otázal se chudý. — »Na východě,« řekla neznámá a zmizela.

On umínil si chudý, že půjde do světa hledat svého Štěstí. A když jednou z rána už odcházel z domova, nenadále vyskočila ze zápeci Bída a plakala i prosila, aby ji také vzal s sebou. »Ach, moje milá!« řekl chudák, »jsi velmi slabá a cesta daleká — nedošla bys; ale mám zde prázdnou lahvičku, umenši se, vlez do ní a já tě ponesu.« Bída vlezla do lahvičky a on nemoškaje zandal ji zátkou a dobře zavázal. Potom cestou, když přišel k bařině, vynadal lahvičku, vstrčil ji do bahna a tak se Bídy sprostil.

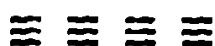
Po nějakém čase přišel do velikého města a nějaký pán vzal ho do služeb, aby mu kopal sklep: »Platu žádného ti nedám,« řekl, »ale co kopaje najdeš, bude tvé.« — Když tak nějaký čas kopal, našel hromadu zlata. Dle úmluvy byla jeho, ale on dal přece polovici pánovi a kopal dále. Konečně dokopal se železných dveří, a když je otevřel, byl to podzemní sklep a v něm nesmírné bohatství. Tu slyší z jedné skříně ve sklepě hlas: »Otevři, pane

můj, otevři!» I pozdvihl víko a ze skříně vyskočila krásná panna, všecka bílá, poklonila se mu a řekla: »Jsem tvoje Štěstí, jehož jsi tak dlouho hledal; od nynějška budu s tebou i s tvou rodinou.« Potom zmizela. On pak o to své bohatství opět se podělil se svým bývalým pánem i zůstal mimo to nesmírným boháčem a jmění jeho den ode dne se množilo. Při tom však nezapomínal na svou nouzi a činil chudým toho města mnoho dobrého.

Jednoho dne procházeje se městem potkal svého bratra, jenž tam přijel za svým obchodem. I vzal ho s sebou domů a vypravoval mu obšírně všecky své příhody; jak viděl jeho Štěstí na poli klásky sbírat, jak a kde se své Bídy sprostil, a jiné věci. Hostil jej u sebe po několik dní; potom mu dal na cestu mnoho peněz a ženě i dětem jeho mnoho darův a rozloučil se s ním bratrsky.

Ale bratr jeho byl neupřímný a záviděl mu toho Štěstí. Ubíraje se domů neustále přemýšlel, jak by na bratra mohl zase Bídu poslati. A když přijel k tomu místu, kde jeho bratr lahvičku v bahně ukryl, hledal, dlouho hledal, až ji zase našel a hned otevřel. V okamžení vyskočila Bída, a před očima mu rostouc, radostně kolem něho poskakovala a objevši ho líbala a děkovala mu, že ji vysvobodil z vězení. »A za to vděčna budu tobě i tvé rodině až do smrti a nikdy vás neopustím!«

Darmo se závistník vymlouval, darmo ji posílal k prvějšímu pánu; nikterak již nemohl Bídy s krku zbýti ani prodati ani darovati ani zakopati ani utopiti, neustále mu byla v patách. Zboží, které si vezl domů, pobrali mu cestou loupežníci. Dostav se domů žebrotou našel místo svého stavení hromadu popelu, kdežto s pole mu zatím všecku úrodu pobrala voda. A tak nezůstalo závistivému boháči nic — než toliko Bída!

Kmotr Matěj.

Z českých národních pohádek B. Němcově.

Kmotr Matěj šel navštívit kmotra Jíru. Nedaleko statku potkal kmotrova chlapce.

»Co dělá tatík, Josítku?« ptá se ho.

»Právě chtěl jíst, ale když vás viděl okny, kterak k nám jdete, vstal a nechal jídla,« odpověděl pravdomluvný hoch.

»A pročpak?«

»Inu, otec povídal, že byste nám mnoho snědl, a proto matka to musila honem všecko schovat.«

»A kam pak to schovala, Josítku?«

»Hus dala na pícku, kýtu na kamna, klobásy se zelím do trouby, buchty na misník a dva džbány piva pod lavici.«

Kmotr neptal se dále, usmál se a vešel ke kmotrovi.

»I pozdrav tě Bůh!« vítal ho Jíra. »Škoda, že jsi nepřišel o chvílku dříve! Mohl jsi s námi jíst! Náhodou nám dnes nic nezbylo, a tak ani nevím, čím bychom tě uctili.«

»Nemohl jsem, milý kmotříčku, dříve přijít, přihodilo se mi na cestě cosi neočekávaného.«

»A co? Povídej!«

»Zabil jsem ti hada zrovna k tobě na cestě. A ten had měl tak velikou hlavu, jako je ta kýta, co máte na

Kmotr Matěj a lakomý hostitel. (Str. 180.)

kamnech, byl tlustý jako ta hus, co je na píce, bílé masíčko ti měl jako ty buchty, co jsou na misníku, dlouhý pak byl jako ty klobásy, co leží stočené na zeli ve vaší troubě a krve ti bylo v něm tolik jako piva v těch dvou džbánech, co tamto stojí pod lavicí.«

Dobře to Matěj vyvedl. Kmotr Jíra se zastyděl za svou skoupost, a proto žena musila jídlo a pití postavit na stůl, a oba teprve hosta pohostili, že si nemohl stěžovat.

O Ječmínkovi.

Z moravských pověstí Miloslavy Procházkové.

Kdysi před dávnými časy bývalo veselo a hlučno na moravském zámku v Chropíní. Zámecký pán, jenž z prostého, ale bohatého rytíře stal se moravským markrabětem, liboval si ve veselostech a hodování. A lid měl ho i přes to přese vše velice rád, neboť byl i laskavým pánem svým poddaným.

Ale všecko do času. Veselí a hodování na zámku se změnilo v bujnost a nevázanost. Jediná choť markraběte zůstala takovou, jakou bývala, což nejlépe věděla chudina, které byla štedrou matkou a dobroditelkou, jako dříve.

Mamě však prosbami a slzami chtěla manžela svého odvrátit od prostopášnosti. Pitky a hýření nemělo konce, z mírného a laskavého pána stával se zběsilý zuřivec. Lid byl týrán, břemena vždy nesnesitelnější byla mu ukládána a prosby dobré paní vyznívaly na prázdno.

Aby stálých jejich výstrah a proseb se zbavil, dal markrabě jednoho dne svou choť vyhnati ze zámku a poddaným přísně zakázal, aby nikdo z nich neopovážil se poskytnouti jí přístřeší.

Ubohá paní bloudila od toho dne polem a lesem, až ji konečně našli lidé všecku vysílenou s malým synáčkem, který se jí právě v této nešťastné době narodil. Její

žalostný stav tak je dojal, že jí poskytl útulku i své pomoci. Synáčka pak nazvali Ječmínkem, poněvadž narodil se v ječmeni.

Tak u dobrých lidí žila paní se svým děckem dosti dlouho ve svatém pokoji, až ji konečně jednoho dne vyslídila bohatá cháska zámecká a pověděla to markraběti. Ten rozlícen touto zprávou, poručil svým pochopům, aby odvezli jeho manželku někam daleko, což se také stalo.

Marně dobrý lid pátral po své přelaskavé paní, neboť všecka stopa po ní zmizela. Zato markrabě hýřil dále, až i jemu se znechutil ten hříšný život. Od té doby sedával často zamyšlen, neboť ozývalo se v něm zlé svědomí, které ani v noci nedávalo mu pokoje. Zvláště žal ozýval se v jeho duši, že tak krutě se zachoval k své choti a proto umínil si, že ji opět vyhledá a odprosí.

Na sta poddaných nabídl mu své služby a všichni slibovali, že neustanou dříve, pokud ji nenajdou i s jejím dítětem Ječmínkem. I markrabě se dal do hledání, ale marné bylo toto všechno úsilí.

Konečně našel na pustém a osamělém místě poustevníka a toho se tázal po své ženě a dítěti.

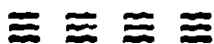
»Pozdě bycha honíš,« odvětil poustevník tak přísným hlasem, že markrabě až se zalekl. »Věz, že své choti už nikdy neuzříš, ježto nejsi toho hoden! Ale za to tvému synu určen jest Bohem veliký úkol. Jako strážný duch bude bdíti nad svou rodnou vlastí Moravou, neboť ji vysvobodí, až bude nepřátely sklíčena, i porazí je na hlavu, že nebude konec jeho slávy, takže moravský lid vždy si bude připomínati slávu a chrabrost svého bohatýra Ječmínka.«

Sotva to poustevník dořekl, zmizel v houští, jako by se do země propadl.

S nepořízenou vrátil se markrabě na Chropín. Svědomí ozývalo se v něm hlasitěji a hlasitěji, takže marně hledal klidu, až jej připravilo do hrobu.

A hle, sotva že nešťastník skončil, již na otcovském zámku objevil se Ječmínek a ujal se vlády k radosti lidu, jemuž byl pánem dobrým a laskavým. Zvláště ujímal se neduživců, vdov a sirotků, kteří mu za jeho lásku žehnali.

Ale nevládl dlouho. Jedné noci zmizel, že nebylo po něm potuchy. Pouze v noci přichází na své otcovské sídlo se podívat jako duch a tu vždy zaplanou světla v zámeckých oknech a komnatách, odkud se ozývá mohutný jeho hlas: »Ještě není čas! Ale přijdu, přijdu, ty lide můj! Jen ty zatím žij ve svornosti a lásce a nepřátel se nelekej! Neboť kdyby tebe všichni opustili, věř, že v den nejhorší tě vysvobodím já — tvůj rek a bohatýr Ječmínek.«

Špatně vyplněný sen.

Z kašubských pohádek A. Simojského.

Kdysi byl jeden velice hloupý vlk, a tomu se zdálo o výborné pochoutce. Když se probudil, byl toho mínění, že sen stůj co stůj se mu musí také vyplnit a proto pln radosti vstal ze svého brlohu a šel na lov. Když tak šel, přišel nějakou lesní silnicí a tam našel rozbitý sud sádla, který patrně nějaký vozka ztratil se svého vozu. Polovici toho sádla snědl a druhou polovinu si nechal na večer a šel dále.

Po nějaké chvíli přišel k nějaké kaluži; tu chodila kobyla se hřibětem a vlk jí řekl: »Já ti to hřibě sním!« Kobyla nebyla hloupá a řekla vlkovi: »Tehdy jen brzíčko, neb se mi velmi zle vede: to hřibě mě kouše, sedlák mě zapřáhá, a mám mnoho nesnází; a k tomu ke všemu jsem ještě kulhavá. Ale kdybys byl tak dobrý a chtěl mi to z nohy vytáhnout, tuze mě to bolí!« Vlk byl ochoten; kobyla pozdvihla zadní nohu a vlk prohlížel, co jí má vytáhnout. V tom ho kobyla uhodila tak, že se vlčák převálil a chvílku zůstal ležet; a když se zas sebral, byla kobyla se hřibětem ta tam.

Rozloben tímto nezdarem šel dále a tam našel svini s malými prasátky i řekl jí: »Já ti ta všecka prasátka sním!« Ale svině byla schytralá a proto mu odpověděla:

»Budu tomu velmi ráda, protože mne stále hryzají, že je nemohu uživit. Mám špatné žrádlo, a tak jest mně

samotné zle. Ale podívej se, jaká jsou špinavá, ježto se válí jen v hnoji. Takhle bys si na nich nepochutnal, a proto já ti je zavedu k řece, a tam si je napřed trochu vykousej, a uvidíš, jaká to bude lahůdka.«

Vlk poslechl a šel se sviní i prasátka k řece, ale sotva se tato ocitla po kolena ve vodě, začala kvičet o překot. Tímto křikem byli vyburcováni psi v blízkém mlýně, i přiběhli k řece a sotva zahlédli vlka, vrhli se na něho a tak ho potrhali, že s něho visela kůže jako hadry.

Vlk sice chtěl se bránit, ale naposled byl rád, když podařilo se mu utéci na vysokou horu, kde běhaly kozy. Vlk sotva že je uviděl, řekl jim: »Kozy, já vás všechny sním!«

Kozy se sice zarazily, avšak hned chytrácky odpověděly: »Udělej s námi, co chceš, ale když už nás chceš odpravit na onen svět, dovol, abychom se před smrtí pomodlily.«

»Tak jen ať je to brzy,« pravil vlk, a kozy hned začaly: »meééh, meééh!«

»To nějak špatně se modlíte!« povídal jim vlk a spustil podle svého.

Uslyšel vlka ovčák, který měl železnou hůl a připlíživ se ze zadu, uhodil vlka, až se svalil se stráně dolů a ještě o kamení se potloukl.

Tam vlk sedl si na ohon a že cítil bolesti po celém těle, jal se uvažovati: »Což se mi můj sen nevyplní? I vyplní, ale nesmím ztráceti odvahy,« řekl si a plížil se dále, kde zastihl pasoucího se starého berana.

Vlk, jakmile ho uviděl, pravil mu: »Berane, já tě sním!«

»I sněz si mne, však jsem už dost dlouho byl na světě. Proto moje maso bude asi hodně tuhé, a já mám jen tu starost o tebe, abys si nevylámal zuby. Proto víš,

Kterak hloupý vlk přišel i o ocas. (Str. 169.)

co? Ty se postav tady dole a já si vlezu tady na ten kopec, rozběhnu se a rovnou skočím ti až do žaludku.«

Vlk poslechl, stoupl si níže a otevřel tlamu, kdežto beran se s hůry rozběhl, co mohl a vlka tak uhodil rohamem, až ho napolo mrtvého převalil.

Trvalo to hezkou chvíli, nežli vlk přišel k sobě. I vlekl se dále, vrávoraje sem a tam mdlobou i bolestí. Když konečně doplížil se k nějakému dubu, usedl pod ním a uvažoval nahlas: »To se mi špatně vyplnil můj krásný sen! Ale není také divu! Co mne to jen napadlo, kobyle se dávat za doktora, prasátkům za lázeňského, kozám dělat předřikávače a chtít na beranu, aby mi skočil až do žaludku! Za tu pitomou hloupost hned by mi někdo měl ocas useknout!«

»Když chceš, tu to máš!« zvolal člověk náhodou stojící za dubem, jenž se sekrou šel kácet dříví do lesa. A už udělal: bác, tak že vlkovi ocas uletěl.

»Tohle to mně ještě scházelo!« naříkal vlk a vyl bolestí, načež pravil: »Můj sen se mi špatně vyplnil! Nešťastný jsem to měl den!«

»Den nebyl nešťastný, ale tvým neštěstím jest tvoje hloupost!« křičel za vlkem člověk.

»Co jest mi platno tvoje poučování, když mám už i ocas pryč!« zaplakal hloupý vlk a možná, že dosud ještě někde běhá bez ocasu. Až ho uvidíte, tak ho také podle toho poznáte.«

O původu čekanky.

Z moravských pověstí.

Před dávnými a dávnými léty, kdy nebylo ještě městečka Štramberka, neboť vypínal se tam jenom pyšný hrad, sídlil na tom hradě statečný rytíř se svou dcerou Milenou, která byla tak krásná jako jarní květ.

Statečného rytíře, jenž mnohokrát se vyznamenal v boji, oblíbil si moravský kníže tak, že jej učinil vladykou nad celým krajem. A věru, že bylo pevné ruky tam zapotřebí, ježto tuto krajinu znepokojovali různí loupeživí rytíři, kteří přepadávali celé dědiny a kupce ubírající se po cestách. Ale otec Milenin záhy pokořil všechny ty zbojníky, jež se svou čeledí po tuhých bojích zajal a odevzdal knížeti k potrestání. Z nich ušetřil toliko jednoho, jenž slul Kotouč, protože mnoho prosil a sliboval, že zanechá svého nečistého řemesla.

Ač nastal klid, přece však Milena obávala se o svého otce, jehož velice milovala. Bálať se, aby někdo z čeledi oněch zajatců zákeřně jej nepřepadl a na něm se nepomstil. Proto prosívala otce, kdykoli z hradu vyjížděl, aby neodcházel bez ozbrojeného průvodu, ale otec nedbal jejich výstrah, říkávaje své dceři: »Neboj se, dítě, já se svým zbrojnošem Vitošem ani celého zástupu zbojníků se nelekám, pokud moje ruka dovede vládnouti mečem a oštěpem.«

Avšak obavy Mileniny se tím nezmenšily, zvláště když jednoho dne za nepřítomnosti rytířovy dostavila se na hrad neznámá babička, která dobrou dceru pána hradu jala se varovati, říká: »Známy zbojník Kotouč opět provozuje své nečisté řemeslo a slibuje i pomstu tvému otci. A proto nepouštěj jej z hradu bez ozbrojeného průvodu i kdybys měla před svým otcem kleknouti na kolena.«

»Děkuji ti, babičko,« odvětila Milena a chtěla se staršence odměniti za její výstrahu, ale ta ve chvíli zmizela z hradu, aniž kdo mohl pověděti, kdo a odkud jest a kam se poděla.

Ale rytíř ani tenkrát nadbal proseb dceřiných, ač jej i o tom zpravila, varujíc jej před pomstychtivým Kotoučem a jeho loupeživou chasou.

»Dceruško moje, měl jsem já s jinšími siláky co činit, jejichž obratnost v boji neměla rovné, a hle, všechny jsem na hlavu porazil. Proto ani Kotouče se nebojím a pakli jest pravdou, že opět přepadává dobré lidi, mému trestu neujde.«

»Vím, otče, že veliká jest tvoje statečnost i síla, ale považ, přepadne-li tě onen zbojník v lese či za tmy, aniž se toho naděješ, tu potom těžká bude obrana. Proto obávám se o tvůj život, neboť nemám nikoho již více na světě nežli tebe. Či chceš opravdu, abych byla brzy sиротou? Věř, že nepřezila bych tvé smrti,« odpovídala Milena otci, ale ten ji vždy po těchto slovech jen vlasy hladil a na bílé čelo líbával.

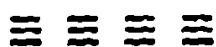
Stalo se, že blízký rytíř a jeho přítel se rozstonal, a proto vladyka jej den co den navštěvoval, vyjížděje v průvodu Vitoše na svém komoní.

Miloslava jata zlou předtuchou vždy z hradu v podvečer vycházela a čekávala na svého otce, sedíc u cesty. Ale jednoho dne se nedočkala, ač už šero začalo se roz-

kládati krajem. Ve své úzkosti pustila se do úžlabiny, které až do té doby se chránila, ale se zlou se potázala. Tam cestu zastoupil jí urputný Kotouč a chopiv ji za vlasy, vlékl dívku ke blízké jámě, kde zvolal svým drsným hlasem: »Svého otce čekáš? Nuž podívej se, kterak jsem se s ním vyrovnal! Tam dole na dně propasti leží mravokárce i se svým panošem.«

Hroznou podívanou takřka omráčená, sklesla Miloslava na kolena a proud slzí vyhrkl z jejích krásných modrých očí, že ještě za svítání leskly se v trávě jako démanty, ale od těla otcova se nehnula, neboť lítost i ji usmrtila. A hle, když slunce zcela vyšlo nad hory, tu všechny slzy, které Milena ve svém žalu uronila, pro její velikou lásku k otci proměnily se v něžné blankytné kvítky, jež dosud kvetou u cesty. A lid zve je čekankou na památku toho, že poprvé vyrostly tam, kde dobrá dcera na svého otce čekávala.

Ani vrah však neušel zaslouženému soudu. Pronásledován jsa výčitkami svědomí, vrhl se do propasti se skály, a zlí duchové zasypali jeho hrob kamením, až převršilo i skálu, která podnes nese jeho jméno.

O třech líných jedlících.

Chodská pohádka.

Dle vypravování stařenky Marie Přechové.

U Říhů na statku měli tři syny; oba starší byli chlápiska jako hory a nejmladší teprvé šestnáctiletý, když se pořádně natáhl, sahal hlavou ke stropu. Ač všichni jedli jako vlci, přece jen do práce se jim nechtělo.

Kdysi otec jim řekl: »Hoši, dnes není jiné pomoci, musíte jeti se mnou do lesa porazit nějaký ten strom, neboť matka už nemá čím topit.«

Ale hoši, kteří leželi na zahradě a vyhřívali se na sluníčku, ani na to neodpověděli a také se nehnuli. Toliko nejstarší Matěj řekl: »Táto, máte rozum? Chcete, aby se nám něco stalo? Což nevíte, že já jsem dítě, Vašek je dítě a také Martin je dítě?«

Starý místo aby vzal hůl a pořádně lenochy přetáhl, neříkal nic, ale zapřáhl kravky do vozu a jel do lesa sám se svou ženou, kde musil dáti rýnský hajnému, aby mu pomohl kmen na vůz naložit.

Příští neděli bylo posvícení a proto starý Říha řekl ženě: »Upeč těm chlapcům nějaké koláče a pořádně vykrmenou hus, jedna z nich se beztoho tučností už dusí.«

Říhová poslechla a hned časně z rána dala hus do trouby, a když bylo po snídani, šla s mužem do kostela. Už se domů vrátila, hus dopekla, ale hoši ještě leželi na

půdě a spali jako dudci. Tu volá starý na půdu: »Jářku, chlapci, vstávejte, matka vám napekla mísu koláčů a také hus jest propečena, že to jen voní!«

Mládenci protřeli si oči, ale tentokráte hned rychle vstali a oblékajíce se teprvé cestou volali jeden přes druhého: »Co povídáte, tatíčku? Matka že upekla koláče, ale jen jednu mísu jich a jen jednu husu?« A nejstarší dodat: »Vždyť jsme tři chlapi na to: j á c h l a p, V a š e k c h l a p, M a r t i n c h l a p. Ach to bude málo, to bude málo!«

A opravdu, než se starý vrátil z chléva, kam se šel jenom na chvíli podívat, už nebylo po koláčích a po huse ani památky.

»Pro pána krále, vy už jste to všecko snědli?« divil se otec.

»Nedivte se tatíku, vždyť jsme tři chlapi, a byla jenom jedna hus a ta byla ještě dutá,« vysvětloval Vašek otci a šel si s bratry zas lehnout na zahradu, kde právě hrušky dozrávaly.

»Jářku, Martine, kdyby tak byl košík těch hrušek. Víš co, ty jsi z nás nejmladší, vylez na strom a setřes nějaké,« povídá Matěj.

»Já jsem ještě nedorostlý, a což kdybych spadl dolů a zabil se? Proto vylez tam sám, anebo řekni Vášovi,« vymlouval se nejmladší z lenochů. Ale že i ti byli líní, zůstali ležet a ani sebou nehnuli. V tom Matěj začne zívat a jak hubu otevřel, spadla se stromu jedna hnilička a přímo Matějovi do huby.

»Tys šťastný člověk,« povídá Vašek bratrovi. »Tobě samy hrušky padají do úst, my dva ubožáci to štěstí nemáme.«

»Štěstí, štěstí, jaké pak štěstí, když hrušku jsem musil teprvé kousat,« odpověděl Matěj lenivě.

Tři líní jedlíci pod bruškou. (Str. 194.)

Jindy Říhová uvařila velikou mísu hráchu, kulatou jako kolo, a kolem kraje dole nasypala oškvarků, že vypadaly jako zlatý věnec. Říha pokřižoval se a zasedl za stůl, aby jedl se syny. Ti jedli jako vlci, a každý hleděl, aby oškvarků co nejvíce nabral na lžíci.

Vašek, který byl nejchytřejší, aby bratry ošidil, povídá: »Jestli pak táto víte, jak se točí svět? Podívejte se, takhle,« řekl a už otočil mísu tou stranou, kde ještě oškvarků bylo dost.

»Ne, takhle se točí svět!« křikl Martin a točil mísou k sobě, aby zbylé oškvarky sebral sám.

»Ba ne, takhle se svět točí, vy hlupáci!« zvolal Matěj a chtěl mísu k sobě natočit, ale že jejich otce to už pohněvalo, chytil mísu a uhodil jí o zem, zvolav: »A takhle hrom bije! vy taškáři!«

Tentokrát nebylo z oběda nic a s hladem vstávali všichni od stolu, že nemohli se porovnat. Ale myslím, že jim hladem kručí podnes v žaludku, protože když otec a matka jim umřeli, svou leností přišli o všecko a stali se žebráky.

Lesní ženka,

Z českých národních báchorek K. J. Erbenů.

Bětuška byla mladičké děvče; matka její byla vdova, a neměla svého jmění více než roztrhanou chaloupku a dvě kozy, ale Bětuška byla přece vždycky veselá. — Od jara do jesení pásávala kozy u březiny. — Vždy, když šla z domu, dávala jí matka do mošničky krajíček chleba a vřeténko, přikazujíc: ať je plné! Poněvadž kužele neměla, obtočila jí len okolo hlavy. Bětuška vzala mošničku a, vesele cestou zpívajíc, poskakovala za kozami k březině.

Když tam přišly, šly kozy po pastvě, Bětuška sedla pod strom, levou rukou tahala s hlavy vlákna a pravou spouštěla vřetánko, že jen tak po zemi frčelo. A při tom si zpívala, až se les rozlíhal; kozulenky se pásly. — Když ukazovalo slunce na poledne, odložila vřetánko, zavolala na kozy a, dávši jim po kousku chleba, aby jí nezaběhly, zaskočila si do lesa pro trochu jahod, nebo jiného lesního ovoce, jakéž právě na čas bylo — by pamlsek měla ku chlebu. Když se najedla, poskočila si, ruce založila a zpívajíc tancovala. — Sluníčko se skrze zelení stromů na ni smálo a kozičky hovíce si v trávě myslily: »To máme veselou pastušku!« — Po tanci zase pilně předla, a večer, když domů hnala, nikdy jí matka nelála, že vřetánko nese prázdné.

Jedenkrát, když dle svého obyčeje, v pravé poledne, po skrovném obědě k tanci se chystá — tu, kde se vezme, tu se vezme — stojí před ní překrásná panna. — Roucho

má bílé, tenounké jak pavučinku, od hlavy k pasu splývají jí vlasy zlaté barvy a na hlavě má věnec z lesních květín. — Bětuška ztmula.

Panna se na ni usmála a povídá líbezným hlasem: »Bětuško, ráda tancuješ?« -- Když panna tak pěkně k ní promluvila, Bětušku strach opustil; odpověděla: »Oh, já bych celý den tancovala!«

»Pojď tedy, zatancujeme si spolu; já tě naučím!« tak řekla panna, sukni si po boku vykasala, Bětušku obejmula a začala s ní tancovat. Jak se v kolo pustily, ozvala se jim nad hlavami tak líbezná hudba, že se Bětušce srdce v těle rozehrálo. Hudebníci seděli na březových větvích, v černých, popelavých, hnědých i měnivých fráčkách. Byl to sbor vybraných hudebníků, jenž se na pokynutí krásné panny sešel: slavíci, skřivánkové, pěnkavy, stehlíci, zvonkové, drozdi, kosi i sedmihlásek velice umělý.

Líčka Bětušce hořela, oči jí svítily, zapomněla na úkol a na kozy a jen se dívala na svoji družku, která se před ní, okolo ní v nejluznějších pohybech otáčela, a tak lehounko, že se travička pod její útlou nožkou ani neklonila. — Tancovaly od poledne do večera, a Bětušce nohy neustaly aniž zabořily. — Tu krásná panna zastavila krok, hudba umlkla — a jak přišla, tak zmizela. — Bětuška se ohlédla, sluníčko zacházelo za les; — i spráskla rukama nad hlavou, a nahmatavši nespředený len, vzpomněla si na vřetánko v trávě ležící, že není plné! — Sundala len s hlavy, uložila i s vřetánkem do mošničky, a kozy přivolavši, hnala je domů.

Nezpívala cestou, ale trpké výčitky si dělala, že se dala té krásné panně omámit, a umínila si, kdyby se jí to mělo ještě jednou stát, že by k ní panna přišla, že jí už nikdy neposlechne. Kozičky neslyšíce veselého zpěvu za

sebou, ohlížely se, zdali skutečně za nimi jde jejich vlastní pastuška. I také matka se divila, a dcerky se ptala, zdali je churava, že nezpívá?

»I ne, matičko, nejsem churava, ale že mně už od samého zpěvu v hrdle vyschlo, proto nezpívám« — vyslovila se Bětuška, a šla schovat vřetánko i nespředený len. Vědouc, že matka hned přízi nesmotává, chtěla druhý den vynahradiť, co první den proměškala, a proto se matce nezmínila ani slovem o krásné panně.

Druhý den jako obyčejně hnala Bětuška zase kozy k březině, ale už si zase vesele zpívala. Přihнала k březině, kozičky se začaly pást, a ona sednouc pod strom, začala pilně příst a při tom si zpívat, neboť při zpěvu práce lépe od ruky odpadá.

Slunce ukazovalo na poledne. — Bětuška dala kozičkám po soustu chleba, odběhla si pro jahody a vrátivši se, začala obědvat a s kozičkami rozprávět. — »Ach kozičky moje, dnes nesmím tancovat,« vzdychla si, když po obědě drobty z klína do ruky shrabala, a na kámen položila, by si je ptáček odnesli. — »A proč bys nesměla?« ozval se tu líbezný hlas, a krásná panna stála před ní, jako by s oblak byla spadla. Bětuška se ulekla ještě víc, než poprvé, a oči zamhouřila, aby ani panny neviděla, ale když panna ještě jednou otázku opakovala, ostýchavě odpověděla: »Ach odpusťte, krásná paní, já nemohu s vámi tancovat, protože bych zase úkolu nenapředla a matka by mně lála. Dnes než slunce zajde, musím dohonit, co jsem včera zameškala.«

»Pojď jen tancovat, než slunce zajde, pomoc se ti najde!« řekla panna, sukni vykasala, Bětušku obejmula, v březových větvích sedící hudebníci začali hrát a tanečnice pustily se do kola. A ještě luzněji krásná panna tan-

covala. Bětuška mohla na ní oči nechat, zapomněla na kozy i na úkol.

Konečně ustala tanečnice, hudba umlkla, slunce bylo na sklonku. Bětuška spráskla rukama nad hlavou kde obtočen byl nespředený len, a dala se do pláče. Krásná panna sáhla jí na hlavu, len smekla, otočila okolo kmenu tenké břízy, uchopila vřetánko a začala příst. Vřetánko jen tak po zemi frčelo, vůčihledě rostlo — a než slunce zašlo za les, byla příze všecka spředena i ta, které Bětuška včera nebyla dopředla. Plný potáč dávajíc děvčeti do ruky, promluvila krásná panna: »Motej a nereptej, pamatuj si moje slova — motej a nereptej!«

Po těch slovech zmizela, jako by se byla pod ní zem slehla. Bětuška byla spokojena a myslila si cestou: »Kčyž je tak hodna, to budu s ní zase tancovat, jestli ještě přijde.« — Zpívala si zase, aby jí kozičky vesele kráčely. Ale matka ji mrzutě přivítala: chtěc mezi dnem přízi smotat, viděla, že je vřetenno neplné, a proto byla nevrlá. — »Což jsi včera dělala, že jsi nespředla úkolu?« domlouvala jí matka. — »Odpusťte, matko, trochu jsem si zatancovala,« řekla Bětuška zkroušeně a ukazujíc matce vřetánko, dodala: »dnes je za to přeplné.« — Matka umlkla, šla koz podojit, a Bětuška vřetánko uložila. — Chtěla matce příhodu svoji povědět, ale myslila si zase: »ne, až jestli ještě jednou přijde, pak se jí zeptám, co je zač, a matce povím.« Tak si umyslila a mlčela.

Třetí ráno jako obyčejně, hnala kozy k březině; kozy začaly se pást, a Bětuška sedla si pod strom a začala zpívat a příst.

Slunce ukazovalo na poledne; Bětuška odložila vřetánko do trávy, dala kozkám po soustu chleba, nasbírala jahod, naobědvala se, a drobty dávajíc ptáčkům, pravila: »Moje kozulenky, dnes vám zatancuju!« — Poskočila, za-

ložila ruce a už chtěla zkoušet, zdali dokáže tak pěkně tančit jako krásná panna: tu však ona sama před ní stála. »Spolu půjdeme, spolu!« pravila k Bětušce s usmáním a chopila ji; v samém okamženi hudba nad hlavami jim zavzněla, a panny letným skokem v kole kroužily. Bětuška zapomněla na vřetánko i na kozy, nic neviděla než krásnou pannu, jejíž tělo jako vrbový proutek na vše strany se prohýbalo, nic neslyšela než hudbu líbeznou, po které jí nohy samy skákaly. — Tancovaly od poledne do večera.

Tu panna ustala a hudba umkla. Bětuška se ohlédla, slunce bylo za lesem. S pláčem spráskla rukama nad hlavou, a obrátíc se po neplném vřetánku, naříkala, co jí matka řekne. »Dej mi svoji mošničku, já ti vynahradím, co jsi dnes promeškala!« řekla krásná panna. Bětuška jí mošničku podala a panna na okamžik zmizela a potom zase Bětušce mošničku podala, řkouc: »Ne teď, doma na to hled'!« — a ta tam, jako by ji vítr odvál.

Bětuška se bála hned do mošničky kouknout, ale na půl cestě jí to přece nedalo; mošnička byla tak lehká, jako by v ní pranic nebylo, musila se podívat, jestli ji panna neošidila. A jak se lekla, když viděla, že je mošnička plná — březového listí! Tu se teprv dala do žalostného pláče, dělajíc si výčitky, že byla tak lehkověrna. Ve zlosti vyhodila přehrší listí ven a chtěla mošničku vyklopit, ale pak si myslila: »podestelu to kozičkám,« a nechala něco listí v mošničce. Bála se skoro domů jít. Kozulenky nemohly zase svoji pastušku poznat. Matka čekala na prahu plna úzkosti.

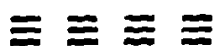
»Pro Bůh, děvče! jakýs to potáč příze mi včera domů přinesla?« byla první její slova. — »Proč?« úzkostlivě se ptá Bětuška. — »Když jsi odešla ráno, jdu motat; motám, motám, potáč ustavičně plný. Jedno předeno, dvě, tři

předena — potáč plný. Ký zlý duch to předl! rozlobím se — a v tom okamžení příze s vřetánka zmizne, jako by ji sfoukl. Pověz mi pak, co je to?« — Tu se Bětuška přiznala a začala o krásné panně vypravovat.

»To byla lesní ženka!« zvolala matka ustrnulá, »okolo poledne a půlnoci lesní ženky své rejdy provádějí. Žes pak mi to neřekla: kdybych byla nereptala, mohla jsem mít příze plnou světnici.« — Tu si vzpomněla Bětuška na mošničku, a připadlo jí, že by snad přece něco mohlo pod tím listím být.

Vyndá s vrchu vřetánko i len nespředený, nahlédne ještě jednou, a »podivte se matko!« vzkřikne. Matka nahlédne a spráskne rukama. Březové listí obrátilo se ve zlato! — »Ona mi kázala: ne teď, doma na to hled', ale já neposlechla!« — »Štěstí, žes nevyklopila celou mošničku!« mínila matka.

Ráno šla sama podívat se na místo, kde Bětuška přehršlí listí vyhodila, ale na cestě leželo jen svěží březové listí. Než bohatství, co si Bětuška domů přinesla, i bez toho bylo dosti velké. Matka koupila statek, měly mnoho dobytka, Bětuška měla krásné šaty, nemusila kozy pást — ale cokoliv měla, jakkoliv byla veselá a šťastná, přece jí nic takovou rozkoš nepůsobilo, jako tanec s »lesní ženkou«. Často si do březiny zašla, vábilo ji to tam, přála si, kdyby krásnou pannu viděla — ale nikdy více ji nespátřila.

A ještě o jiném chytrém Jirkovi. Chodská pohádka. Dle M. Přechové.

Byl jednou jeden král a ten měl dceru, kterou kdosi očaroval tak, že byla od té doby velice smutná a nikdy se ani neusmála. Když nedovedli pomoci ani nejvyhlášenější lékaři, dal rozhlásiti král, že kdo jeho dceru vyléčí, že mu jí dá za ženu a s ní celé své království.

Tenkrát nedaleko toho města byl jeden pastucha a ten měl syna Jirku. Jak Jirka se to dozvěděl, povídá otci: »Tatíku, já půjdu a tu královskou dceru jistě uzdravím, že jistě bude se smát, uvidíte!«

Ale otci se to nezdálo a proto řekl: »Co tě to jen mohlo napadnout, hochu! Zůstaň doma, ještě bys mohl přijíti o hlavu.«

Ale syn nepřestal otce prosit, až povolil a to proto, že Jirka nechtěl od něho na cestu nic, než jednu kozu. Ale ta za to měla tu vlastnost, že kdo se jí dotknul, musil při ní zůstat.

Když Jirka jde s tou kozou do světa, potká jednoho tovaryše a ten měl nohu na rameně. Jirkovi to bylo divné a proto mu řekl: »Proč máš tu nohu na rameně, vždyť něco podobného jsem ještě neviděl?«

»To máš tak,« povídá tovaryš. »Jak ji sundám, tak doskočím sto mil.«

»A kam jdeš ?«

»Jdu do světa hledat službu.«

»Tak pojd' se mnou !« domlouval mu Jirka, a tovaryš poslechl.

Když tak šli, potkali zas jiného pocestného, a ten měl prkénko na očích. I ptali se ho: »Proč máš to prkénko na očích ?«

A on na to: »Když to prkénko s očí sejmu, tak vidím na sto mil daleko.«

»A kam jdeš ?«

»Jdu do světa hledat službu.«

»Tak pojd' s námi,« povídali mu, a on šel.

Ušli zase kus cesty a potkali třetího kamaráda a ten měl lahev pod ramenem a místo zátky měl v ní zastrčený svůj palec.

»Proč tu lahev palcem zacpáváš ?« vyzvídali na něm.

»Protože jakmile palec z lahve vytáhnou, hned dostříknu na sto mil daleko a postříkám, koho chci. Chcete-li, vezměte mne mládenci s sebou, neboť mohu vám být užitečný,« odpověděl jim nový druh.

Jirka jak to slyšel, řekl: »Nuž dobře, pojd' s námi !«

Konečně přišli do města, kde byl ten král a koupili na kozu krásné pentle. Na to vešli do hospody, aby se tam najedli, napili a také noc přespali.

Hostinský měl tři dcery a ty jakmile ony pentle na koze viděly, už se jim jich zachtělo.

I povídá Manka: »Z těch krásných pentlí bych chtěla aspoň jednu mít. Až tito pocestní usnou, půjdu a tu nejpeknější si odváži.« Ale Dorka ji zrazovala: »Nebeř ji, oni by to ráno poznali.«

Ale Manka přece šla a v noci jednu pentli koze chtěla vzít, ale jak se kozy dotkla, nemohla se od ní odtrhnout.

Když se dlouho nevracela, řekla ta třetí, které říkali Kačka: »Dorko, dojdi pro ni, nějak dlouho se nevrací!«

Dorka tedy šla a plácla Manku do zad, řkouc: »Pojď a nech toho!« a už se také nemohla od ní odtrhnout. Proto Káče, když ani druhá sestra se nevracela, pospíšila ven a tam zatáhla Dorku za sukni a povídala: »Neodvazujte je všechny!« Ale už musila při koze také zůstat.

Ráno Jirka si záhy přivstal a vzal kozu a se vším jak bylo, odešel pryč i s Káčí, Dorkou a Mankou, které s kozou klusaly jen tak ve spodničce. Hospodský ještě spal, a když šli po návsi, rychtář právě koukal z okna. »I co pak to, co to?« povídá. »Jářku, Kačko, Dorko, Máničko, kam takhle jdete?« A už vyběhl ven, chytne Káču za ruku a tu máš! Už také nemohl se odtrhnout.

Jdou uličkou, kterou právě pastýř hnal stádo na pastvu, a tu vůl, jak šel okolo, uvázl a Jirka ho vedl také cestou dále.

Tak přišli konečně před ten královský zámek, z něhož hned vyběhli sloužící. A tu jeden rychle pospíšil k samému králi a povídá mu: »Pane králi, to je podívaná! Už tu u nás byly všelijaké maškary, ale tohle to tu ještě nebylo!«

Jak to slyšela královská dcera, honem také vystrčila hlavu z okna a dala se do takového smíchu, div že na zem se nesvalila.

Tu hned sebrali Jirku a vedli ho ke králi, který se ho ptal, co a kdo je a on na to, že je pastýřův syn, a že mu říkají Jirka. A tu hned král mu povídá, že to jako nemůže být, aby mu svou dceru dal za ženu, když je jenom z tak sprostného rodu. Ale chce-li přece jen dostat princeznu, aby mu přinesl koflík vody ze studánky, která je vzdálená celých sto mil.

Jirka s kozou. (Str. 203.)

Tu řekl Jirka tomu, co měl nohu na rameně: »Tys řekl, že když nohu sundáš, že skočíš sto mil.«

A on na to: »Ach, to snadno dokáži!« A už vzal koflík a udělal skok, že ho už neviděl. Ale ač to trvalo jen chvílenku, Jirkovi se přece zdálo, že rychlonohý dlouho se nevrací a proto povídá bystrozrakému: »Tys se chlubil, že když sejmeš prkénko s očí, že hned vidíš na sto mil daleko.« A on odpověděl: »Tak je to, a proto chceš-li, podívám se, co tam rychlonohý dělá.« I dívá se, dívá a pojednou povídá: »Ach ouvej, on tam u studánky leží a spí!« Tu Jirka obrátil se k tomu, co měl palec v láhvi a řekl mu: »Tys se chlubil, že jak ten palec z hrdla lahve vyndáš, že dostříkneš na sto mil. Rychle tedy tam stříkni, a ty bystrozraký podívej se, zdali rychlonohý už se probudil?« »Ó ano, už vstává, utírá si oči a nabírá vodu,« povídá bystrozraký a než dořekl, rychlonohý opravdu už byl na místě a stál zrovna vedle Jirky i s koflíkem vody.

Král nemálo se podivil, když se přesvědčil, co Jirka všecko dovede, ale hned mu uložil, aby provedl ještě jiný kousek. Prý tam a tam v lese, jest podivné zvíře, jež vypadá jako nosorožec a to že moc lidí do roka podává. Pakli že ho Jirka zabije, tak že mu hned potom král dá princeznu za ženu.

Jirka sebral kamarády a šel k tomu lesu, kde uviděli veliký pelech v jámě. V té ležela tři veliká zvířata. Dvě nedělala nic, ale to třetí — nosorožec, to přepadávalo a žralo lidi. Jirka se svými kamarády nabrali si tedy do kapes i pytlíku kamení a také šišky. Potom vylezli na jedli, která stála na kraji té jámy, a Jirka dolů hodil kamenem a uhodil toho nosorožce. To zvíře hned řeklo druhému: »Nešťouchej do mne!«, a to povídá: »Já ti nedělám nic!« A zase Jirka hodil kamenem po nosorožci. A ten zabručel a znova se hněvá: »Už jsem ti jednou řekl, abys dal

pokoj! Ale tys zase do mne šfouchnul! Jak to uděláš peště jednou, uvidíš, co se ti stane!« Tu kamarádi Jirkovi popadli ještě větší kámen a hodili ho dolů nosorožci na hřbet, který zlostí zařval a popadl se s těmi dvěma zvířaty. Ale jak se po nich rozešel, zabodl se tím rohem do jedle, na které seděl. Jirka se svými přáteli, a ne a ne, nemohlo to zvíře ten roh ze stromu vytáhnout. Tu oni skočili dolů s té jedle a ta dvě zvířata hned utekla. Nosorožci však utáli hlavu a nesli ke králi do zámku.

Král díval se na Jirku pln udivení, že i toto dokázal, a hned se radil se svými rádci, jak by to navlékl, aby mu nemusil dát za ženu svou dceru.

Ti mu poradili, aby Jirkovi slíbil, že budou druhého dne za městem oddavky na velikém prostranství, a až tam Jirka přijde, aby ho dal vojskem zastřelit.

Ale jedna sousedka Jirkovi to prozradila, on jí však řekl: »Já se nebojím! Když mi bylo dvanáct let a matka pekla lívance posypané cukrem a skořicí, já sám jsem jich už tenkrát zabil dvanáct najednou.« Že to byly jenom mouchy, to si nechal pro sebe a to nedopověděl.

Druhého dne přinesli Jirkovi krásné šaty a řekli mu, aby šel na to prostranství, kde bude slavná svatba; tam že už muzika i vojsko čeká. Jirka tedy s kamarády tam jde a když vidí, že vojsko nabíjí ručnice, povídá tomu, co měl prst v lahvi: »Zastříkni jim všem oči. A ten hned na to: »Proč bych to neudělal, však je to snadná věc!« A už stříkne, a bác! Oslepení vojáci vystřelil do vzduchu.

Jirka se jim vysmál, že jsou nešikové a oni neříkali nic, jen si utírali oči a kabáty. To když viděl král, podával hned Jirkovi ruku, neboť viděl, že s ním nic nesvede a proto také chtěl mu dát svou dceru za ženu. Ale Jirka povídá: »Když je to tak, že jste mne chtěl dát zastřelit a tak špatně se mi odplatil za to, co jsem vám dobrého

udělal, jen si svou princeznu nechte, neboť nerad se vtírám tam, kde mne rádi nemají.«

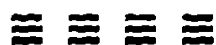
Král sice byl rád, že nemusí princeznu provdat za syna pastuchova, ale přece se zastyděl a proto řekl: »Jirko, dělej, jak chceš. Ale abys viděl, že nejsem nevděčným člověkem, tu máš aspoň pytel zlata.«

Ten Jirka vzal a chtěl se rozdělit se svými kamarády. Ti však mu pravili: »Jen si zlato nech, však je tvoje. My ho nepotřebujeme, neboť se vždycky uživíme ve světě.«

Jirká je tedy prosil, aby šli s ním domů a tam zůstali, on že koupí statek, a u něho že budou se mít dobře. Avšak ti nechtěli. Prý nejsou zvyklí zahálce, a když už jim Pán Bůh dal takovou moc, že musí i jiným lidem ještě pomáhat.

Tak šel Jirka domů sám, a když jeho otec viděl všechno to zlato, nesmírně se tomu podivil a radoval se tím více, když slyšel, že Jirka poctivě si toho zlata zasloužil. Na koupeném potom statku oba měli se velice dobře, a snad se jim vede tak dosud.

Chcete-li, můžete je navštívit. Až potkáte bystrozrákého, ten vám jistě poví, v kteréto žijí vesnici, a rychlonohý vás tam snadno donese.

Mluvka bohatýrem, (Z ruských národních báchorek.)

Bylo to za časů cara Vladimíra. Tehdy žila kdesi na širé Rusi stařenka, která měla jediného syna. Jmenoval se Foma a byl jednooký.

Jednoho dne Foma vyjel na pole, aby je zoral. Jeho koníček byl velmi ubohý. Tu Fomu zachvátil zármutek i sedl si na mez a seděl . . . Na blízku něho byla hromada mrvy a kolem ní kroužila a bzučela hejna much. Foma vzal do ruky dlouhý prut a udeřil jím do houzu much; potom počítal, kolik jich jednou ranou zabil. Již napočítal pět set a ještě tam leželo množství nespočítaných. I měl za to, že je jich tak nesčíslné množství, že je není možno ani všechny spočítati.

Přistoupil ke svému koníčkoví, a i na tom sedělo dvanáct velikých ovádů, které ihned jednou ranou své dlaně usmrtil. Nato vrátil se jednooký Foma domů k matce a prosil ji, aby mu dala své požehnání. »Neboť,« povídá, »pobil jsem nesčíslný počet vojáků a nad to pak ještě dvanácte mocných bohatýrů. Pust' mne tedy, mamičko, stanu se bohatýrem; orati a síti to není práce bohatýrská, jež se pro mne nehodí, protože to přísluší sedlákovi.«

Matka mu tedy požehnala k rekovným činům a vypravila ho na cestu, aby se mohl proslavit. Foma si vzal na rameno ostrý srp, na pas si zavěsil košík z lýčí a do toho položil zubatý nůž.

A tak jel jednooký Foma cestou necestou do dalekých krajů, až přijel ke kamennému sloupu. Nemaje ani zlata ani stříbra po ruce, ale jenom kousek křídý, napsal tedy křídou na ten sloup: »Tudy jel Foma, slavný bohatýr, který jednou ranou porazil dvanácte mocných reků a nadto nesčíslné vojsko přemohl.« Potom jel dále.

Toutéž cestou ubíral se po chvíli i bohatýr Ilja Muromec; přijel ke sloupu a přečetl si nápis. »Věru, tudy musil se bráti znamenitý hrdina, neboť nepoužil ani zlata ani stříbra, jenom křídý,« pravil k sobě Ilja a připsal k tomu: »Za hrdinou Fomou jel tudy hrdina Ilja Muromec.«

Za nějakou hodinu dohonil Fomu a pravil k němu: »Slavný bohatýre, co myslíš, jak mám jeti, před tebou nebo za tebou?« Úzkost ho patrně jíjala z onoho nápisu křídou.

»Jed' za mnou!« vzkřikl na něho Foma a hrdě pobídl svého koně.

Za nedlouho jel také Aljoša Popovič*) kolem toho kamenného sloupu. Z dále již viděl nápis, který zářil jako oheň! Četl nápis Fomův a nápis Ilji Muromce, vyňal kus ryzího zlata z torby a připsal na sloup: »Za Iljou Muromcem jel tudy Aljoša Popovič.«

Dohonil Ilju Muromce i povídá mu: »Pověz, Iljo Muromče, mám jeti před tebou neba za tebou?«

»Mne se neptej, zeptej se mého staršího bratra Fomy,« zněla rekova odpověď.

Aljoša Popovič dojel k Fomovi a ptá se ho: »Fomo, smělý bohatýre, jak poručíš jeti Aljošovi Popoviči?«

»Jed' vzadu za mnou,« odpověděl Foma.

Tak jeli v řadě za sebou cestou necestou do dalekých

*) Jeja Muromec a Aljoša Popovič jsou známí slavní rusští hrdinové, jejichž bohatýrský činy opěvují národní pěvci a o nichž lid si vypravuje množství pověstí.

krajů, až přijeli ke krásným zahradám. Ilja Muromec a Aljoša Popovič postavili si tu krásné, bílé stany, Foma však si rozložil na trávu jen podvlékačky. Náhodou tyto zahrady byly majetkem samého ruského cara, a proti tomu carovi vytáhl tou dobou čínský císař do pole se šesti mocnými vojsky. Ruský car poslal Iljovi Muromci zprávu: »Císař čínský zdvihl válku proti mně, caři ruskému. Chcete mi přispěti ku pomoci?«

Když Ilja Muromec ukázal tento list Fomovi, Foma obracel carův list sem a tam a poněvadž dobře čísti neuměl, potřásl jen hlavou a konečně řekl: »Pro mne, budiž!«

Čínský císař brzy přitáhl blízko k městu. Ilja Muromec a Aljoša Popovič přišli k Fomovi a promluvili k němu slova bohatýrská: »Nepřítel táhne proti carovi a již stojí před městem. Musíme města hájiti. Půjdeš ty sám, nebo pošleš nás?«

»Jen jdi ty, Iljo, můj molodče!« řekl Foma a ani brvou nehnul.

Ilja Muromec tedy vyjel a porazil všechny nepřátele.

Brzy na to přivedl zase čínský císař šest jiných bohatýrů, a nad to nové nesčíslné vojsko vytáhlo s nimi.

Ilja Muromec a Aljoša Popovič přišli zase k Fomovi a tázali se ho: »Pověz, Fomo, slovutný bohatýre, půjdeš ty sám do boje, nebo pošleš nás?«

»Jen jdi ty, Aljoško!« povídá Foma, jako by se nic nestalo.

Aljoša Popovič tudíž vytáhl do pole a přemohl nesčíslné vojsko i šest udatných bohatýrů.

Tu řekl čínský císař: »Mám ještě jednoho jediného bohatýra, kterého jsem chtěl ušetřiti, ale nyní i toho vyšlu.«

A zase císař čínský přitáhl s nesmírným vojskem, veda s sebou též onoho proslulého, udatného bohatýra. I pravil čínský císař svému hrdinovi: »Ruský bohatýr nepřemohl nás silou, ale lstí. Proto, co bude ruský bohatýr dělati, dělej ty po něm!«

Ilja Muromec a Aljoša Popovič přišli zase k Fomovi a tázali se ho: »Půjdeš ty sám, nebo pošleš nás?«

»Půjdu sám; přiveďte mi mého oře!« rozhodl se Foma.

Koně bohatýrů pásli se v širém poli a škubali trávu, ale Fomova kobyla stála v ovesném poli a hltavě polykala oves. Ilja Muromec přistoupil ke kobyle Fomově, ale ta že se do syta nenažrala, začala kousati a vyhazovat kopyty na všechny strany.

Tu dopálil se Ilja Muromec, chytil herku za ocas a přehodil ji přes plot.

Ale Aljoša Popovič mu řekl: »Jen aby to neviděl Foma, slavný bohatýr, sice by nám zatopil!«

»Síla přeci není v koni bohatýra, nýbrž v bohatýrovi samotném!« pravil Ilja Muromec a přivedl herku Fomovi.

Ten sedl si na koně a myslel si: »Pro mne, mohou mne třeba zabít, aspoň nebudu mít z toho ostudu!...« Nato zvolna vyjel, přikrčil se ke krku kobyly a zavřel pevně oči. Čínský bohatýr však vzpomenu si na rozkaz svého pána, i sehnul se také a rovněž zavřel obě oči.

Nato Foma seskočil s kobyly, sedl si na kámen a počal brousiti svůj srp. Čínský hrdina ho napodobil, seskočil s válečného oře a jal se brousiti válečný meč. Tu zpozoruje, že Foma má jen jedno oko otevřeno i pomyslí si: »Jedno oko přivřel. Dobrá, já ho přelstím a zavřu obě oči!«

Sotva však oči přivřel, usekl mu Foma srpem hlavu.

Pak vzal válečného oře za uzdu a chtěl na něho vyskočiti, ale nemohl se naň vydrápati. Proto přivázal oře k stoletému dubu, vylezl na strom a seskočil rytířsky na koně. Sotva kůň ucítil jezdce, vzepial se a vytrhl dub i s kořeny. Pak pádil vší silou pryč, vláčeje za sebou mohutný strom.

Foma křičí: »Pomoc, pomoc!«

Ale hloupí Číňané že rusky nerozumí, s křikem rozutekli se na všechny strany. Bohatýrský kůň rozšlapal je kopyty a srážel je stoletým dubem k zemi. A tak všechny do jednoho pobil.

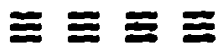
Tu napsal císař čínský Fomovi list: »Nikdy nebudu proti tobě válčiti.« S tím byl Foma docela spokojen. Také Ilja Muromec a Aljoša Popovič žasli a obdivovali Fomu, slavného bohatýra.

Potom jel Foma k ruskému cáři.

»Čím se ti odměním, slavný hrdino?« tázal se ho cář. »Vezmi sobě z mých pokladů zlata, kolik ti libo, nebo přijmi polovici mého slavného cárství. Či chceš moji překrásnou dceru?«

»Jen mi dej svoji překrásnou dceru a pozvi na svatbu mé mladší bratry, Ilju Muromce a molodce Aljošu Popoviče,« odpověděl Foma a hrdě vypial svá prsa.

Tak se oženil jednooký Foma s překrásnou dcerou ruského cara. I kde kdo obdivoval se jeho udatenství a slávě, kterou mnohdy bývají zahínováni netoliko lidé opravdu velicí svými činy, nýbrž i někdy velicí lidé toliko hubou, jako byl Foma, o němž vypravuje tato pohádka.

O B S A H:

	Str.
○ Jirkovi a jeho bratřích	3
○ sirotcích a andělu	12
○ hloupé Báře	17
Tři zlatá péra	23
Švec a čert	34
Rybářův syn	39
○ starém psu	45
○ statném Benedovi	49
○ Palečkovi	53
○ třech sestrách	56
Kozí uši krále Trojana	69
○ čtyrech bratřích	73
Červená karkulka	78
Jak sedlák dělil husy	83
Dlouhý, Široký, Bystrozraký	85
Almužna	96
Jak jest těžko zalíbit se lidem	99
Sůl nad zlato	102
Pohádka o kocouru	110
Zatvrzelý lhář	118
Jak šlo vejce na vandr	125
Král času	129
Kdo měl holoubátka?	133
Rozhněval Boha	137
Obušku, hýbej se!	142

	S t r
Chudý a boháč	148
Čert a cikán	154
Silný Ctibor	160
O hloupém Honzovi	164
Jeník a Hanička	172
Pecko v nebi	175
Potrestaná závist	178
Kmotr Matěj	180
O Ječmínkovi	183
Špatně splněný sen	186
O Čekance	190
O čtyřech líných jedlicích	193
Lesní ženka	197
Chytrý Jirka	203
Mluvka bohatýrem	210

